

RAPPORT JANUARI 2018

Drentse Onderwijsmonitor 2017

COLOFON

Titel

Drentse Onderwijsmonitor 2017

Datum

Februari 2018

Opdrachtgevers

Provincie Drenthe, Vereniging van Drentse Gemeenten

Trendbureau Drenthe,

onderdeel van CMO STAMM

Weiersstraat 1e

9401 ET ASSEN

www.trendbureaudrenthe.nl

Auteurs

Jan Kruijer, Imke Oosting en Rosanne Spruijt

Copyright

- Je mag citeren uit Trendbureau Drenthe-rapporten. Vermeld altijd de bron.
- Je mag bestanden van Trendbureau Drenthe op een server plaatsen, onder de voorwaarde dat:
 - het digitale bestand (rapport) intact blijft;
 - je de bron vermeldt;
 - je de meest actuele versie van het bestand beschikbaar stelt, bijvoorbeeld na verwerking van een erratum.

Over Trendbureau Drenthe

Het Trendbureau Drenthe volgt trends en ontwikkelingen in het sociale domein. Met als doel het ondersteunen van het beleid en de praktijk bij de Drentse gemeenten, provincie en maatschappelijke organisaties. Samen met hen werken wij aan een krachtige samenleving. Een samenleving waarin iedereen mee doet.

Zo blijf je op de hoogte

Via de website van Trendbureau Drenthe kun je je gratis aanmelden voor de maandelijkse digitale nieuwsbrief van Trendbureau Drenthe. Zo ben je altijd op de hoogte van het verschijnen van nieuwe publicaties of interessante feiten en cijfers.

Voorwoord

Voor u ligt de 12^e editie van de Drentse Onderwijsmonitor. Een uitgebreide verzameling trendgegevens over de stand van zaken in het Drentse onderwijs.

In de loop van de jaren zijn aan de monitorgegevens steeds nieuwe onderwerpen toegevoegd. Daarnaast is er een verschil in aandachtspunten, vaak afhankelijk van wat er op dat moment speelt in het onderwijsveld. Vorig jaar is er een verdiepingsslag gemaakt op de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs. We wilden meer inzicht in het traject rondom advisering en schoolkeuze omdat we al jaren zien dat de Drentse schooladviezen afwijken van de landelijke.

Dit jaar zetten we de focus op de overgang naar het voortgezet onderwijs door. Naast de cijfermatige verdieping in deze en de voorgaande editie van de Drentse Onderwijsmonitor zijn een aantal bijeenkomsten gehouden voor direct betrokkenen bij deze belangrijke fase in de onderwijsloopbaan: ouders en onderwijspersoneel uit het primair en voortgezet onderwijs. Hoe zien zij de overgang naar voortgezet onderwijs, hoe verloopt deze en wat gaat er goed en wat gaat er minder goed? Gelijktijdig met de Drentse Onderwijsmonitor verschijnt dit jaar het rapport *'Van basisschool naar voortgezet onderwijs. In gesprek met onderwijs en ouders'* met een verslag van de bevindingen van deze bijeenkomsten.

Maar er is meer dit jaar. We hebben een start gemaakt met het analyseren van gegevens over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Meer specifiek betreft dit de uitstroom van leerlingen met een mbo diploma. Hoeveel krijgen er een baan? Welke opleidingen zijn kansrijk? En weer kunnen we dit jaar melden dat het rapport dikker en zwaarder is geworden in vergelijking met voorgaande jaren. Dit is overigens de laatste keer dat de Drentse Onderwijsmonitor in deze vorm op papier verschijnt. Vanaf nu zullen steeds meer onderwijsgegevens digitaal verschijnen op www.trendbureaudrenthe.nl. Dit biedt de mogelijkheid om u steeds de meest recente gegevens te presenteren. Het Trendbureau Drenthe is sinds 2017 van start gegaan als onderdeel van CMO STAMM.

Er is inmiddels een groot aantal organisaties en personen betrokken bij de Drentse Onderwijsmonitor. Wij bedanken bijvoorbeeld de gegevensleveranciers, zoals DUO, die ook dit jaar een uitgebreide speciale gegevensselectie heeft verstrekt. Maar ook de Drentse scholen die toetsgegevens leveren. En daarnaast de ouders en betrokkenen uit het onderwijsveld die de bijeenkomsten hebben bezocht en gezorgd hebben voor een onmisbare inkleuring van de monitorgegevens. Speciale dank gaat ook uit naar de leden van de vorig jaar opgerichte klankbordgroep. Zij hebben met hun waardevolle adviezen en ideeën een grote rol gespeeld in de kwaliteit van de Drentse Onderwijsmonitor.

Zo zien we het graag bij de Drentse Onderwijsmonitor. Cijfers en feiten die tot leven worden gewekt door de meningen en verhalen van de betrokkenen. Een dynamisch onderzoek waar we in doorlopend gesprek zijn met de betrokkenen uit het onderwijs en de beleidswereld. Om de vragen die er spelen helder te krijgen en uitkomsten te kunnen duiden. We ontmoeten u graag, ergens in het hele proces van totstandkoming van de monitor, op een bijeenkomst of elders. Uw mening en ervaring geven een completer beeld van het Drentse onderwijs. En dat is onmisbaar voor een mooie toekomst van onze Drentse jongeren.

Eric van Oosterhout,

Voorzitter Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit

Inhoud

Inleiding	8
Samenvatting	10
1 BASISONDERWIJS IN DRENTHE	21
1.1 De basisscholen in Drenthe	21
1.2 Leerlingen op de basisscholen in Drenthe	23
1.3 Onderwijspersoneel primair onderwijs.....	26
2 SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS.....	29
2.1 Scholen en leerlingen in het speciaal basisonderwijs	29
2.2 Scholen en leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs	29
2.3 Passend onderwijs.....	30
3 TAAL EN REKENEN IN HET BASISONDERWIJS.....	33
3.1 De taal- en rekentoetsen die aan de orde komen	33
3.2 Resultaten van Drentse leerlingen op de toetsen.....	34
3.2.1 De kleutertoetsen: taal en rekenen in groep 2	34
3.2.2 Technisch lezen	36
3.2.3 Woordenschat.....	39
3.2.4 Begrijpend lezen.....	41
3.2.5 Rekenen-wiskunde	43
3.3 Referentieniveaus aan het einde van het basisonderwijs	45
3.4 De toezichtarrangementen in het basisonderwijs	47
4 DE OVERGANG VAN BASISCHOOL NAAR VOORTGEZET ONDERWIJS.....	50
4.1 De schooladviezen in schooljaar 2016-17	50
4.2 De eindtoets in groep 8.....	53
4.3 Het schooladvies en de eindtoets	55
4.4 Heroverweging van schooladvies op basis van toetsresultaten	58
4.5 Definitieve schooladviezen	60
4.6 Schooladviezen en de start in het vo	61
4.7 De weg van bo naar vo	62

5	HET VOORTGEZET ONDERWIJS IN DRENTHE	64
5.1	Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs	64
5.2	De Drentse scholen voor voortgezet onderwijs.....	66
5.3	Het onderwijsniveau in leerjaar 3 vergeleken met het schooladvies	68
5.4	Het onderwijsniveau vanaf leerjaar 3	72
5.5	Niveau taal en rekenen in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs.....	73
5.5.1	Referentieniveaus taal en rekenen	73
5.5.2	Toets 2 Cito Volgsysteem voortgezet onderwijs.....	74
5.5.3	Resultaten op toetsen taalverzorging	74
5.5.4	Resultaten op toetsen Nederlandse leesvaardigheid	76
5.5.5	Resultaten op toetsen Nederlandse woordenschat	76
5.5.6	Resultaten op toetsen Engels leesvaardigheid.....	77
5.5.7	Resultaten op toetsen rekenen.....	78
5.5.8	Resultaten op toetsen wiskunde.....	79
5.6	Vertraging en op- en afstroom.....	80
5.6.1	Doubleren.....	80
5.6.2	Op- en afstroom	81
6	HET EINDEXAMEN EN DE REKENTOETS.....	84
6.1	Rekentoetsen in het voortgezet onderwijs.....	84
6.2	De groep eindexamenkandidaten van 2016	86
6.3	Eindexamenresultaten naar onderwijsniveau	87
6.4	Eindexamenresultaten vo-scholen Drenthe.....	89
6.5	Eindexamenresultaten naar achtergrond van de leerlingen	90
6.5.1	Eindexamenresultaten jongens en meisjes.....	90
6.5.2	Examenresultaten van leerlingen met hoger en lager opgeleide ouders	91
6.5.3	Eindexamenresultaten (on)vertraagde leerlingen	91
6.6	Eindexamenresultaten en de sector- en profielkeuze	92
6.7	Eindexamenresultaten in relatie tot adviesniveau basisschool.....	93
6.7.1	Examen- en adviesniveau, voor jongens en meisjes.....	94
6.7.2	Examen- en adviesniveau, naar opleidingsniveau ouders	95

7	NA HET VOORTGEZET ONDERWIJS	96
7.1	Leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs	96
7.1.1	Wat doen mbo-ers na hun studie?.....	97
7.2	Het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs.....	102
8	VERZUIM EN SCHOOLUITVAL	105
8.1	Verzuim en thuiszitters	105
8.2	Voortijdig schoolverlaters	107
	Bijlage 1: Bevolkingsprognoses	110
	Bijlage 2: Deelnemende besturen en scholen primair onderwijs	113
	Bijlage 3: Toetsen in basisonderwijs van het leerlingen volgsysteem	114
	Bijlage 4: Uitslagen Cito toetsen (niveau A t/m E)	115
	Bijlage 5: Referentieniveaus aan het einde van het basisonderwijs.....	119
	Bijlage 6: Van basisschool naar voortgezet onderwijs	120
	Bijlage 7: Voortijdig schoolverlaten gemeentelijke cijfers.....	122
	Bijlage 8: Samenstelling klankbordgroep.....	123
	Bijlage 9: Definities en afkortingen	124
	Bijlage 10: Gegevensbronnen en geraadpleegde literatuur	129

INLEIDING

In dit rapport -de Drentse Onderwijsmonitor 2017- vindt u cijfers, feiten, ontwikkelingen betreffende het onderwijs in de provincie Drenthe. De Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit, bestaande uit vertegenwoordigers van Drentse gemeenten, de provincie Drenthe en scholen voor primair en voortgezet onderwijs heeft het Trendbureau Drenthe (in 2017 gestart als onderdeel van CMO STAMM) gevraagd de gegevens voor de monitor te verzamelen, bewerken en analyseren.

U heeft de 12^e jaarlijkse editie van de Drentse Onderwijsmonitor in handen. Net als eerdere jaren geeft het rapport een overzicht van trendgegevens over Drentse leerlingen en scholen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Ook wordt aandacht besteed aan Drentse jongeren in het beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs.

Leeswijzer:

Net als vorig jaar staan we dit jaar uitgebreid stil bij de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. In hoofdstuk 4 presenteren we gegevens over de schooladviezen, de eindtoetsen en de daarop gebaseerde advisering en de uiteindelijke herziene adviezen. Hoe staat het met de advisering wanneer we kijken naar achtergrondkenmerken van leerlingen? We hebben voor deze analyses voor het tweede opeenvolgende jaar gebruik gemaakt van 'op maat' gemaakte gegevensbestanden, aangeleverd door DUO.

De jaarlijkse informatie over basisonderwijs en speciaal onderwijs, onder andere de ontwikkeling van leerlingaantallen en het aantal scholen, is geactualiseerd. U vindt de informatie in de eerste twee hoofdstukken.

De prestaties in het basisonderwijs op taal en rekenen, krijgen traditiegetrouw in de monitor een prominente plaats in een eigen hoofdstuk. In dit geval kunt u in hoofdstuk 3 hier meer over lezen. Vrijwel alle schoolbesturen en scholen voor basisonderwijs leveren gegevens aan van resultaten op de toetsen van het Cito leerlingen volgsysteem. De Toetsservice van het CED te Rotterdam verzamelt de gegevens en doet een voorbewerking op de gegevens.

Het vijfde hoofdstuk gaat over het voortgezet onderwijs. Het gaat uitgebreid in op leerlingaantallen nu, vroeger en later. We kijken naar het onderwijsniveau in het derde leerjaar en vergelijken dat met het door de basisschool afgegeven advies. Ook kijken we naar prestaties op toetsen in leerjaar 2 en naar vertraging, op- en afstroom van leerlingen in de voortgezet onderwijs periode.

Het eindexamen in het voortgezet onderwijs en de rekentoets komen aan bod in het zesde hoofdstuk. We bekijken verschillen in eindexamenresultaten tussen leerlingen van diverse pluimage. We vergelijken het door de basisschool geadviseerde niveau met het uiteindelijke

niveau waarop eindexamen wordt gedaan. Voor deze analyses maken we weer dankbaar gebruik van de gegevens 'op maat' van DUO.

In het zevende hoofdstuk gaat het over de vervolgopleidingen na het voortgezet onderwijs. U vindt informatie over de sectoren en profielen die Drentse jongeren kiezen in het beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. We gaan dit jaar voor het eerst wat dieper in op de uitstroom van mbo-leerlingen uit Drenthe. We presenteren cijfers over uitstroom naar werk en uitkering.

Het laatste hoofdstuk gaat over verzuim en thuiszitters. We maken hiervoor gebruik van gegevens van Ingrado, de organisatie van de leerplichtafdelingen van gemeenten. Ook vindt u in het hoofdstuk een analyse op de gegevens over het voortijdig schoolverlaten, zoals deze worden verzameld door de Regionale Meld en Coördinatiepunten (RMC's).

De onderzoekers bedanken alle gegevensleveranciers, de scholen en onderwijs gerelateerde organisaties, in het bijzonder de medewerkers van DUO-informatieproducten voor hun bijdrage aan de totstandkoming van de Drentse Onderwijsmonitor 2017. De klankbordgroep Drentse Onderwijsmonitor (zie voor de leden de lijst achterin het rapport) danken wij voor de wederom inspirerende en belangrijke aanvullingen en adviezen. En tot slot gaat onze hartelijke dank uit naar alle mensen uit de onderwijspraktijk die hun licht hebben geworpen op bepaalde uitkomsten en ontwikkelingen. U vindt hun bijdragen in het rapport.

SAMENVATTING

Hoofdstuk 1 Basisonderwijs in Drenthe

Aantal en grootte van de scholen

Het aantal basisscholen in Drenthe is 11% afgenomen ten opzichte van 5 jaar geleden. Er zijn aan het begin van schooljaar 2016-2017 266 basisschoolvestigingen in Drenthe.

In Drenthe zijn relatief meer kleine scholen dan landelijk (minder dan 50 leerlingen: Drenthe 11%, Nederland 4%, tussen 50 en 100 leerlingen: Drenthe 30%, Nederland 15%).

Drentse basisscholen hebben gemiddeld 155 leerlingen, landelijk is het gemiddelde 220.

Hoeveel kinderen vroeger, nu en later op de basisschool?

Het aantal kinderen op de basisscholen is in schooljaar 2016-2017 met 3% afgenomen t.o.v. een jaar eerder. Deze daling is sterker dan vorig jaar.

Het aantal basisschoolleerlingen is in Drenthe de afgelopen 10 jaren sneller afgenomen dan landelijk (Drenthe afname 11%, landelijk afname 8%).

De meest recente prognoses voorspellen dat in het jaar 2030 in Drenthe het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd ten opzichte van nu met 9% is afgenomen.

Het aantal kinderen met risico op achterstand ('gewichtenleerlingen') op basis van het opleidingsniveau van hun ouders is lager dan een aantal jaren geleden en lijkt nog steeds af te nemen. Het gaat nu om iets minder dan 8% van alle basisschoolleerlingen.

Personeel in het basisonderwijs

Het aandeel mannen in het basisonderwijs is de afgelopen jaren niet toegenomen: vier op de vijf personeelsleden zijn vrouw.

Vrouwen bekleden verhoudingsgewijs minder vaak een directiefunctie dan mannen.

Leerkrachten in het (voortgezet) speciaal onderwijs in Drenthe hebben meer leerlingen in de klas dan gemiddeld in Nederland.

Bijna een derde deel van de leerkrachten in het basisonderwijs is 55 jaar of ouder.

Hoofdstuk 2 Speciaal (basis)onderwijs

Leerlingaantallen in het speciaal (basis)onderwijs

Net als vorig jaar is er een kleine afname van het aantal leerlingen op de Drentse scholen voor speciaal basisonderwijs (sbo).

Net als vorig jaar is er eveneens een daling van het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs (so, in het vso is er een heel kleine toename).

Het aandeel kinderen in het speciaal onderwijs is redelijk stabiel over de jaren. In Drenthe volgen relatief minder leerlingen speciaal onderwijs dan landelijk. Het aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs is niet verder afgenomen en ligt net boven het percentage voor Nederland.

Hoofdstuk 3 Taal en rekenen in het basisonderwijs

Deelname van Drentse basisscholen aan de onderwijsmonitor

Net als vorig jaar: 92 % van de Drentse basisscholen levert gegevens voor de Drentse onderwijsmonitor

Resultaten op de toetsen (van het leerlingenvolgsysteem) in het basisonderwijs

Drentse kleuters scoren ook dit jaar weer ruim boven de landelijke norm bij zowel de taal- als de rekentoetsen. Bovendien zijn er beduidend minder leerlingen die in de laagste categorie (V) scoren dan landelijk.

Drentse leerlingen presteren in groepen 3 en 4 op technisch lezen vrijwel gelijk aan het landelijke niveau. In groep 5 zijn de prestaties ruim boven het landelijke niveau.

Leerlingen in groep 3 scoren op woordenschat ruim boven de norm. In groep 5 nemen de prestaties de laatste jaren iets af.

Voor begrijpend lezen in groep 8 zijn de prestaties ruim boven de landelijke norm. De resultaten in groep 6 zijn lager dan voorgaand jaar, maar zijn vergelijkbaar met landelijke norm.

De rekenprestaties in de groepen 3, 4 en 6 zijn al een aantal jaren boven de norm. Bovendien zijn er beduidend minder leerlingen die in de laagste categorie (V) scoren dan landelijk.

Het behaalde referentieniveau aan het eind van het basisonderwijs

Drentse leerlingen behalen vaker streefniveau 1S voor rekenen dan vorig jaar (vergelijkbaar met landelijk).

Drentse leerlingen behalen in 96% van de gevallen minimaal het fundamentele niveau (1F) voor leesvaardigheid. Er is weinig verschil meer met Nederland.

Het aandeel Drentse leerlingen dat voor taalvaardigheid het fundamentele niveau (1F) niet behaalt neemt af, het aandeel dat het fundamentele niveau 2F behaalt neemt toe. Ook hier zijn de verschillen met Nederland klein.

Beoordeling door de Inspectie van het Onderwijs

Er zijn (vanaf peilmoment september 2017 tot en met heden februari 2018) geen zeer zwakke scholen meer in Drenthe. Het aantal zwakke scholen (terminologie is na 1 augustus 2017 veranderd) is vergeleken met een jaar eerder met 3 afgenomen tot 8.

Hoofdstuk 4 De overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs

Schooladvies en advies op basis van de eindtoets

Het aandeel vmbo-adviezen neemt de laatste jaren (iets) af in Drenthe en er wordt juist vaker minimaal havo geadviseerd.

Het aandeel brede schooladviezen in Drenthe neemt toe in 2016-17. In regio's Zuidwest en Zuidoost Drenthe wordt het vaakst een dubbel advies gegeven (28% en 23%) en in Noord en Midden Drenthe het minst vaak (16%).

In Drenthe wordt gemiddeld iets lager gescoord op de verschillende eindtoetsen dan landelijk, maar het bijbehorende schooladvies is vergelijkbaar.

De keuze voor de eindtoets

In Drenthe wordt vaker dan landelijk gekozen voor de eindtoetsen IEP en ROUTE 8 en minder vaak voor de Centrale Eindtoets. De nieuw goedgekeurde toetsen (Dia, CESAN, AMN) worden door minder dan 1% van de leerlingen gemaakt.

In 2016-17 wisselen schoolvestigingen minder vaak van toets dan in 2015-16. De scholen die al eens van eindtoets zijn gewisseld, blijven over het algemeen bij hun keuze. Een groot deel van de wisselende scholen kiest in 2016-17 voor de IEP toets.

Verschillen tussen toetsadvies en schooladvies

De Drentse basisscholen geven gemiddeld een iets lager schooladvies af dan het advies dat later uit de eindtoets volgt. Scholen adviseren in 2016-17 in 44% van de gevallen havo of hoger, terwijl eindtoetsen dat in 47% van de gevallen doen.

Het toetsadvies ligt voor Drentse leerlingen vaker dan landelijk boven het schooladvies (Drenthe 37%, landelijk 33%). Het maakt hierbij niet uit of een leerling hoger of lager opgeleide ouders heeft, of waar de leerling woont.

Het verschil tussen beide adviezen is in Drenthe groter dan landelijk, maar neemt vergeleken met voorgaande jaren wel af. Dit komt mede doordat zowel scholen als eindtoetsen meer dubbel adviezen geven.

Heroverweging en herziening van het schooladvies na de toetsuitslag

De schooladviezen worden na een hoger toetsadvies vaker (verplicht) heroverwogen en aangepast dan vorig jaar. In 2016-17 leidde 23% van de heroverwegingen tot een aangepast advies, het jaar ervoor was dat 18%.

Het schooladvies wordt naar aanleiding van een IEP-advies het minst vaak aangepast (18%) en naar aanleiding van een ROUTE 8-advies of Centrale Eindtoets-advies het vaakst (resp. 26% en 25%).

Definitieve adviezen en instroom in eerste leerjaar

De definitieve adviezen zijn in Drenthe lager dan landelijk; in Drenthe krijgt 46% van de leerlingen een advies voor minimaal havo, tegen 51% van de leerlingen in Nederland.

Drentse leerlingen starten in 58% van de gevallen conform het schooladvies op het vo, in 20% van de gevallen boven (of aan de bovenkant van) het advies en in 23% van de gevallen onder (of aan de onderkant van) het advies.

Leerlingen met enkelvoudig advies starten in het eerste leerjaar van het vo even vaak hoger als lager dan het definitieve advies. Leerlingen met een dubbel advies starten vaker onder (37%) het advies dan erboven (25%). Dit is vooral voor leerlingen met lager opgeleide ouders en leerlingen die wonen in gebieden met een lage sociaaleconomische status het geval.

Hoofdstuk 5 Het voortgezet onderwijs

Aantal Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs

De provincie telt in schooljaar 2016-2017 ruim 31.000 leerlingen die naar het voortgezet onderwijs gaan.

Voor Drenthe wordt een forse afname van leerlingen in vo-leeftijd verwacht (afname 23% aantal 12 tot en met 17 jarigen in 2030 ten opzichte van nu, tegen 12% afname landelijk).

Afstand van woonplek naar school

Jongeren uit De Wolden (8,5 km), Westerveld (6,6 km) en Midden-Drenthe (5,5 km) moeten het verst reizen voor een vmbo-school. Zoomen we verder in, dan is het dorp Orvelte het verst verwijderd van een vmbo-school (12,2 km). De gemiddelde afstand tot een vmbo-school in Nederland is 2,6 km.

Jongeren uit Borger-Odoorn (10 km), Aa en Hunze (9,3 km) en De Wolden (8,9 km) moeten het verst reizen voor een school voor havo of vwo. Ter vergelijking: de gemiddelde afstand in Nederland tot een havo-vwo school is 3,2 km.

Het niveau in het derde leerjaar vergeleken met het advies van de basisschool

Net als vorig jaar zitten Drentse leerlingen iets vaker dan landelijk in leerjaar 3 op een lager niveau dan het schooladvies.

De laatste jaren komt het steeds vaker voor dat Drentse leerlingen in het 3^e leerjaar van het voortgezet onderwijs precies op het niveau onderwijs volgen als het oorspronkelijke schooladvies (Drenthe 56%, Nederland 57%).

Jongens zijn vaker afgestroomd dan meisjes en kinderen met lager opgeleide ouders zitten iets vaker onder het adviesniveau dan kinderen met hoger opgeleide ouders.

Het onderwijsniveau vanaf leerjaar 3

In Drenthe zijn relatief meer vmbo leerlingen vanaf leerjaar 3 in het voortgezet onderwijs dan landelijk (resp. 44% en 38%) en minder leerlingen op minimaal havoniveau (53% in Drenthe en 59% landelijk).

Taal en rekenen in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs

Drentse leerlingen op vmbo bb-niveau scoren op taalverzorging beneden het landelijk niveau

Leesvaardigheid is op vmbo bb en kb vaker dan landelijk op 2F niveau in leerjaar 2. Vmbo gt-, havo- en vwo-leerlingen scoren minder vaak dan landelijk op 2F niveau.

Drentse leerlingen op vmbo bb, kb en vwo niveau scoren in leerjaar 2 op woordenschat beter dan landelijk.

Drentse vmbo leerlingen zitten eerder op hoger niveau Engelse leesvaardigheid dan landelijk.

Drentse vmbo-ers zitten in leerjaar 2 vaker en havisten minder vaak op 2F eindniveau rekenen dan landelijk.

Drentse leerlingen scoren lager dan het landelijk gemiddelde op toets 2 voor wiskunde. Vooral de scores van havisten en vmbo gt-ers zijn een stuk lager.

Vertraging in het voortgezet onderwijs

Er zijn meer zittenblijvers dan vorig jaar in Drenthe, maar relatief iets minder dan landelijk (respectievelijk 5,4% en 5,8%).

Op de Drentse scholen komt opstroom naar een hoger onderwijstype iets minder vaak voor dan landelijk (respectievelijk 4,6% en 4,8%). Afstroom daarentegen komt iets vaker voor (Drenthe: 3,2%, landelijk 2,8%).

Hoofdstuk 6 Het eindexamen en de rekentoets

De rekentoets

Een gemiddelde schoolscore van een 6 of hoger op de rekentoets komt op Drentse scholen voor voortgezet onderwijs iets minder vaak voor dan in de rest van het land (respectievelijk 74% en 76%).

Alle Drentse vmbo-gt-afdelingen scoren gemiddeld een 6 of hoger op de toets van het vereiste 2F niveau. Dat is iets beter dan landelijk. Bij de basis en kaderberoepsgerichte leerweg scoort 58% van de afdelingen minimaal een 6. Dit is iets minder dan landelijk (63%).

Alle vwo-afdelingen in Drenthe scoren gemiddeld minimaal een 6 op de toets van het vereiste 3F niveau. Dit is vergelijkbaar met Nederland. Op de havo-afdelingen in Drenthe is dit aandeel 33% tegenover 39% landelijk.

Het aantal Drentse examenleerlingen in 2017

In 2017 deden iets meer dan 5.600 leerlingen examen op een school voor voortgezet onderwijs in Drenthe. Voor 93% van deze leerlingen was dit hun eerste examen in het voortgezet onderwijs. Een klein deel is een jaar eerder gezakt en doet examen op hetzelfde niveau (4%). De overige 3% zijn de zogenaamde stapelaars.

De slaagresultaten van Drentse leerlingen

Aan het eind van schooljaar 2016-2017 is 93% van de examenkandidaten in het Drentse voortgezet onderwijs geslaagd (landelijk 92%). De slaagpercentages op het Drentse vwo en vmbo tl en gl zijn (iets) hoger dan landelijk. De slaagpercentages voor havo zijn de afgelopen jaren lager dan bij de andere onderwijstypen en is een fractie lager dan landelijk.

De gemiddelde eindcijfers voor het schoolexamen en centraal examen is op de Drentse vo-scholen net als eerdere jaren vergelijkbaar met de rest van Nederland.

De slaagpercentages voor jongens (94%) zijn hoger dan die van meisjes (92%).

Leerlingen met lager opgeleide ouders slagen even vaak voor hun examen als leerlingen met hoger opgeleide ouders (93%).

Leerlingen die in één keer, onvertraagd, hun diploma halen hebben een grotere slagingskans dan leerlingen die vertraging hebben opgelopen (94% versus 90%).

De slaagpercentages voor de verschillende vmbo richtingen (sectoren) zijn vrijwel gelijk. De slaagpercentages schommelen rond de 96%, zowel in Drenthe als Nederland.

Havisten met het profiel Natuur en Techniek (evt. met Natuur en Gezondheid) slagen nog het vaakst.

Op alle vwo-profielen slagen in Drenthe gemiddeld meer leerlingen dan landelijk. Dat geldt nog in hoogste mate voor de richtingen Cultuur en Maatschappij en Economie en Maatschappij.

De eindexamenresultaten vergeleken met het advies van de basisschool

Van alle examenleerlingen doet 45% examen op hetzelfde niveau als geadviseerd op de basisschool. Iets minder dan een kwart zit in het examenjaar minimaal 1 niveau lager dan het schooladvies. Circa 7% doet minimaal 1 niveau hoger dan geadviseerd examen.

Van alle vmbo bl-examenleerlingen doet 36% dit minimaal 1 niveau onder het schooladvies. Voor vmbo kl-ers is dit aandeel 30%. Vmbo gt-ers en havisten doen in een kwart van de gevallen examen op minimaal 1 niveau lager dan geadviseerd.

Bijna 70% van de vwo-ers doet examen op het geadviseerde niveau. Circa een kwart van de vwo-examenleerlingen had oorspronkelijk een havo-vwo-advies en doet nu aan de bovenkant van dit brede advies examen. 8% van de vwo-ers doet minimaal 1 niveau boven het geadviseerde niveau examen.

Jongens doen vaker eindexamen onder het adviesniveau van de basisschool dan meisjes.

Leerlingen met lager opgeleide ouders doen even vaak examen onder adviesniveau dan leerlingen met hoger opgeleide ouders.

Hoofdstuk 7 Na het voortgezet onderwijs

Drentse leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs

In schooljaar 2016-2017 is het aantal Drentse mbo-leerlingen gestegen naar 16.780 leerlingen. Zorg en welzijn is nog steeds eerste keuze bij Drentse mbo-ers.

Wat doen mbo-ers na hun studie?

Bijna driekwart van de Drentse mbo-ers verlaat de opleiding met een diploma op zak. Deze jongeren komen sneller aan het werk dan mbo-ers die de opleiding beëindigen zonder diploma.

De meeste mbo-schoolverlaters komen vanuit een mbo 3 of mbo 4 opleiding (respectievelijk 34% en 39%). Een kwart van de mbo-schoolverlaters volgde een opleiding op niveau 2. En ongeveer 3% heeft een niveau 1 opleiding gedaan.

Driekwart van de schoolverlaters op mbo 2 niveau heeft snel een baan.

Schoolverlaters met niveau mbo 2 hebben weliswaar meer kans op werk dan schoolverlaters met niveau mbo 1, maar hun directe arbeidsperspectief is minder gunstig dan voor schoolverlaters met niveau 3 en 4 (circa 90% vindt snel een baan).

Met een beroepsbegeleidende leerweg (BBL) komen jongeren duidelijk sneller aan het werk dan met een beroepsopleidende leerweg (BOL).

De meeste Drentse mbo-ers hebben de opleiding zorg en welzijn gedaan. Zij hebben een grote kans op werk, 90% van de hen heeft na het voltooien van de opleiding snel een baan gevonden.

Drentse studenten op het hoger beroepsonderwijs

Aan het begin van schooljaar 2016-2017 is het aantal Drentse jongeren op een hbo-opleiding gestegen naar ruim 8.900.

Een vijfde deel van de Drentse hbo-ers doet een techniek opleiding. Bijna een derde kiest economie.

Drentse studenten aan de universiteit

Bijna 1.700 in Drenthe wonende jongeren volgen een opleiding aan de universiteit. Iets meer dan het jaar daarvoor.

Een technische studie is bij Drentse wo-studenten minder populair dan landelijk.

Hoofdstuk 8 Verzuim en schooluitval

Verzuim en schooluitval in 2015-2016

Het aandeel leerplichtige jongeren dat niet op een school staat ingeschreven en geen vrijstelling heeft is in Drenthe lager dan landelijk (0,6 per 1.000 leerplichtigen, landelijk 2,0 per 1.000).

Er zijn in Drenthe relatief minder spijbelaars dan landelijk (respect. 17,3 en 26,9 per 1.000 leerplichtigen). Er wordt minder vaak gespijbeld dan het voorgaand jaar.

Het aantal thuiszitters in Drenthe is omlaag gegaan (1,5 op 1.000 leerplichtigen). Het zijn er relatief minder dan landelijk.

De meeste thuiszitters komen voor in het voortgezet onderwijs (In Drenthe: 46% en landelijk 53%).

Voortijdig schoolverlaten (geen diploma op minimaal mbo-2 of havo van school)

In alle Drentse regio's is het percentage voortijdig schoolverlaters lager of gelijk aan het landelijke cijfer (1,7%). In Noord en Midden Drenthe is het 1,1%, in Zuidoost Drenthe 1,7% en in Zuidwest Drenthe 1,5%.

In Drenthe en Nederland zien we een dalende trend wat betreft voortijdig schoolverlaten. Vergeleken met het voorgaand schooljaar nam het aandeel schoolverlaters in 2015-2016 in Zuidoost Drenthe weer toe.

In het voortgezet onderwijs komt voortijdig schoolverlaten het meest voor in de bovenbouw van het vmbo (de Drentse regio's blijven hierbij onder de gestelde maximum norm).

In de bovenbouw van havo en vwo is het aandeel voortijdig schoolverlaters in alle regio's boven de gestelde maximum streefnorm.

Het voortijdig schoolverlaten in het mbo komt het meest voor bij leerlingen die een opleiding op niveau 1 volgen. Alleen Zuidwest Drenthe weet onder de gestelde maximum norm te blijven.

1 BASISONDERWIJS IN DRENTHE

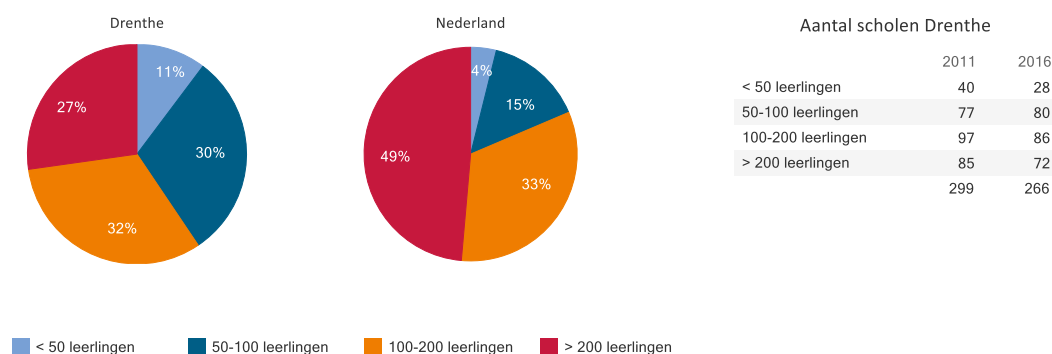
1.1 De basisscholen in Drenthe

In Drenthe relatief meer kleine scholen dan landelijk.

Aan het begin van schooljaar 2016-2017 zijn er 266 basisschoolvestigingen in Drenthe. Dit is een afname van 11% ten opzichte van vijf jaar geleden. Landelijk is de afname in dezelfde periode 7%. In de figuur is te zien dat 41% van de Drentse scholen minder dan 100 leerlingen heeft. Landelijk is dit percentage 19%.

Figuur 1

Scholen per grootteklasse 2016-2017

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

In de volgende tabel staat per gemeente het aantal scholen in schooljaar 2011-2012 en 2016-2017 uitgesplitst per grootteklasse. Te zien is dat in Assen, Meppel en Hoogeveen het aantal scholen in schooljaar 2016-2017 onveranderd is ten opzichte van 5 jaar geleden. Het aantal scholen met minder dan 50 leerlingen is in Coevorden en Hoogeveen toegenomen. De meeste scholen met minder dan 100 leerlingen zijn te vinden in Zuidoost Drenthe.

Tabel 1 Aantal scholen per grootteklasse in schooljaar 2011-2012 en 2016-2017 per gemeente

	< 50 leerlingen		50-100 leerlingen		>100 leerlingen		totaal	
	2011	2016	2011	2016	2011	2016	2011	2016
Aa en Hunze	4	3	6	4	8	7	18	14
Assen	-	-	-	2	25	23	25	25
Borger-Odoorn	2	1	9	8	8	7	19	16
Coevorden	4	6	12	13	12	8	28	27
De Wolden	8	4	3	5	9	6	20	15
Emmen	7	5	15	18	44	36	66	59
Hoogeveen	3	4	7	7	22	21	32	32
Meppel	-	-	0	1	14	13	14	14
Midden-Drenthe	3	1	5	5	13	12	21	18
Noordenveld	4	2	7	4	9	10	20	16
Tynaarlo	3	1	6	6	13	11	22	18
Westerveld	2	1	7	7	5	4	14	12

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

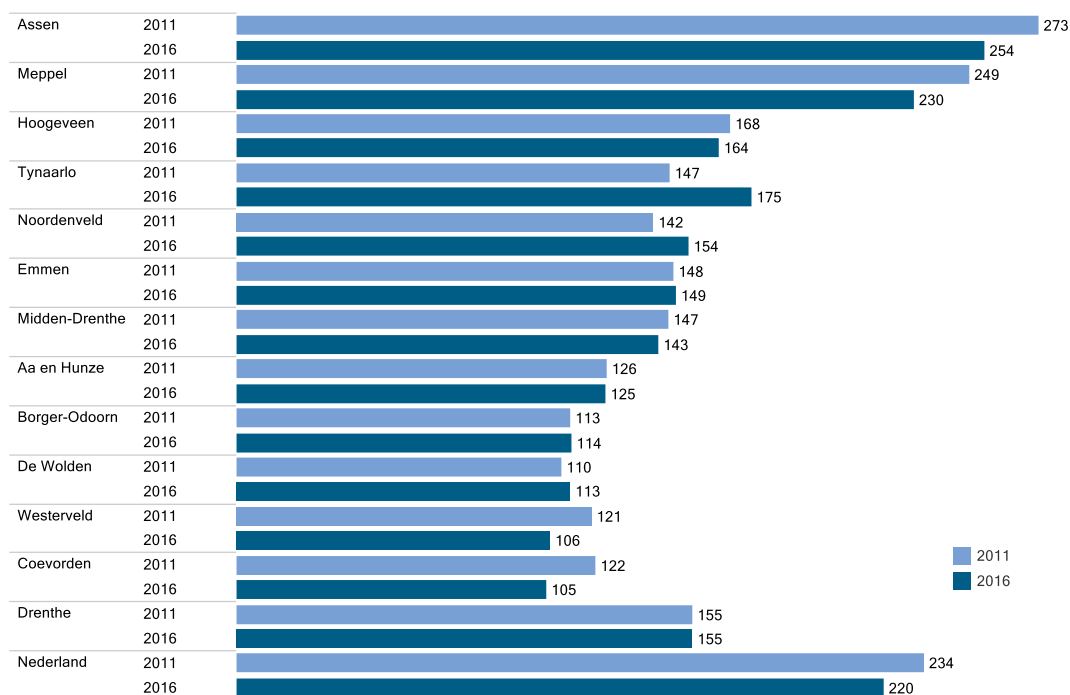
Drentse basisscholen hebben gemiddeld 155 leerlingen, landelijk is het gemiddelde 220.

Drenthe heeft relatief veel kleinere scholen en dat zien we terug in het gemiddelde leerlingenaantal per school. Gemiddeld heeft een Drentse basisschool 155 leerlingen, terwijl een school in Nederland gemiddeld 220 leerlingen telt.

In de volgende figuur is voor elke Drentse gemeente het gemiddeld aantal leerlingen per school te zien voor de schooljaren 2011-2012 en 2016-2017. Het gemiddelde aantal leerlingen op de scholen in Assen en Meppel is veel hoger dan landelijk (respectievelijk 254 en 230). In de meeste gemeenten is het gemiddelde aantal leerlingen per school min of meer gelijk gebleven of afgenomen. Tynaarlo en Noordenveld laten een toename zien.

Figuur 2

Gemiddeld aantal leerlingen per school 2011-12 en 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

1.2 Leerlingen op de basisscholen in Drenthe

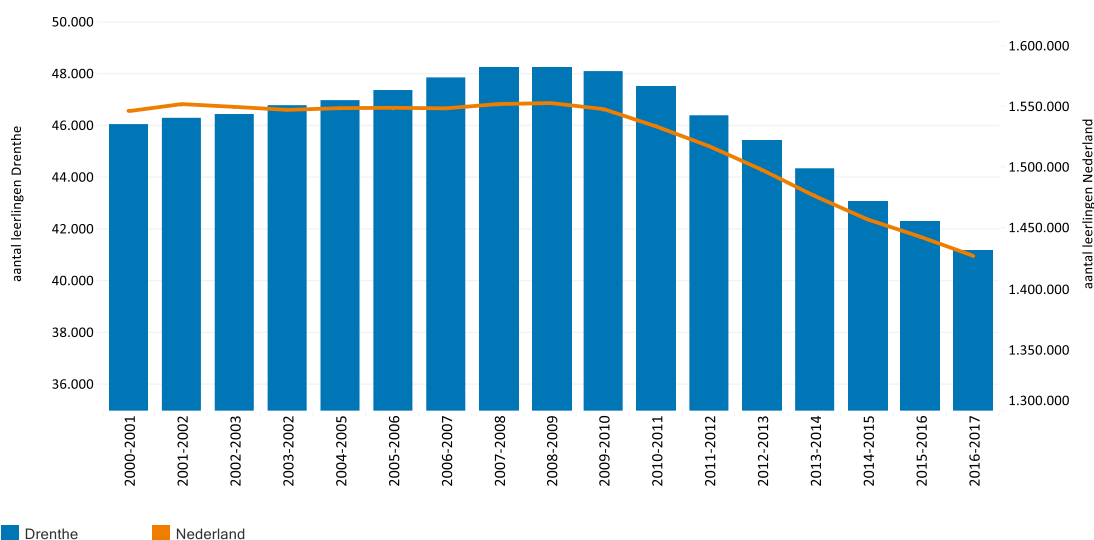
Grotere daling aantal basisschoolleerlingen in Drenthe vergeleken met vorig jaar.

Aan het begin van schooljaar 2016-2017 zijn er 41.203 leerlingen op de basisscholen in Drenthe. Dit is een afname van bijna 3% ten opzichte van het vorige schooljaar. De daling was vorig jaar iets minder sterk (2015-2016 ten opzichte van 2014-2015 was de afname van het aantal leerlingen 1,8%). Vorig jaar constateerden we dat de ingezette dalende trend in leerlingenaantal leek te keren en dat de 'afnamepiek' achter de rug was. De huidige afname wijst er op dat dit toch niet het geval is.

Vergeleken met Nederland is het aantal leerlingen in Drenthe de afgelopen 10 jaar sneller afgenomen (Nederland met bijna 8% en Drenthe met bijna 11%).

Figuur 3

Aantal basisschoolleerlingen sinds 2000-2001

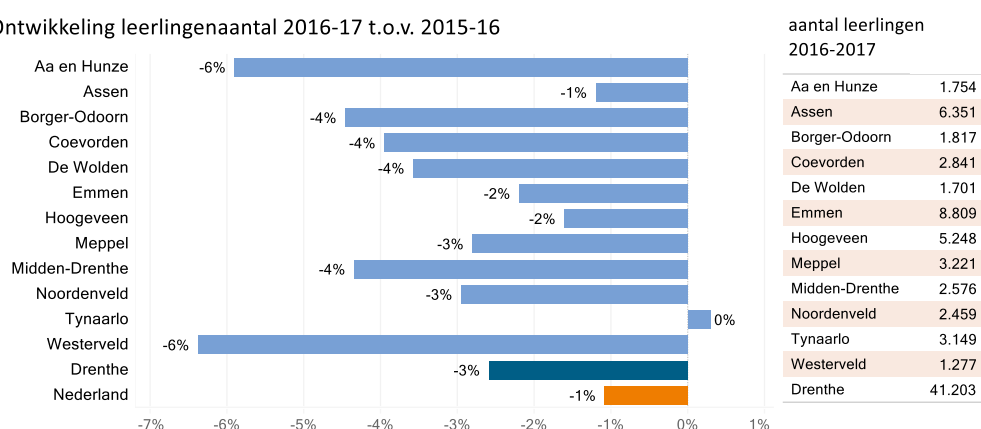
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Aa en Hunze en Westerveld grootste afname aantal basisschoolleerlingen.

In de onderstaande figuur is te zien in hoeverre het leerlingenaantal in de Drentse gemeenten is veranderd ten opzicht van het vorige schooljaar. In Tynaarlo is het aantal basisschoolleerlingen vrijwel niet veranderd sinds vorig jaar. In de andere Drentse gemeenten zijn er minder basisschoolleerlingen in schooljaar 2016-2017 dan het jaar ervoor. De afname is het grootst in Westerveld en Aa en Hunze. Voor de hele provincie geldt een afname van 3% en landelijk is de afname 1%.

Figuur 4

Ontwikkeling leerlingenaantal 2016-17 t.o.v. 2015-16

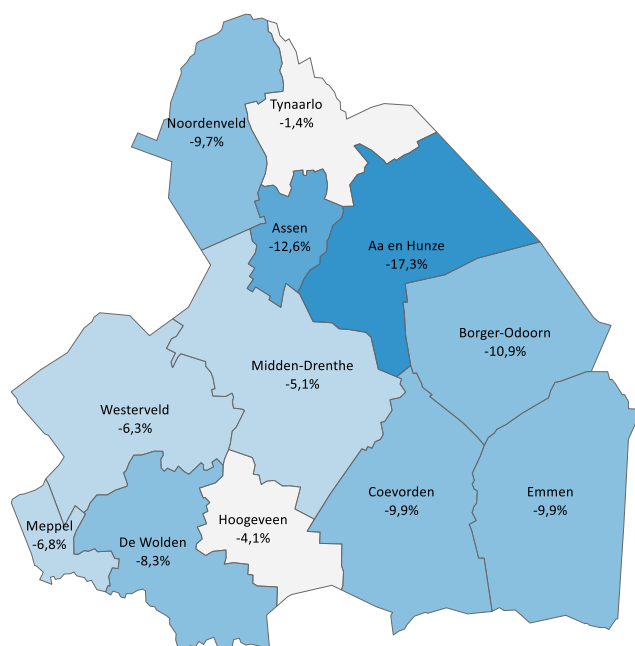
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Aantal kinderen in de basisschoolleeftijd is met 9% afgenomen in 2030.

De meest recente prognoses (ABF, 2017, zie bijlage 1) gaan ervan uit dat het aantal 4 tot en met 11 jarige kinderen (ongeveer de basisschoolleeftijd) in Drenthe in 2030 met 9% zal zijn afgenomen ten opzichte van 2017. Voor Nederland als totaal wordt nog een kleine toename van 2% verwacht. In de volgende figuur is te zien dat de verschillen tussen de gemeenten groot zijn. In Tynaarlo en Hoogeveen blijft de afname onder de 5%. Borger-Odoorn, Assen en Aa en Hunze krijgen naar verwachting met de grootste afname te maken.

Figuur 5

Prognose 4 t/m 11 jarigen 2030 t.o.v. 2017

Bron ABF Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Minder leerlingen met risico op achterstand dan 10 jaar geleden.

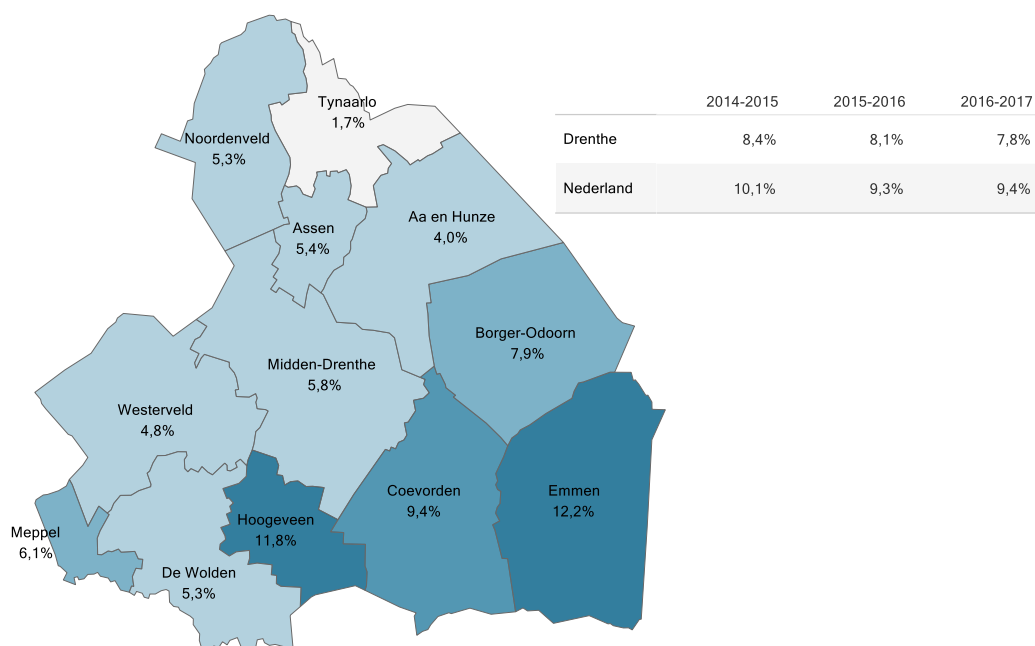
Basisschoolleerlingen krijgen een gewichtenfactor op basis van het opleidingsniveau van hun ouders (zie bijlage 9). Kinderen van laagopgeleide ouders hebben vaker leerachterstanden. Voor deze zogenaamde gewichtenleerlingen krijgt de school extra financiële middelen. In de figuur hierna is het percentage gewichtenleerlingen per gemeente in een kaart weergegeven. Drenthe heeft minder gewichtenleerlingen dan gemiddeld in Nederland. In Drenthe neemt het percentage gewichtenleerlingen al een aantal jaren af. Landelijk is het aandeel gewichtenleerlingen dit jaar een tiende procentpunt hoger dan vorig schooljaar.

Kengetal
% gewichten-
leerlingen Drenthe

2016-17:	8%
2015-16:	8%
2014-15:	8%
2013-14:	9%
2012-13:	9%
2011-12:	10%
2010-11:	10%
2009-10:	11%
2008-09:	12%
2007-08:	14%

Figuur 6

Percentage gewichtenleerlingen 2016-2017

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

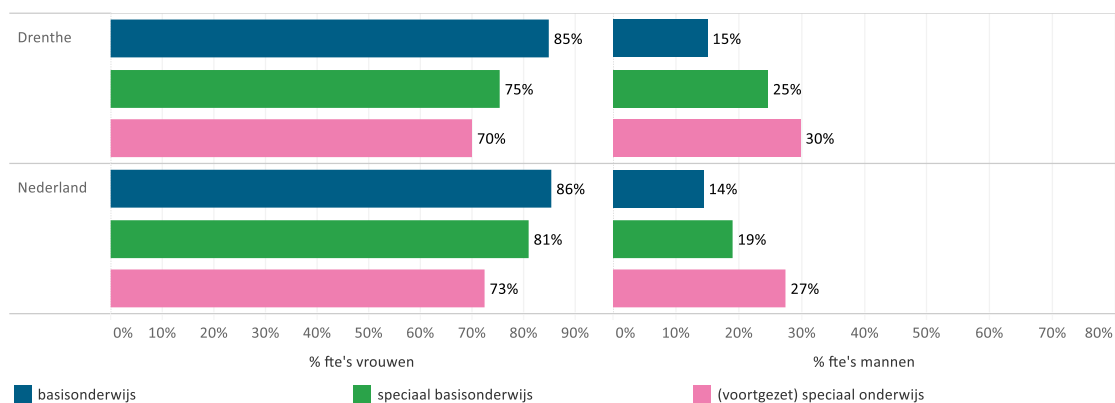
1.3 Onderwijspersoneel primair onderwijs

Aandeel mannen in basisonderwijs afgelopen jaren niet toegenomen: vier op de vijf personeelsleden zijn vrouwen.

Gerekend naar het aantal fte's is 81% van het personeel in het basisonderwijs vrouw en 19% man (peildatum 1 oktober 2016). De laatste jaren is het aandeel vrouwen voor de klas iets toegenomen. In 2011 was de verhouding nog 79% vrouwen versus 21% mannen. Deze oververtegenwoordiging van vrouwen is het grootst in het *regulier* basisonderwijs. In het (voortgezet) speciaal onderwijs is drie op de tien personeelsleden vrouw.

Figuur 7

Aandeel mannen en vrouwen werkzaam in primair onderwijs, Drenthe en Nederland, 2016

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Vrouwen bekleden verhoudingsgewijs minder vaak directiefunctie dan mannen.

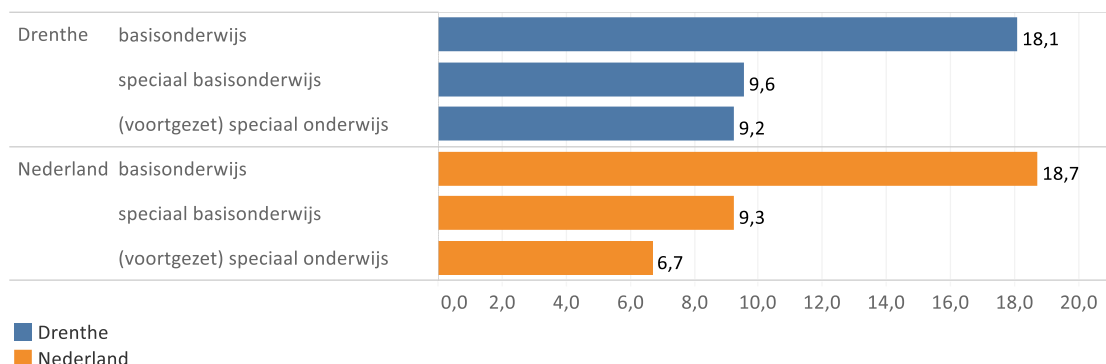
Dat er meer vrouwen dan mannen werkzaam zijn in het primair onderwijs, zien we niet terug in de bezetting van de directiefuncties. Even veel mannen als vrouwen bekleden een directiefunctie. Van alle fte's die zijn ingevuld door een vrouw, vervult 5% een directiefunctie. Bij mannen is dit aandeel 18%.

Leerkracht in (voortgezet) speciaal onderwijs Drenthe heeft meer leerlingen in de klas dan gemiddeld.

In Drenthe staan tegenover iedere fte (onderwijsgevend personeel) in het basisonderwijs 18,1 leerlingen. Dat is vrijwel gelijk aan de 18,7 leerlingen in heel Nederland. In het speciaal basisonderwijs zijn de klassen veel kleiner en is er meer ondersteuning en dat zien we terug in de verhouding van het aantal leerlingen per fte: 9,6 in Drenthe en 9,3 landelijk gezien. De begeleiding van leerlingen in het speciaal onderwijs is nog het meest arbeidsintensief: het aantal leerlingen per fte is in de provincie 9,2 tegenover 6,7 landelijk.

Figuur 8

Aantal leerlingen per fte, Drenthe en Nederland

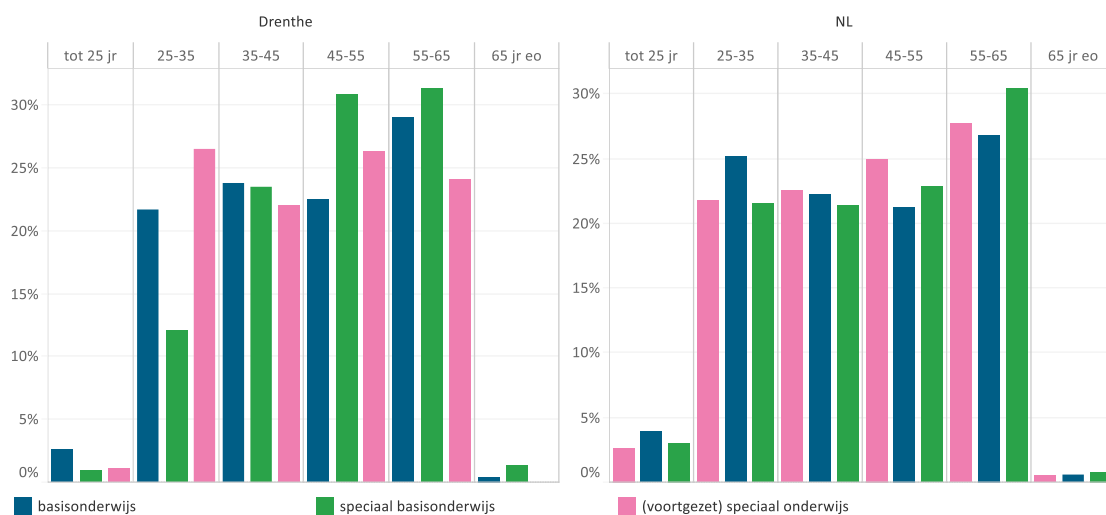
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Groot deel leerkrachten 55 jaar of ouder.

In het basisonderwijs is circa 30% van de fte's ingevuld door leerkrachten van 55 jaar of ouder. Dit geldt zowel in Drenthe als Nederland. De helft van de fte's worden ingevuld door leerkrachten onder de 45 jaar. De komende jaren wordt er, mede door de uitstroom van oudere leerkrachten, een tekort verwacht in het primair onderwijs.

Figuur 9

Fte verdeling naar onderwijssoort en leeftijdsklasse leerkracht, Drenthe en Nederland, 2016

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

2 SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS

2.1 Scholen en leerlingen in het speciaal basisonderwijs

Weer kleine afname aantal leerlingen op de Drentse scholen voor speciaal basisonderwijs.

In Drenthe zijn 8 scholen voor speciaal basisonderwijs. Het speciaal basisonderwijs (sbao) is voor leerlingen die zich op het reguliere onderwijs niet optimaal kunnen ontwikkelen. Het speciaal basisonderwijs biedt extra ondersteuning en leerlingen krijgen les in kleinere klassen. Op 1 oktober 2016 waren 980 kinderen op een Drentse school voor speciaal basisonderwijs ingeschreven. We zien al een aantal jaren een afname van het leerlingenaantal.

Tabel 2 Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs, per school, 2015-16 en 2016-17

gemeente	school	aantal	aantal	verschil
		1-10-2015	1-10-2016	
Assen	PC SSBO De Boei	78	64	-14
	SSBO De Meander	215	211	-4
Emmen	SBO De Catamaran	150	146	-4
	SSBO Toermalijn	112	113	1
Hoogeveen	SSBO De Carrousel	137	127	-10
	SSBO De Kameleon	61	68	7
Meppel	SSBO Reestoever	132	132	0
Noordenveld	SSBO t Hoge Holt	112	119	7
totaal Drenthe		997	980	-17 (-2%)

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

2.2 Scholen en leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs

Net als vorig jaar daling van aantal leerlingen in het speciaal onderwijs.

In Drenthe zijn er 15 voorzieningen voor (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so). Het aantal kinderen in het speciaal onderwijs nam een aantal jaren geleden nog jaarlijks toe, maar sinds vorig jaar lijkt daar een einde aan te zijn gekomen. Vorig jaar was de afname van het aantal so-ers 5% ten opzichte van het jaar daarvoor. De afname van het aantal vso-ers was 10%. Dit jaar zijn er weer minder leerlingen in het so, namelijk 367. Een afname van ruim 8% ten opzichte van vorig jaar. Het aantal vso-ers is iets toegenomen.

Tabel 3 Aantal leerlingen (v)so, per school, 2016-17 en verschil met 2015-16

gemeente	school	SO 2016-17	VSO 2016-17	SO verschil met 2015-16	VSO verschil met 2015-16
Assen	V Lieflandschool	56	65	+7	+5
	De Atlas	-	97	nvt	+5
	De Aventurijn	46	-	+4	nvt
Emmen	De Atlas	-	110	nvt	+6
	Opb. School v. ZMLK	51	100	+1	+6
	Kentalis T. Marcusschool*	62	-	-23	nvt
	De Aventurijn	30	-	-6	nvt
	De Springplank Mytyschool	23	16	-2	+3
Hoogeveen	De Atlas	-	73	nvt	+10
	GJ vd Ploegschool	28	82	-7	-2
	De Aventurijn	21	-	+5	nvt
Meppel	De Ambelt Oosterenk	-	77	nvt	-25
	Opb. Mackaysch. ZML	48	61	-6	+5
Midden-Drenthe	De Aventurijn	-	36	nvt	-14
Tynaarlo	Kentalis Guyotschool*	2	14	-4	+6
totaal Drenthe		367	731	-31	+5

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

* school voor blinden, doven, slechthorenden

2.3 Passend onderwijs

Sinds 1 augustus 2014 is er de Wet Passend Onderwijs. In de wet is geregeld dat scholen zorgplicht hebben. Zij zijn ervoor verantwoordelijk dat leerlingen die ondersteuning nodig hebben een plek in het onderwijs krijgen. De reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs werken hiervoor samen in regionale samenwerkingsverbanden. In Drenthe (en deels daarbuiten) zijn 5 samenwerkingsverbanden primair onderwijs. De Drentse gemeenten vallen onder de volgende samenwerkingsverbanden: PO2201 (Assen, Aa en Hunze, Tynaarlo, Midden-Drenthe), PO2001 (Noordenveld), PO2304 (Coevorden), PO2203 (Hoogeveen, Westerveld, De Wolden, Meppel), PO2202 (Borger-Odoorn, Emmen).

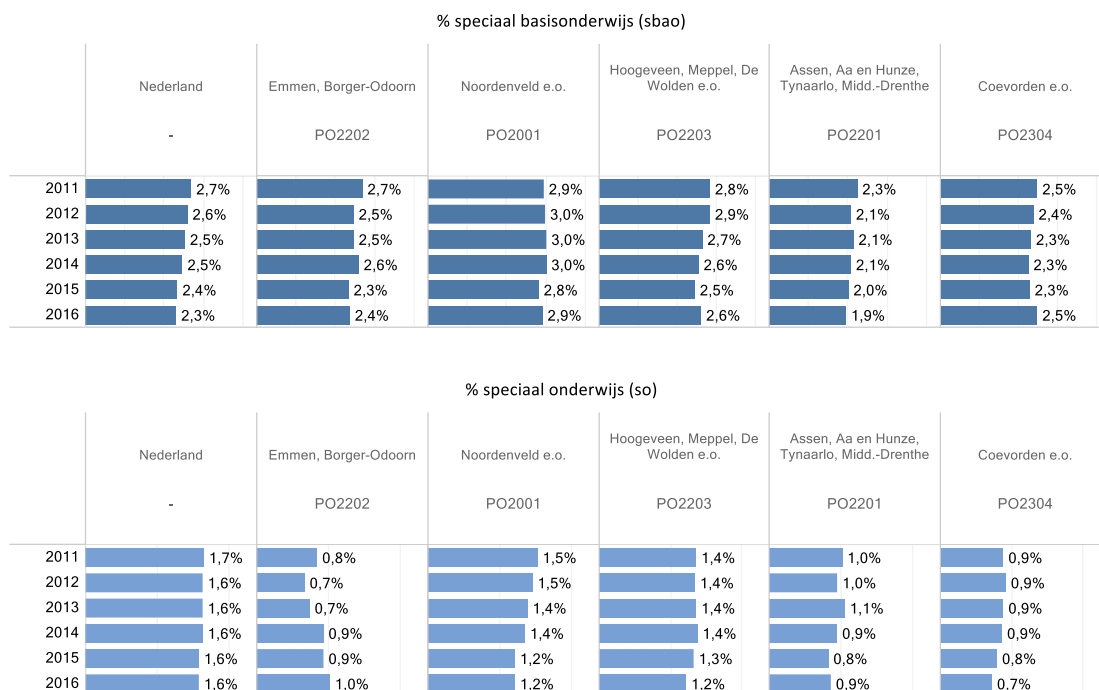
Percentage kinderen in het speciaal onderwijs stabiliseert.

In de volgende figuur is voor de samenwerkingsverbanden waarbinnen de Drentse gemeenten vallen te zien welk aandeel van de kinderen naar het speciaal (basis) onderwijs gaat in de periode 2011 tot en met 2016. Sinds de invoering van de Wet Passend Onderwijs in 2014 is landelijk een kleine afname van het aandeel kinderen in het speciaal basisonderwijs te zien. Dit is niet in alle Drentse samenwerkingsverbanden het geval.

Het aandeel leerlingen in het speciaal onderwijs is in alle samenwerkingsverbanden lager dan landelijk. Wanneer we het aandeel kinderen dat speciaal onderwijs volgt (het gaat hier om het aantal so-leerlingen ten opzichte van het totale aantal in het primaire onderwijs) over een aantal jaren vergelijken zien we slechts kleine schommelingen in het percentage.

Figuur 10

Percentage speciaal (basis)onderwijs per samenwerkingsverband 2011-2016

Bron: Informatiepunt Passend Onderwijs (min OC&W), 2017 bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

In de volgende tabel staat per woongemeente welk deel van de kinderen naar het reguliere en het speciale (basis)onderwijs gaat. We zien dat in ongeveer de helft van de gemeenten het aandeel kinderen in het speciaal basisonderwijs iets hoger is dan vorig jaar. Ook bij het speciale onderwijs zien we een aantal keer een toename. Gemiddeld over de provincie is er geen verandering ten opzichte van het vorige jaar. Er gaan relatief meer Drentse leerlingen naar het reguliere basisonderwijs dan gemiddeld in Nederland.

Tabel 4 Percentage kinderen op speciaal (basis)onderwijs, per woongemeente, op 1-10-2015 en 1-10-2016

	2015-16			2016-17		
	aandeel bao	aandeel sbao	aandeel so	aandeel bao	aandeel sbao	aandeel so
Aa en Hunze	96,8%	2,3%	0,9%	96,7%	2,5%↑	0,8%↓
Assen	95,5%	3,1%	1,4%	95,4%	3,3%↑	1,3%↓
Borger-Od.	96,0%	2,9%	1,1%	95,7%	3,0%↑	1,3%↑
Coevorden	97,0%	2,0%	1,0%	97,1%	1,9%↓	1,0%=
De Wolden	96,3%	2,2%	1,4%	96,8%	2,2%=	1,0%↓
Emmen	96,3%	2,3%	1,4%	96,1%	2,4%↑	1,5%↑
Hoogeveen	95,8%	3,0%	1,2%	95,5%	3,1%↑	1,4%↑
Meppel	95,7%	2,5%	1,8%	95,8%	2,3%↓	1,9%↑
Midden-Dr.	97,1%	2,0%	0,9%	97,5%	1,7%↓	0,9%=
Noordenveld	96,6%	2,3%	1,1%	97,0%	1,9%↓	1,1%=
Tynaarlo	97,6%	1,2%	1,1%	97,7%	1,3%↑	1,0%↓
Westerveld	97,7%	1,7%	0,6%	97,0%	1,6%↓	1,4%↑
Drenthe	96,3%	2,4%	1,3%	96,3%	2,4%=	1,3%=
Nederland	95,8%	2,3%	2,0% ¹	95,7%	2,3%=	2,0%=

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

¹ Het percentage wijkt iets af van dat in de figuur op de vorige pagina. Dit komt omdat voor deze tabel in het geval van speciaal onderwijs ook de deelname aan onderwijs voor blinden, doven en slechthorenden (voorheen cluster 2 onderwijs) is meegeteld.

3 TAAL EN REKENEN IN HET BASISONDERWIJS

3.1 De taal- en rekentoetsen die aan de orde komen

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten die Drentse basisschoolleerlingen behaalden op de toetsen taal en rekenen voor kleuters, technisch en begrijpend lezen, woordenschat en rekenen en wiskunde. De toetsen zijn in verschillende groepen van het basisonderwijs afgenomen en zijn onderdeel van het leerlingvolgsysteem van het Cito. In bijlage 3 is meer informatie te vinden over de toetsen. In de bijlage staat ook een overzicht van het aantal scholen dat de toets heeft afgenomen en het aantal leerlingen dat de toets heeft gemaakt. De resultaten van de Drentse leerlingen worden vergeleken met de landelijke norm. Ook vergelijken we de scores per gemeente met de gemiddelden over de afgelopen 5 jaar.

Deelname Drentse basisscholen 92%.

De toetsresultaten zijn opgevraagd bij Drentse basisscholen². Hiervoor is toestemming gevraagd bij alle schoolbesturen. In schooljaar 2016-2017 zijn er 32 besturen, waarvan 30 meedoen met de gegevens levering. Net als het vorige jaar heeft 92% van de Drentse basisscholen meegedaan aan de levering van gegevens.

De gebruikte niveau-indeling.

Het Cito gebruikt niveau-indicaties I tot en met V en A tot en met E (zie ook bijlagen 4 en 9), om aan te geven hoe een leerling scoort ten opzichte van andere leerlingen. In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten aan de hand van de niveaus I tot en met V. In bijlage 4 staan de resultaten volgens de niveau-indeling A tot en met E. In het volgende overzicht staat de betekenis van de niveau-indeling I tot en met V. De I staat voor het hoogste niveau en de V staat voor het laagste niveau³.

niveaus I tot en met V

I	20% hoogst scorende leerlingen
II	20% boven het landelijk gemiddelde
III	20% landelijk gemiddelde
IV	20% onder het landelijk gemiddelde
V	20% laagst scorende leerlingen

² De verzameling en voorbereiding van de toetsgegevens is gedaan door De Toetsservice van het CED te Rotterdam

³ De verdeling is gebaseerd op een landelijke steekproef. Als een leerling bijvoorbeeld scoort op niveau I dan behoort deze score tot de 20% hoogste scores.

De individuele vaardigheidsscores worden niet alleen vertaald in een niveau I tot en met V, maar zijn ook omgezet in zogenaamde gestandaardiseerde scores. Hierbij geldt dat het landelijke gemiddelde 50 is en de spreiding (standaarddeviatie) 10. Door deze omzetting is het mogelijk om vergelijkingen in de tijd en over verschillende toetsen te maken. Twee derde van de leerlingen scoort tussen de 40 en de 60 punten. Een score onder de 40 is behoorlijk laag en een score boven de 60 is behoorlijk hoog. Bij een analyse van grote groepen (zoals de totale provincie Drenthe) geldt een verschil van twee punten als betekenisvol.

3.2 Resultaten van Drentse leerlingen op de toetsen

3.2.1 De kleutertoetsen: taal en rekenen in groep 2

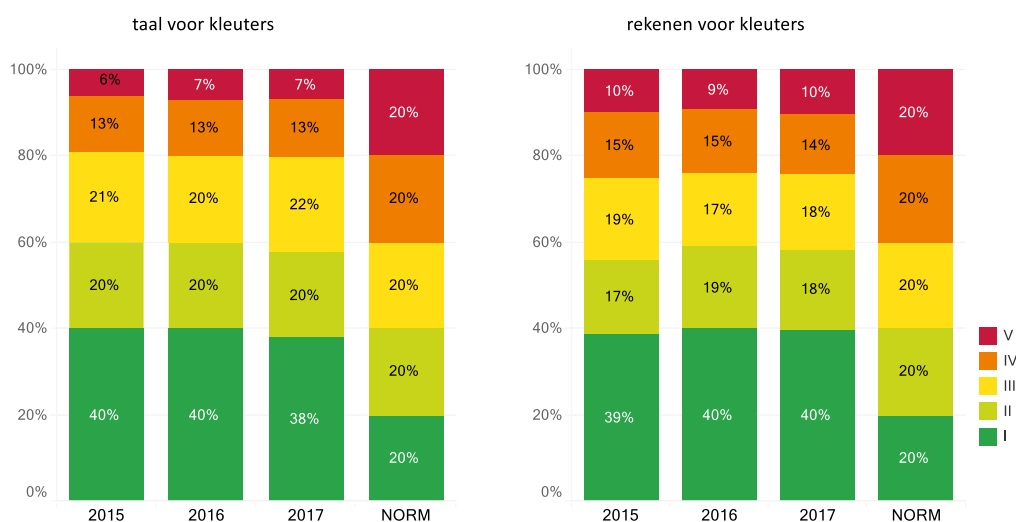
Drentse kleuters scoren ook dit jaar weer ruim boven de landelijke norm bij zowel de taal- als de rekentoetsen.

Bijna 60% van de Drentse kleuters scoorde op taal in schooljaar 2016-2017 op niveau I en II. Dit is ruim boven de landelijke norm. We zien over de jaren heen een stabiel beeld. Zeven procent van de Drentse kleuters scoort op taal in de laagste (risico) categorie. Landelijk is dit 20%.

De kleuters presteren ook heel goed op de rekentoetsen. Bijna 60% van de Drentse kleuters scoort in de (bovengemiddelde) I en II categorie. Landelijk is dit 40%. Net als bij taal zijn er veel minder kinderen die een score hebben binnen de laagste V-categorie, namelijk 10% (landelijke norm is 20%). De rekenprestaties zijn over de jaren heen, net als bij taal, behoorlijk stabiel.

Figuur 11

Kleutertoetsen 2015-2017 vergeleken met landelijke norm

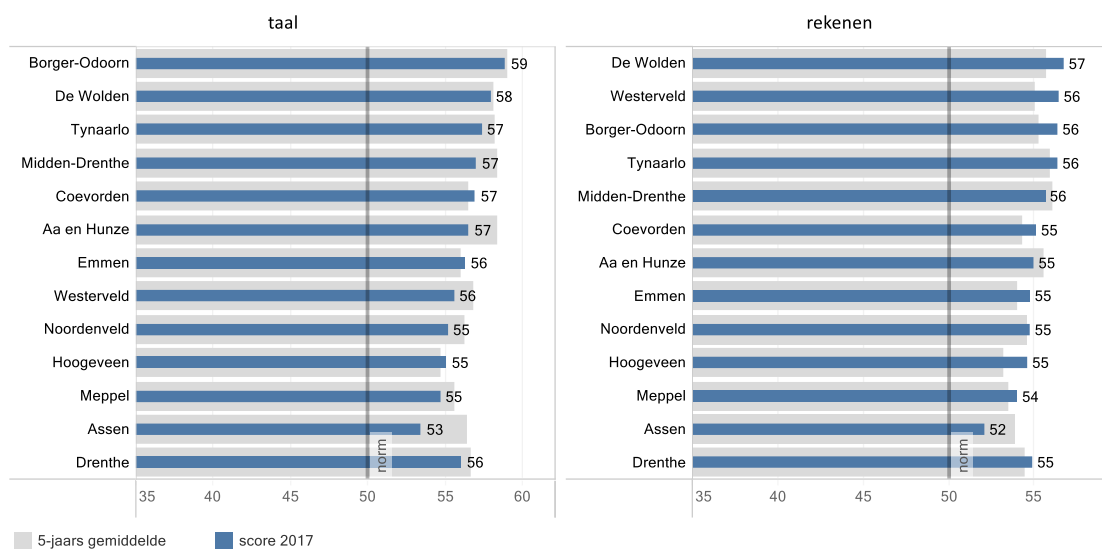
Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

De scores per gemeente op de kleutertoetsen taal en rekenen.

In de volgende figuur staan de standaardscores op de kleutertoetsen taal en rekenen per gemeente waar de school gevestigd is (zie par 3.2 voor de uitleg). De standaardscore wordt gerepresenteerd door de blauwe balk. We zien dat voor alle gemeenten geldt dat de scores zowel op taal als op rekenen ruim boven het gemiddelde (de norm van 50) liggen. De grijze balk in de figuur geeft de gemiddelde standaardscore over de afgelopen 5 jaar aan. De 5-jaars gemiddelden voor taal en rekenen zijn in alle gevallen hoger dan het landelijk gemiddelde. Bij taal zien we in Assen, Aa en Hunze en in Midden-Drenthe dat de score wat lager is dan het 5-jaarsgemiddelde. Bij rekenen zien we vaker het omgekeerde: een hogere score dan het 5-jaarsgemiddelde. Zo hebben vooral Hoogeveen, De Wolden, Borger-Odoorn en Westerveld dit jaar een hogere score op rekenen dan het 5-jaars gemiddelde.

Figuur 12

Kleutertoetsen, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

De Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit heeft besloten dit jaar voor het laatst resultaten op kleutertoetsen te rapporteren. De motivatie hiervoor laat zich goed verwoorden door **Sandra Wolken, directeur Kwaliteit en Onderwijsondersteuning bij Primenius.** Hieronder haar kijk op het toetsen van kleuters.

Stop met het toetsen van kleuters!

'In deze monitor is nog gekeken naar het gemiddelde reken- en taalniveau van de kleuters van Drenthe. Steeds meer scholen nemen de kleutertoetsen al niet meer af. Gelukkig maar, want de toetsen geven geen realistisch beeld van wat kleuters kunnen. Een toets is een momentopname. Kleuters ontwikkelen nog heel erg sprongsgewijs en grillig. Dat wat vandaag gemeten is, kan morgen alweer heel anders zijn. Ook is de manier van toetsen niet passend bij deze leeftijdsgroep. Deze jonge kinderen moeten niet in rijtjes zitten, maar er moet spelenderwijs gekeken worden naar hun ontwikkeling. Gelukkig gaan steeds meer scholen over op het volgen van de brede ontwikkeling van de kleuter. Die is veel belangrijker en heeft een grotere voorspellende waarde dan de kleutertoetsen.'

3.2.2 Technisch lezen

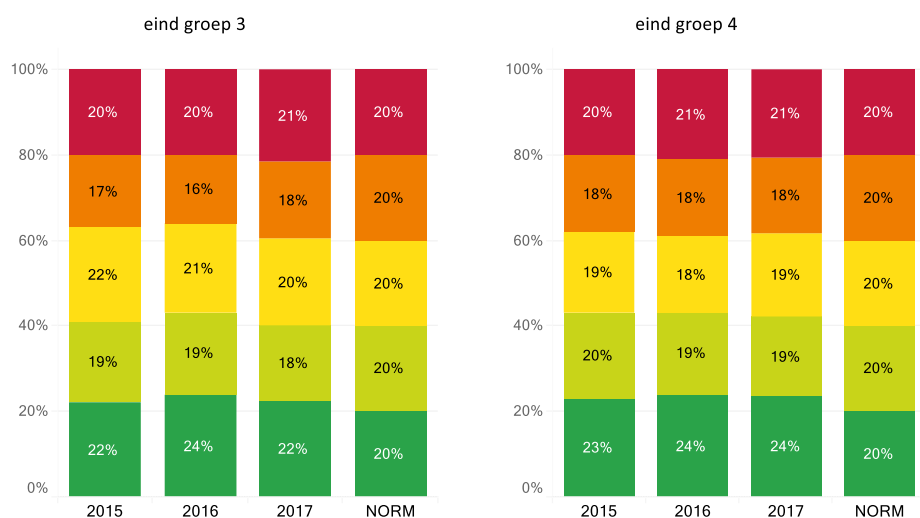
Drentse leerlingen presteren in groepen 3 en 4 op technisch lezen vrijwel gelijk aan het landelijke niveau. In groep 5 zijn de prestaties ruim boven het landelijke niveau.

Er is een heel kleine achteruitgang te zien bij het technisch lezen in groep 3. Vorig jaar was het aandeel leerlingen dat in categorieën I en II scoorde iets boven de landelijke norm. Dit jaar is het aandeel precies 40% en daarmee gelijk aan de landelijke norm. Het aandeel dat binnen het laagste niveau V scoort is vrijwel gelijk aan de landelijke norm. Het beeld is stabiel over de jaren.

In groep 4 is het resultaat vrijwel gelijk aan het vorige jaar. Drieënveertig procent scoort bovengemiddeld (de landelijke norm is 40%). Net als bij groep 3 is het aandeel dat op niveau V scoort vrijwel gelijk aan de landelijke norm.

Figuur 13

Technisch lezen

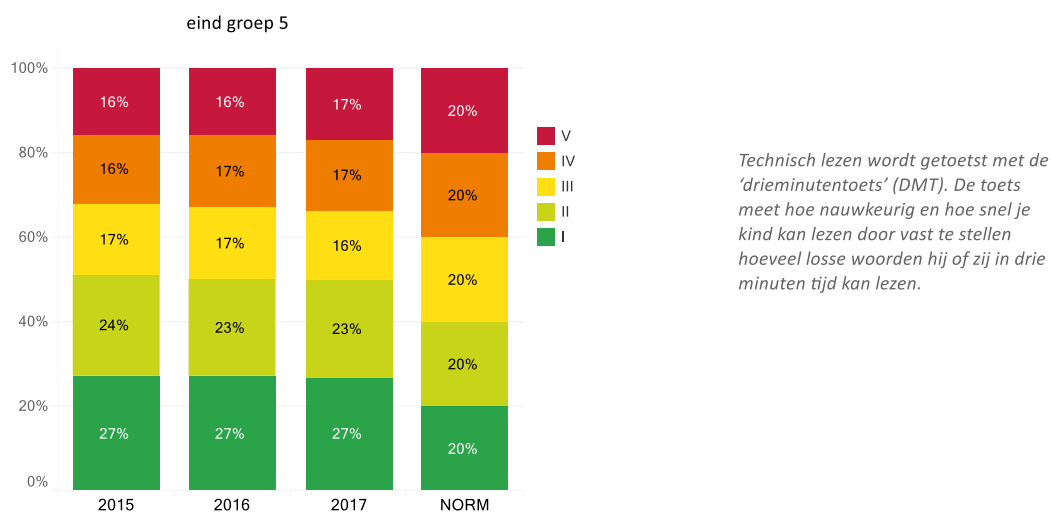

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

In groep 5 presteren de Drentse leerlingen op technisch lezen vaker op de hoogste niveaus I en II dan de landelijke (Drenthe 50% en landelijk 40%). Het aandeel leerlingen dat op het laagste V-niveau scoort is lager (17%) dan de landelijke norm van 20%.

Figuur 14

Technisch lezen

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

De scores per gemeente op technisch lezen.

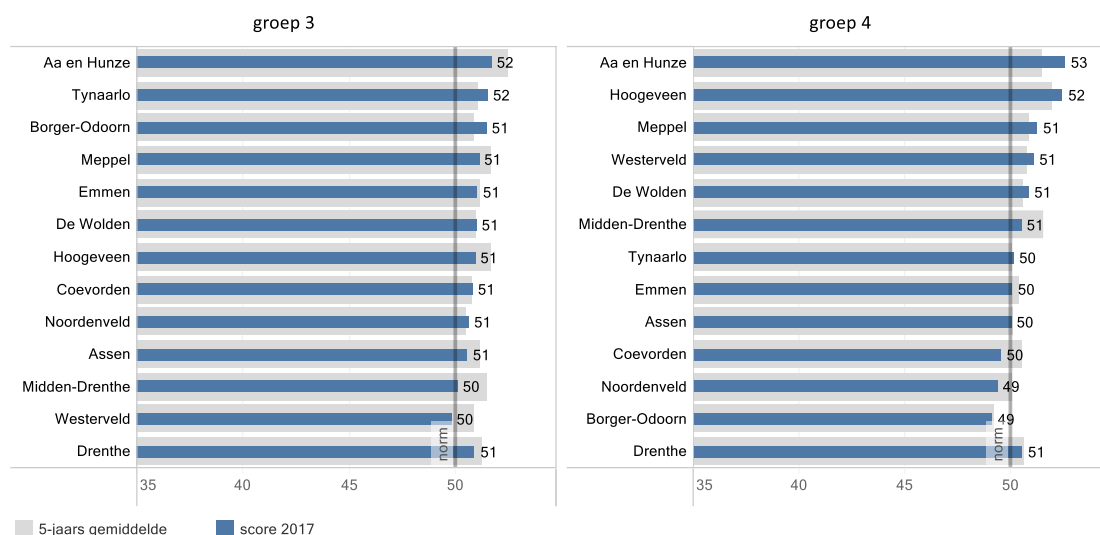
In groep 3 wordt in alle gemeenten voor technisch lezen op of net iets boven de landelijke norm gescoord. De scores in schooljaar 2016-2017 zijn in Midden-Drenthe, Westerveld, Assen, Aa en Hunze, Hoogeveen en Meppel iets lager dan het gemiddelde over de laatste 5 jaar.

In groep 4 zien we dat Borger-Odoorn en Noordenveld iets onder de norm scoren. Noordenveld scoorde gemiddeld over de laatste 5 jaar wel boven de norm. Aa en Hunze en Hoogeveen scoren duidelijk boven de norm. De overige gemeenten scoren op of net boven de norm.

In groep 5 zien we dat wat betreft technisch lezen meer dan de helft van de gemeenten ruim boven de norm scoort. Tynaarlo, Borger-Odoorn, Aa en Hunze, Noordenveld en Assen scoren op of rond de norm. In alle gevallen is dit lager dan de 5-jaars gemiddelden.

Figuur 15

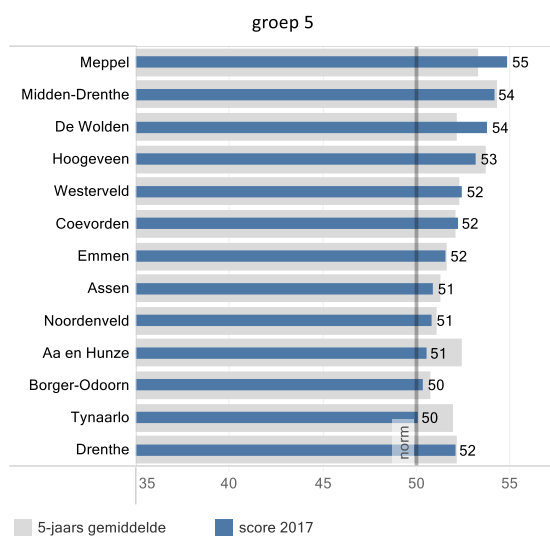
Technisch lezen, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

Figuur 16

Technisch lezen, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

3.2.3 Woordenschat

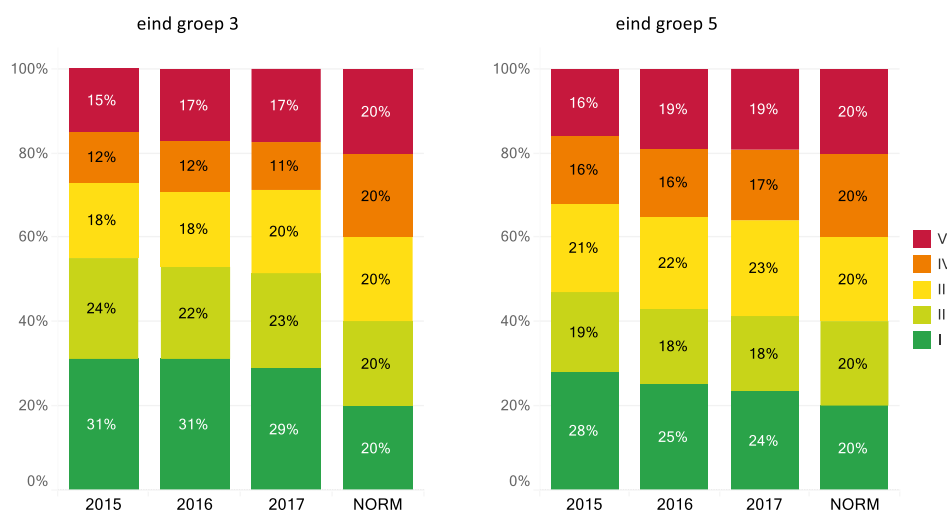
Woordenschat leerlingen in groep 3 ruim boven de norm. In groep 5 nemen de prestaties de laatste jaren iets af.

Op woordenschat wordt in groep 3 heel goed gepresteerd. In schooljaar 2016-2017 scoort 52% op I- of II- niveau (landelijk 40%). Het beeld is stabiel over de jaren.

In groep 5 zien we de laatste jaren een lichte daling van het aandeel kinderen dat op niveau I en II scoort. De prestaties in groep 5 zijn vergelijkbaar met die in Nederland als totaal. Een aantal jaren geleden scoorde groep 5 nog duidelijk boven de landelijke norm.

Figuur 17

Woordenschat

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

De scores per gemeente op woordenschat.

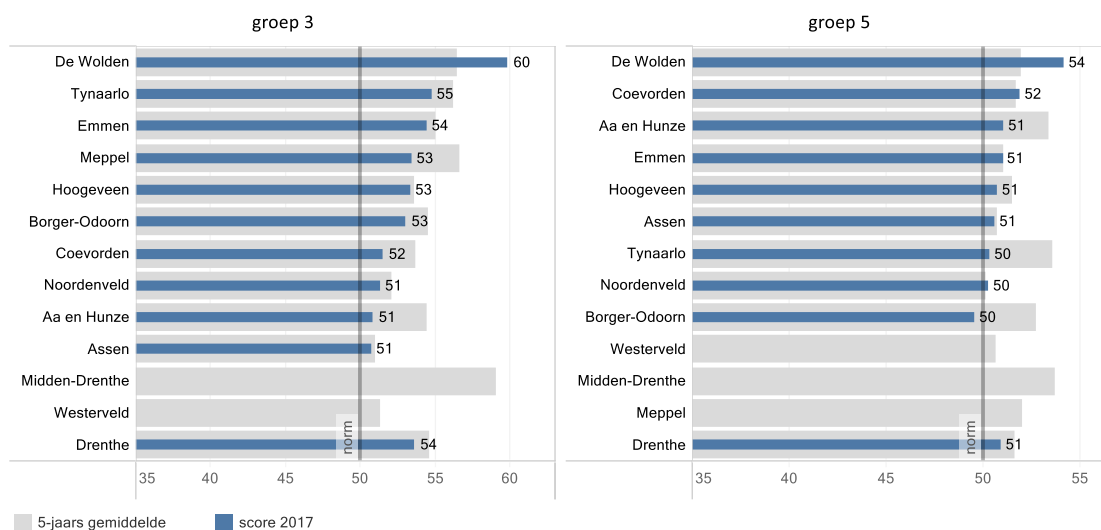
In de volgende figuren is te zien dat voor een aantal gemeenten de scores ontbreken. Dit heeft te maken met het feit dat de betreffende toetsen niet overal bij een voldoende aantal leerlingen zijn afgenomen om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen. De gemiddelden over 5 jaren kunnen wel worden berekend.

In groep 3 is er een zeer hoge score voor De Wolden op woordenschat. De Wolden scoort hiermee ook ruim boven het eigen 5-jaarsgemiddelde. De rest van de gemeenten zit ook boven de norm.

In groep 5 wordt over het algemeen iets lager gescoord dan in groep 3. De meeste gemeenten zitten wat de scores in groep 5 betreft op of rond de norm. Borger-Odoorn, Hoogeveen, Tynaarlo en Aa en Hunze zitten iets onder hun 5-jaarsgemiddelde en de hoogst scorende gemeente De Wolden zit boven het eigen 5-jaarsgemiddelde.

Figuur 18

Woordenschat, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

3.2.4 Begrijpend lezen

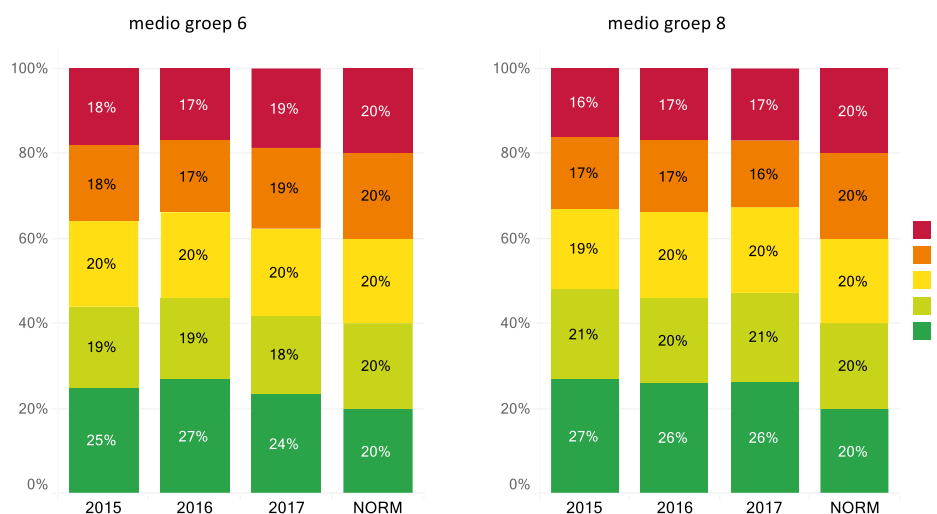
Begrijpend lezen in groep 8 ruim boven de landelijke norm.

Vorig jaar viel 46% van de scores op begrijpend lezen in groep 6 binnen niveaus I en II. Dit jaar is dat iets minder, namelijk 42%. De niveauverdeling voor Drentse groep 6 leerlingen is vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland.

In groep 8 zijn de scores vaker op niveau I of II dan landelijk (47% versus 40%). In Drenthe scoren minder leerlingen op het laagste (V) niveau dan gemiddeld in Nederland (respectievelijk 17% en 20%).

Figuur 19

Begrijpend lezen

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

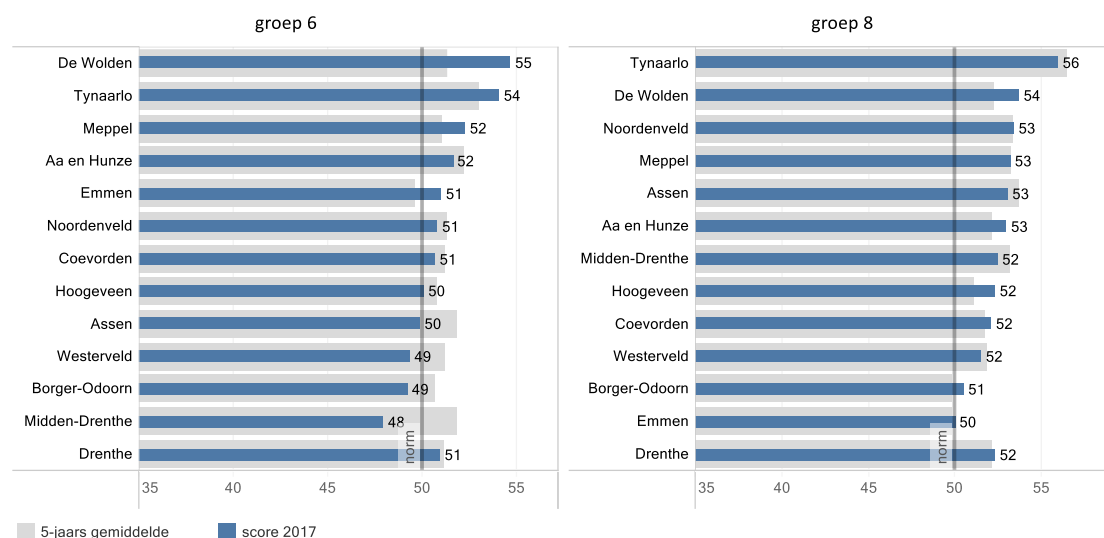
De scores per gemeente op begrijpend lezen.

In Midden-Drenthe, Borger-Odoorn en Westerveld zijn de scores op begrijpend lezen in groep 6 net iets onder de norm. Deze gemeenten scoren hiermee lager dan hun 5-jaarsgemiddelde. Tynaarlo en De Wolden scoren dit jaar hoog en zitten ruim boven hun 5-jaarsgemiddelde.

In alle gemeenten wordt in groep 8 gemiddeld op of boven de norm gescoord. Tynaarlo en De Wolden staan weer bovenaan. De Wolden scoort ook boven het eigen 5-jaarsgemiddelde.

Figuur 20

Begrijpend lezen, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

3.2.5 Rekenen-wiskunde

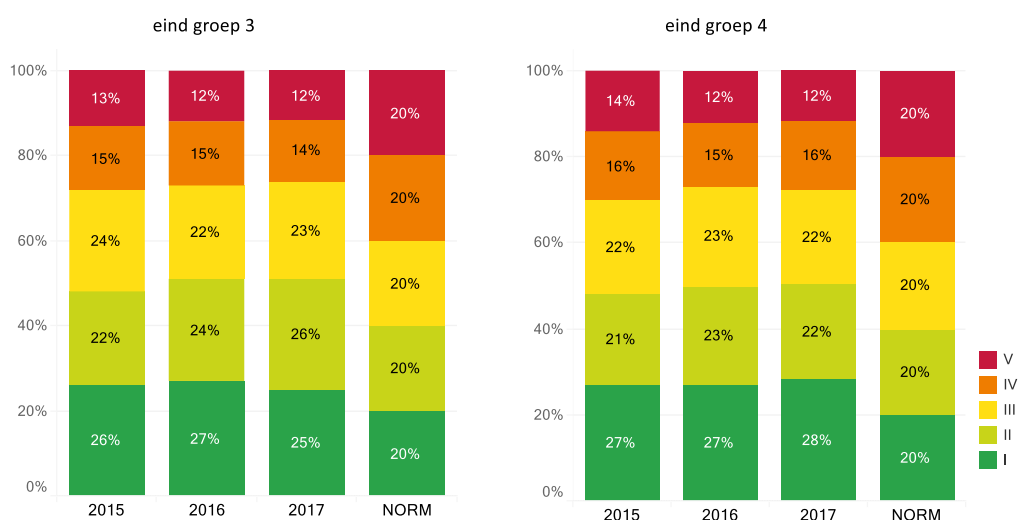
De rekenprestaties in groepen 3, 4 en 6 al aantal jaren boven de norm.

Ruim 50% van de groep 3 leerlingen scoort binnen de niveaus I en II op rekenen en wiskunde (landelijke norm 40%). Er is niet veel verschil met vorig jaar. Er zijn beduidend minder leerlingen die in de laagste categorie (V) scoren. Dit geldt overigens ook voor groepen 4 en 6.

In groep 4 is het beeld hetzelfde als in groep 3; 50% van de scores valt binnen de niveaus I en II. Over de jaren is het beeld stabiel. Ook hier zien we weer veel minder scores in de laagste categorie dan landelijk.

Figuur 21

Rekenen en wiskunde

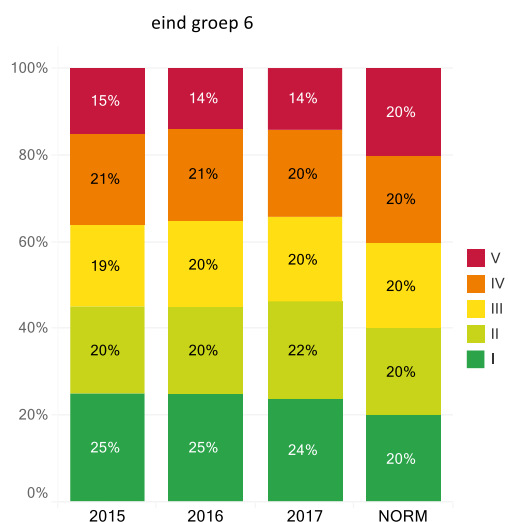

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

In groep 6 zijn er nog steeds hoge scores, maar het verschil met het landelijk gemiddelde is iets minder groot dan in de andere groepen. Het beeld is ook hier vrij stabiel over de jaren. Net als in de groepen 3 en 4 wordt er beduidend minder vaak in de laagste categorie gescoord.

Figuur 22

Rekenen en wiskunde

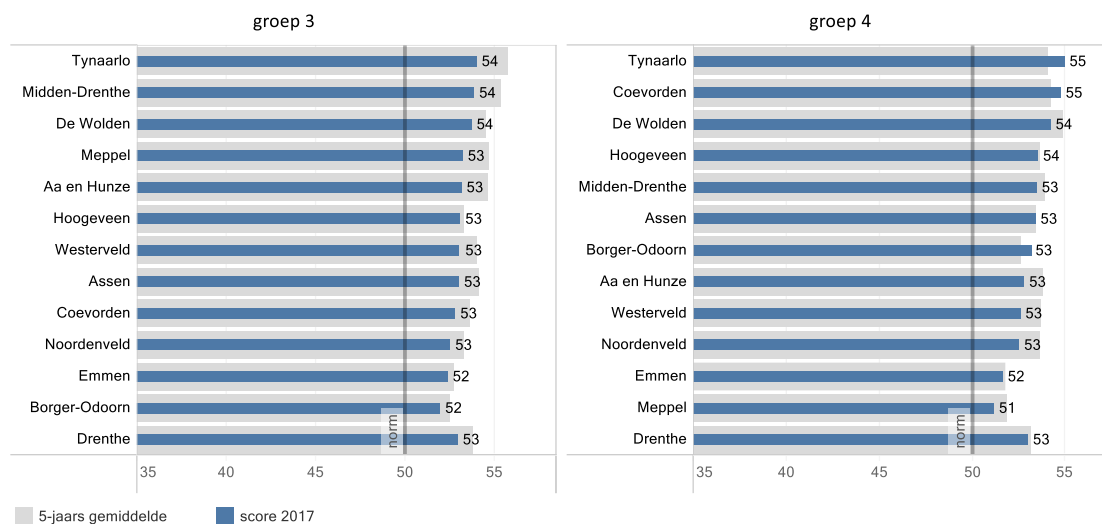
Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2015-2017

De scores per gemeente op rekenen-wiskunde boven landelijke norm.

In alle gemeenten wordt in de groepen 3 en 4 op rekenen en wiskunde ruim boven de landelijke norm gescoord. Vooral in groep 3 is te zien dat de meeste gemeenten dit jaar iets lager dan hun 5-jaarsgemiddelde scoren.

Figuur 23

Rekenen/wiskunde, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

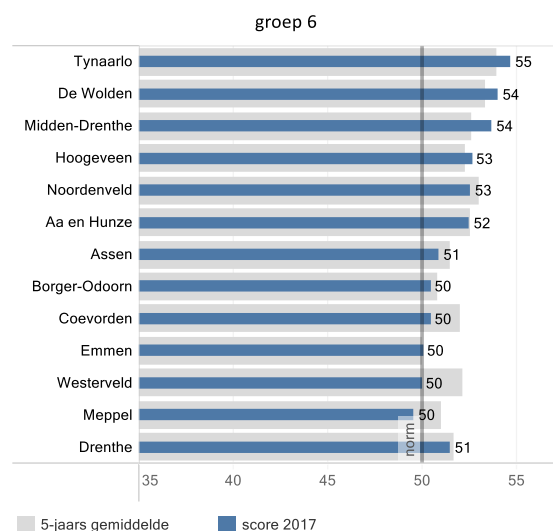

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

In groep 6 zijn de scores iets vaker op of rond het landelijk gemiddelde. Tynaarlo, De Wolden en Midden-Drenthe staan wat betreft de score bovenaan. Westerveld, Coevorden en Meppel doen het dit jaar iets minder goed dan gemiddeld over de laatste 5 jaar.

Figuur 24

Rekenen/wiskunde, score 2017 en 5-jaars gemiddelde

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/Trendbureau Drenthe, 2013-2017

3.3 Referentieniveaus aan het einde van het basisonderwijs

De verplichte eindtoets in het basisonderwijs brengt met behulp van een referentiekader de reken- en taalvaardigheden van leerlingen in kaart. Dit referentiekader bestaat trapsgewijs uit fundamentele (F-) niveaus (de basis die zoveel mogelijk leerlingen moeten beheersen) en streefniveaus (S, voor leerlingen die meer aankunnen).

Het streven is dat alle leerlingen het fundamentele niveau voor primair onderwijs (1F) behalen wanneer zij de eindtoets maken. Voor rekenvaardigheden worden in het primair onderwijs de volgende niveaus onderscheiden: <1F (dat wil zeggen het fundamentele niveau 1F niet behaald), 1F, 1S en 2F. Leesvaardigheid en taalvaardigheid worden omschreven met <1F, 1F en 2F. We vergelijken in deze paragraaf Drenthe en Nederland. De gemeentelijke cijfers zijn te vinden in bijlage 5.

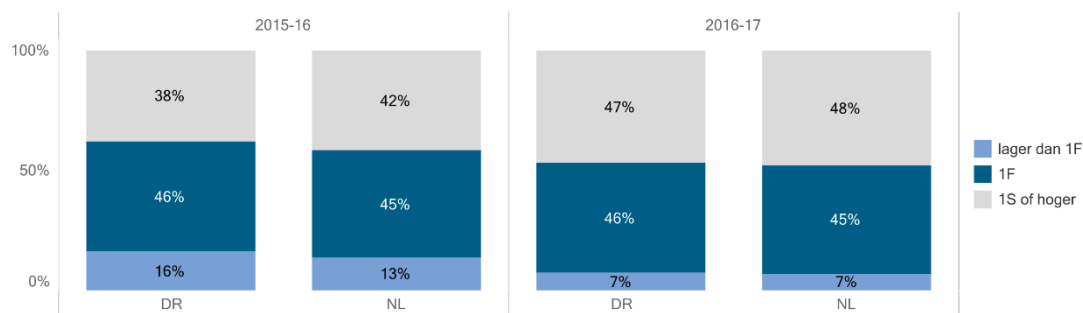
Drentse leerlingen behalen vaker streefniveau 1S voor rekenen dan vorig jaar, prestaties vergelijkbaar met landelijk.

De Inspectie van het Onderwijs rapporteerde voor 2015-16 een vermindering in de rekenvaardigheden van Nederlandse basisschoolleerlingen. Nederland daalde op de internationale lijst van rekenprestaties en het aandeel leerlingen dat aan het einde van de

basisschool het fundamentele niveau voor rekenen behaalde nam af. In 2016-17 zien we juist een verbetering voor zowel Nederland als Drenthe⁴. Afgelopen jaar nam het aandeel Drentse leerlingen dat het fundamentele rekenniveau niet behaalde (<1F) af van 16% in 2015-16 tot 7% in 2016-17. Ook landelijk was er een daling. Het aandeel leerlingen dat voldoet aan het fundamentele rekenniveau bleef gelijk (46%), terwijl het aandeel dat minimaal 1S niveau behaalde steeg van 38% naar 47% (landelijk was dit 48%). Hierdoor waren in 2016-17 de rekenprestaties van Drentse groep 8 leerlingen aan het einde van de basisschool vergelijkbaar met die van leerlingen in Nederland.

Figuur 25

Referentieniveaus rekenen, Drenthe en Nederland, 2015-16 en 2016-17

Bron DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

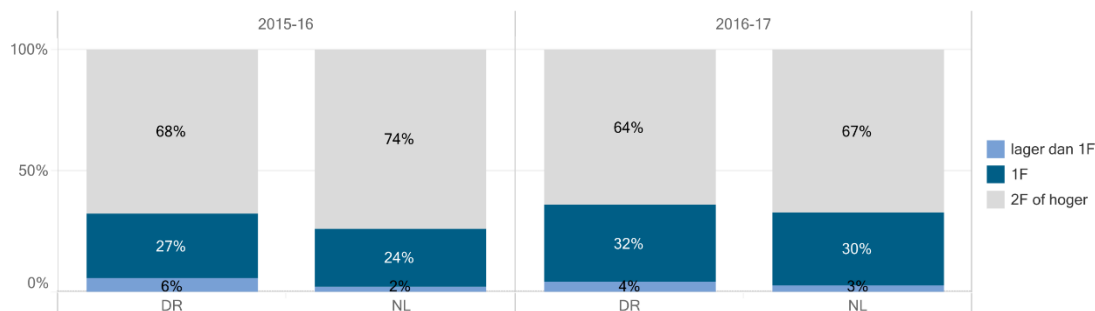
Drentse leerlingen behalen in 96% van de gevallen minimaal het fundamentele niveau (1F) voor leesvaardigheid; verschillen met Nederland nemen af.

Het aandeel Drentse leerlingen dat in 2016-17 het fundamentele niveau (1F) voor leesvaardigheid behaalde is 2 procentpunten gestegen ten opzichte van het vorige jaar. Landelijk behalen leerlingen iets vaker 2F niveau (67%), dan in Drenthe (64%). De verschillen in behaalde referentieniveaus tussen Drenthe en het landelijk gemiddelde namen af in 2016-17.

⁴ Inspectie van het Onderwijs (2017). De staat van het onderwijs 2015-2016

Figuur 26

Referentieniveaus leesvaardigheid, Drenthe en Nederland, 2015-16 en 2016-17

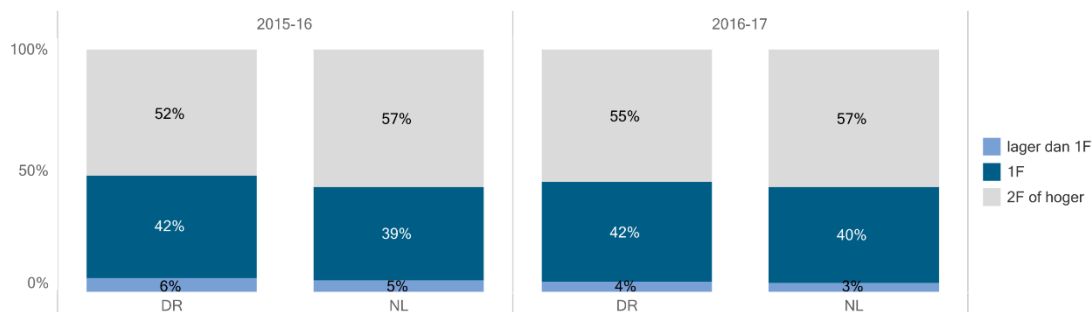
Bron DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Aandeel Drentse leerlingen dat voor taalvaardigheid het fundamentele niveau (1F) niet behaalt neemt af, aandeel dat tweede fundamentele niveau (2F) behaalt neemt toe.

In 2016-17 is het aandeel leerlingen dat minimaal het eerste fundamentele niveau (1F) voor taalvaardigheid behaalde gestegen ten opzichte van vorig jaar voor zowel Drenthe als Nederland. Drentse leerlingen behaalden even vaak als vorig jaar het eerste fundamentele niveau (1F, 42%), maar vaker het tweede fundamentele niveau (2F, 55%, tegen 52% in 2015-16). Landelijk behaalde 40% van de leerlingen het eerste fundamentele niveau (1F) en 57% het tweede fundamentele niveau (2F) voor taalvaardigheid.

Figuur 27

Referentieniveaus taalvaardigheid, Drenthe en Nederland, 2015-16 en 2016-17

Bron DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

3.4 De toezichtarrangementen in het basisonderwijs

Tot 1 augustus 2017 kregen scholen op basis van een aantal kwaliteitsnormen van de Inspectie van het Onderwijs een zogenaamd 'toezichtarrangement'. Scholen kregen een basistoezicht of een aangepast toezicht bij een geconstateerde zwakke kwaliteit of zeer zwakke kwaliteit. Vanaf augustus 2017 geldt het Onderzoekskader 2017 en komt bij scholen (po, so en vo) de term toezichtarrangement niet meer voor. Er wordt een eindoordeel over de kwaliteit gegeven. De volgende eindoordeelen over kwaliteit worden gehanteerd:

Eindoordelen Onderzoekskader Inspectie van het Onderwijs 2017:

Goed: Alle standaarden zijn ten minste voldoende, de standaard Kwaliteitscultuur is goed, ten minste twee standaarden uit het gebied Onderwijsproces en/of Schoolklimaat zijn goed én alle onderzochte overige wettelijke vereisten worden nageleefd.

Voldoende (basiskwaliteit): 'Zicht op ontwikkeling', 'Didactisch handelen', 'Veiligheid en Leerresultaten', zijn voldoende en niet meer dan één standaard in het gebied 'Onderwijsproces' is onvoldoende.

Onvoldoende: 'Zicht op ontwikkeling' of 'Didactisch handelen' of 'Veiligheid' of 'Leerresultaten' is onvoldoende, óf twee andere standaarden in de gebieden Onderwijsresultaten, Onderwijsproces of Schoolklimaat zijn onvoldoende.

Zeer zwak: 'Leerresultaten' is onvoldoende; én 'Zicht op ontwikkeling' óf 'Didactisch handelen' óf 'Veiligheid' is onvoldoende.

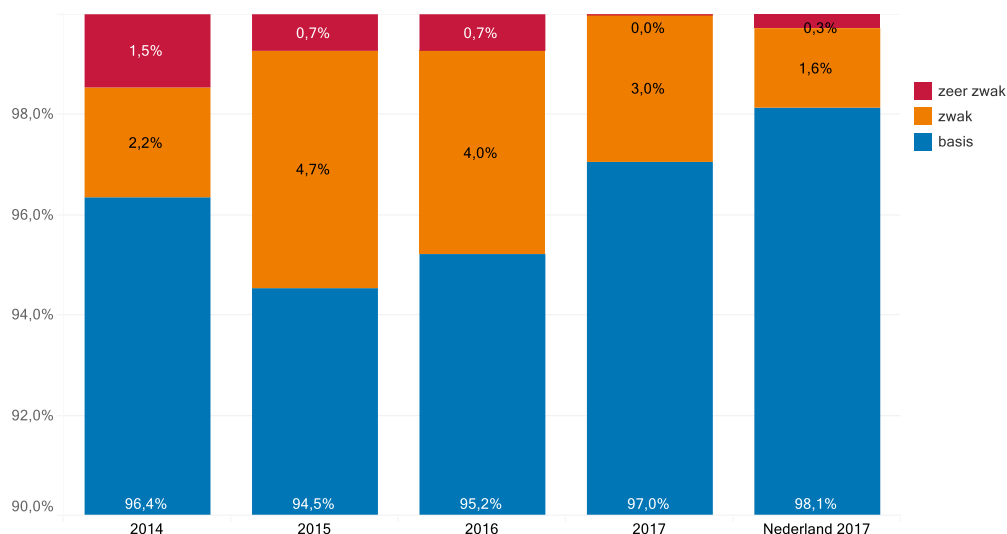
In deze paragraaf hanteren we nog de terminologie basis, zwak en zeer zwak behorende bij de toezichtarrangementen omdat op de gegevens van peildatum september 2017 grotendeels nog het inspectieoordeel van vóór augustus 2017 van toepassing is. Daarbij is hierdoor de vergelijking met eerdere jaren beter mogelijk.

In 2017 geen zeer zwakke scholen meer in Drenthe.

In 2009 was het aantal Drentse scholen met een aangepast toezichtarrangement hoog, namelijk 38. Daarom zijn in het Kwaliteitsakkoord Basisonderwijs Drenthe 2010 en 2011 afspraken gemaakt om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en daarmee het aantal (zeer) zwakke scholen te verminderen. Sindsdien is het aantal scholen met toezichtarrangement fors afgenomen tot 6 in 2013. In 2014 en 2015 nam het aantal weer toe. Eind 2016 waren er 11 zwakke scholen en 2 zeer zwakke scholen. Op dit moment zijn er geen zeer zwakke scholen meer in Drenthe. Het aantal zwakke scholen bedraagt 8. In de volgende figuur is de ontwikkeling te zien vanaf 2014. Het aandeel scholen met speciaal toezichtarrangement is op dit moment ruim 1 procentpunt hoger dan landelijk (vorig jaar was het aandeel bijna 3 procentpunten hoger).

Figuur 28

Toezichtarrangementen basisonderwijs Drenthe 2014-2017, Nederland 2017

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

In het volgende overzicht staat het aantal (zeer) zwakke scholen per gemeente vanaf 2014. We zien in 2017 een forse afname. Zoals gezegd zijn er op dit moment geen zeer zwakke scholen in Drenthe en nog 8 zwakke scholen, 3 minder dan eind vorig jaar. De zwakke scholen staan in de gemeenten Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Tynaarlo, Borger-Odoorn en Assen hebben, in tegenstelling tot het vorige jaar, geen zwakke of zeer zwakke scholen meer.

Tabel 5 Aantal basisscholen met toezichtarrangement zwak/ zeer zwak, per gemeente, eind 2014, 2015, 2016, 2017

	2014			2015			2016			2017 (sept)		
	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot
Aa en Hunze	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Assen	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Borger-Odoorn	1	2	3	-	3	3	-	1	1	-	-	-
Coevorden	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1
De Wolden	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1
Emmen	1	-	1	-	2	2	-	4	4	-	2	2
Hoogeveen	1	1	2	1	4	5	-	3	3	-	2	2
Meppel	-	1	1	1	-	1	1	-	1	-	2	2
Mid.-Drenthe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Noordenveld	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tynaarlo	1	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Westerveld	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drenthe	4	6	10	2	13	15	2	11	13	-	8	8

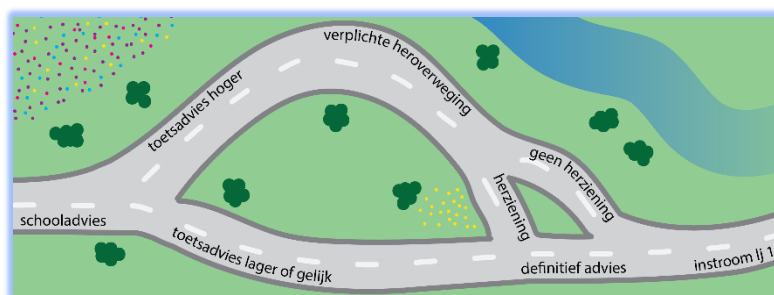
Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014, 2015, 2016, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

4 DE OVERGANG VAN BASISCHOOL NAAR VOORTGEZET ONDERWIJS

In dit hoofdstuk wordt de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs (vo) onder de loep genomen. Uit de Drentse Onderwijsmonitor 2016 bleek dat achtergrondkenmerken van Drentse leerlingen en scholen soms een rol spelen bij deze overgang, wat kansenongelijkheid tot gevolg kan hebben. Ook landelijk is dit het geval.

Leerlingen krijgen in het voorjaar van groep 8 een schooladvies, waarbij de basisschool een inschatting maakt welk niveau van het voortgezet onderwijs een leerling kan behalen. Dit advies is een belangrijke voorspeller van de schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs. Het grootste deel van de leerlingen stroomt namelijk in op een vergelijkbaar vo-niveau als door de basisschool wordt geadviseerd (PO-Raad & VO-Raad, 2014). Na dit schooladvies maken leerlingen (sinds 2014-2015 verplicht) een eindtoets, waarin hun reken- en taalvaardigheden worden getoetst. Scholen hebben hiervoor de keuze uit eindtoetsen van verschillende aanbieders. Ook de eindtoets komt met een advies. Dat advies kan gelijk, hoger of lager zijn dan het schooladvies. In situaties waarin het toetsadvies hoger is dan het schooladvies, is de basisschool verplicht het advies te heroverwegen. Zo'n heroverweging kan een herzien, hoger schooladvies tot gevolg hebben, maar het advies mag naar aanleiding van een tegenvallende toetsprestatie nooit naar beneden worden aangepast. Uiteindelijk brengt de basisschool een definitief advies uit, waarmee de leerling in het vo kan instromen.

Figuur 29 De weg van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

4.1 De schooladviezen in schooljaar 2016-17

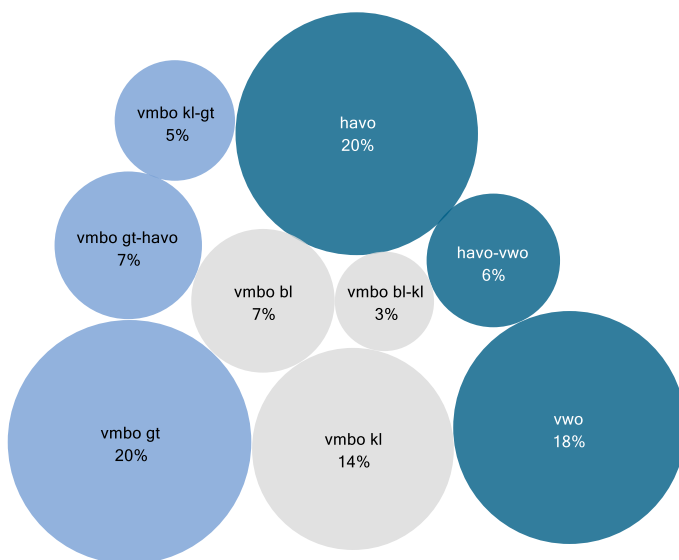
Vmbo meest voorkomende schooladvies in Drenthe; vmbo bl tot en met vmbo kl- adviezen nemen af ten opzichte van voorgaande jaren.

In schooljaar 2016-17 kregen ruim 5.400 Drentse groep 8 leerlingen een niveau-advies van hun basisschool. Leerlingen kregen in 56% van de gevallen een vmbo-advies en in 44% van de gevallen een advies van minimaal havo. Bijlage 6 toont een overzicht van de Drentse schooladviezen door de jaren heen. Het aandeel vmbo-adviezen neemt de laatste jaren (iets) af in Drenthe. Dit is met name het geval voor de praktijkgerichte opleidingen van het vmbo: daar

daalde het aandeel adviezen tussen 2014-15 en 2016-17 met 3%, terwijl het aandeel adviezen voor de theoretische kant juist steeg. In schooljaar 2016-17 kregen, vergelijkbaar met voorgaande jaren, ongeveer 50 leerlingen een advies voor praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs (ongeveer 1%). Omdat het hier indicatiestellingen betreft die los staan van de (school)adviezen (Rijksoverheid, n.d.), wordt deze groep leerlingen in dit hoofdstuk verder buiten beschouwing gelaten. Een vergelijking van de (definitieve) adviezen in Drenthe en Nederland is te vinden in paragraaf 4.5.

Figuur 30

Schooladviezen in Drenthe, schooljaar 2016-17

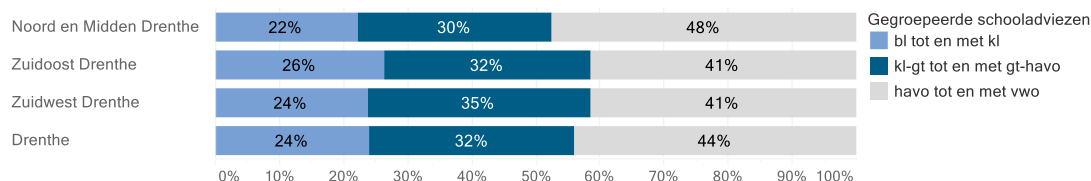
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Hogere schooladviezen in Noord en Midden Drenthe dan in Zuidoost en Zuidwest Drenthe.

De scholen in Noord en Midden Drenthe geven vaker hoge adviezen dan scholen in andere Drentse regio's. Het aandeel dubbel adviezen is in Zuidwest (28%) en Zuidoost Drenthe (23%) hoger dan in Noord en Midden Drenthe (16%). Onderstaande figuur toont de schooladviezen in drie groepen: vmbo bl tot en met kl, vmbo kl-gt tot en met vmbo gt-havo en havo of hoger. Een uitgebreid overzicht van de schooladviezen naar regio is te vinden in bijlage 6.

Figuur 31

Schooladviezen naar Drentse regio, schooljaar 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Het aantal dubbel adviezen neemt (ook in 2016-17) weer toe.

Dubbel adviezen zijn gunstig voor leerlingen die zich iets later ontwikkelen of waarover de basisschool zich nog geen goed beeld heeft kunnen vormen (Kamerbrief, 24 november 2017). Toch zagen we voorgaande jaren een sterke afname van het aandeel dubbel adviezen. Zo werd er in Drenthe in schooljaar 2010-11 in 33% van de gevallen een dubbel advies afgegeven, terwijl dat aandeel in 2014-15 gehalveerd was. Ook in de rest van Nederland vond een vergelijkbare ontwikkeling plaats, wat heeft geresulteerd in een aantal landelijke beleidsaanpassingen. Zo wordt het gebruik van plaatsingswijzers die alleen enkelvoudige adviezen afgeven ontmoedigd en bepaalt de Onderwijsinspectie de onderwijspositie in leerjaar 3 van het vo tegenwoordig op een andere manier (zie kader). Deze maatregelen hebben zowel landelijk als in Drenthe een groeiend aandeel dubbel adviezen tot gevolg gehad (in schooljaar 2016-17 werden in Drenthe 21% dubbel adviezen gegeven). Wel is het sinds de invoering van het Toetsbesluit PO in 2014 niet meer toegestaan een advies af te geven voor méér dan 2 niveaus (bijv. gt-havo-vwo) (Po-Raad & Vo-Raad, 2015).

Aangepast onderwijsresultatenmodel vo stimuleert afgifte dubbel adviezen

Een van de indicatoren die de Onderwijsinspectie gebruikt bij het bepalen van de onderwijsresultaten van het voortgezet onderwijs, is de onderwijspositie van een leerling in leerjaar 3 ten opzichte van het schooladvies. Voorheen werd een vo school erop afgerekend, wanneer een leerling het hoogste niveau van een dubbel advies niet kon behalen. Om dat te voorkomen spraken vo en bo scholen soms met elkaar af alleen enkelvoudige adviezen te geven. Dit werd door de overheid als onwenselijk gezien. Daarom krijgen scholen nu niet langer een negatieve beoordeling als leerlingen op het laagste niveau van het dubbel advies terecht komen, maar worden ze juist beloond wanneer het lukt leerlingen te laten opstromen.

4.2 De eindtoets in groep 8

Sinds 2014-15 zijn basisscholen verplicht een eindtoets af te nemen. Ze mogen kiezen uit één van de door het Ministerie goedgekeurde toetsen. In schooljaar 2016-17 waren er zes goedgekeurde eindtoetsen: de Centrale Eindtoets (CET, voorheen Cito Eindtoets) van het College voor Toetsen en Examens, de ROUTE 8 toets van A-VISION, de IEP Eindtoets van Bureau ICE, de Dia-Eindtoets van Diataal, de CESAN Eindtoets van SM&C Internet Services en tot slot de AMN Eindtoets van AMN.

Drentse leerlingen scoorden gemiddeld (iets) lager op eindtoetsen dan landelijk, maar het bijbehorende toetsadvies is vergelijkbaar.

In vergelijking met Nederland, werd er in 2016-17 door Drentse leerlingen iets lager gescoord op de verschillende eindtoetsen. Toch krijgen zij gemiddeld wel hetzelfde schooladvies: gt-havo. De Dia-toets en AMN toets gaven voor leerlingen in Nederland een hoger advies af vergeleken met de andere eindtoetsen (in beide gevallen havo), maar beide toetsen zijn in Drenthe niet of nauwelijks gemaakt. Een overzicht van de toetsadviezen naar Drentse regio is te vinden in bijlage 6.

Tabel 6 Gemiddelde scores en advies per eindtoets, Drenthe en Nederland, 2016-17

	Drenthe		Nederland	
Centrale Eindtoets	534,8	gt-havo	535,6	gt-havo
IEP	79,4	gt-havo	80,6	gt-havo
ROUTE 8	204,6	gt-havo	206,5	gt-havo
Dia	.	.	362,1	havo
CESAN	*	*	167,2	gt-havo
AMN	*	*	490,9	havo

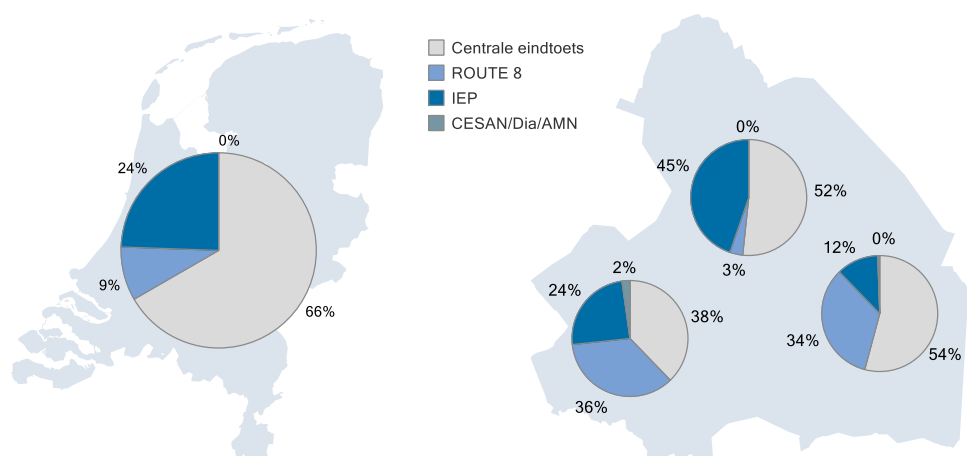
Bron: DUO, 2017; Kamerbrief 24 november 2017 *Niet getoond i.v.m. herleidbaarheid als gevolg van kleine aantallen

Drentse leerlingen maken vaker dan landelijk alternatieve toetsen Route 8 en IEP, nieuwe eindtoetsen (CESAN, AMN, Dia) nauwelijks gemaakt.

Drentse leerlingen maken in verhouding vaker een alternatieve toets dan landelijk het geval is. In schooljaar 2016-17 maakte 22% van de Drentse leerlingen de ROUTE 8-toets en 28% de IEP Eindtoets. De nieuw goedgekeurde toetsen werden zowel in Drenthe als landelijk door relatief weinig leerlingen gemaakt (<1%). In vergelijking met vorig jaar nam het aandeel Drentse leerlingen dat de Centrale eindtoets maakte af van 56% naar 49%. In Noord en Midden Drenthe wordt relatief het vaakste de Centrale eindtoets gemaakt en in Zuidwest Drenthe het minst vaak. De gemeentelijke cijfers over gemaakte eindtoetsen zijn te vinden in bijlage 6.

Figuur 32

Aandeel leerlingen per gemaakte eindtoets, landelijk en naar Drentse regio, 2016-17

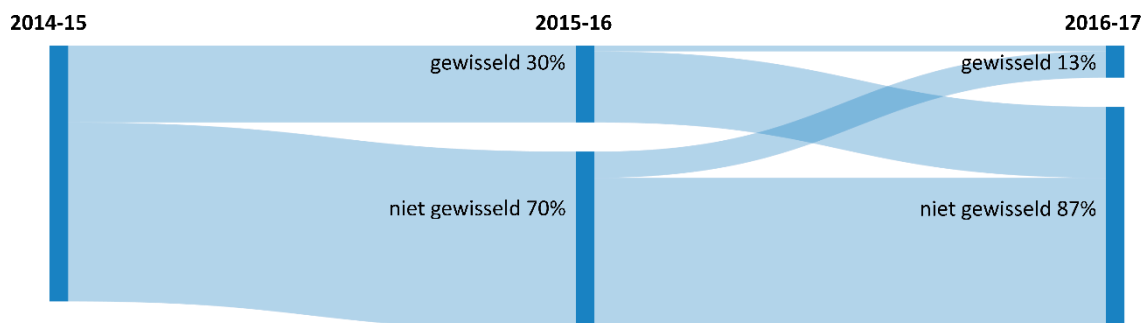
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Schooljaar 2016-17 was het derde jaar waarin scholen verplicht een zelfgekozen eindtoets afnemen. Dat biedt de gelegenheid de balans op te maken: hoe vaak werd er van toets gewisseld? Om deze vraag te beantwoorden maken we gebruik van data op vestigingsniveau. We kijken of scholen in 2016-17 dezelfde toetsen afnamen als in 2015-16 of dat zij van toets zijn gewisseld ('wisselende scholen'). Ook vergelijken we de toetsen in schooljaar 2015-16 met de toetsen die werden afgenomen in 2014-15.

In schooljaar 2016-17 minder toetswisselingen vergeleken met vorig jaar.

Bijna een derde van de Drentse basisschoolvestigingen nam in 2016-17 een andere toets af dan in 2014-15. Over het algemeen veranderden scholen die al eens van toets zijn gewisseld, niet nogmaals van toets. In 2016-17 lag het aandeel wisselende scholen een stuk lager dan het voorgaande jaar. In schooljaar 2015-16 bestond overigens iets meer dan een derde van de wisselingen uit schoolvestigingen die voorheen de prestaties van leerlingen in kaart brachten met andere indicatoren, zoals het leerlingvolgsysteem.

Figuur 33 Aandeel Drentse schoolvestigingen dat van toets wisselde in 2015-16 en 2016-17

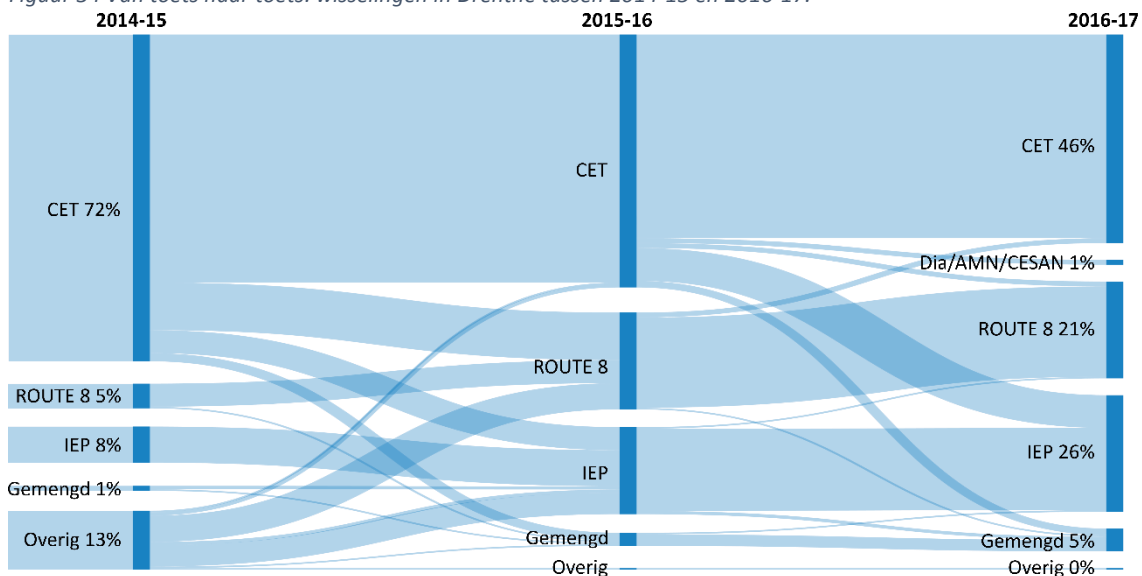

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

IEP toets groeit, Route 8 stagneert.

De Centrale Eindtoets werd in 2016-17 minder vaak gekozen dan voorgaande jaren, terwijl alternatieve eindtoetsen zoals ROUTE 8 en IEP terrein wonnen. Het aandeel van de IEP toets groeide hierbij ook in 2016-17 nog door, terwijl het aandeel van Route 8 na een aanvankelijke groei in 2015-16 stagneerde. Mogelijk speelt hierbij een rol dat de toetsadviezen van de ROUTE 8 toets in schooljaar 2015-16 veelal lager uitvielen dan de schooladviezen, terwijl IEP juist hogere adviezen gaf.

Figuur 34 Van toets naar toets: wisselingen in Drenthe tussen 2014-15 en 2016-17.

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017. Gemengd: meer dan één eindtoets; Overig: andere verantwoording leerlingprestaties

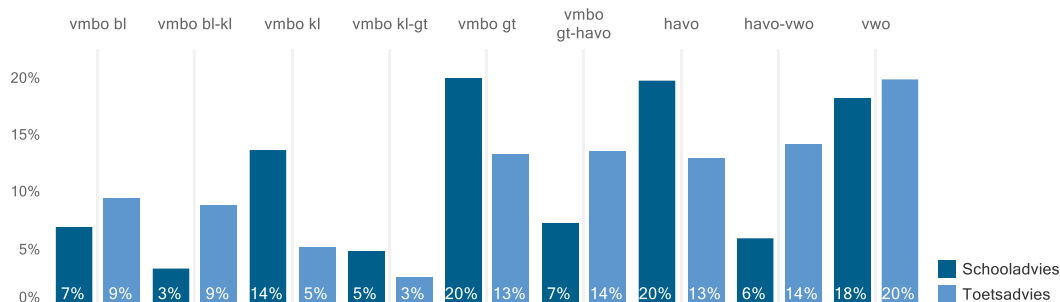
4.3 Het schooladvies en de eindtoets

Schooladviezen in Drenthe lager dan toetsadviezen.

Drentse basisscholen geven gemiddeld een iets lager advies af dan het advies dat later uit de eindtoets volgt. In 44% van de gevallen adviseerden Drentse basisscholen een havo-opleiding of hoger en eindtoetsen deden dat in 47% van de gevallen. Het aandeel adviezen van havo of hoger is vergelijkbaar met schooljaar 2015-2016. Scholen geven relatief minder vaak een dubbel advies af dan eindtoetsen.

Figuur 35

Verdeling schooladvies en toetsadvies in Drenthe, 2016-17

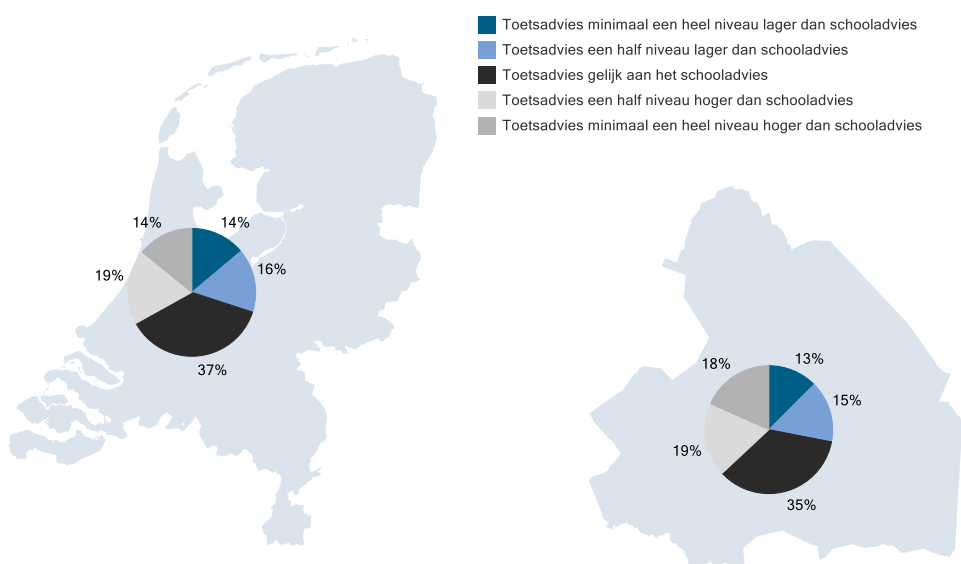
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Toetsadvies voor Drentse leerlingen vaker boven schooladvies dan landelijk.

Het toetsadvies van Drentse leerlingen was in schooljaar 2016-17 in ongeveer een derde van de gevallen gelijk aan het schooladvies. Drentse leerlingen kregen relatief vaker dan leerlingen in Nederland te maken met een toetsadvies dat hoger lag dan het schooladvies (37% tegen 33%). Het toetsadvies van Drentse leerlingen wijkt ook vaker méér af van het schooladvies, dan het landelijke beeld. Bijna 6% van de Drentse leerlingen krijgt een toetsadvies dat méér dan 1 niveau hoger ligt dan het schooladvies. De afgelopen jaren zijn de verschillen van minimaal 1 niveau tussen school- en toetsadvies afgenomen van 51% in schooljaar 2014-15, tot 31% in schooljaar 2016-17. Dit komt ook doordat alle beschikbare toetsen nu dubbel adviezen afgeven, terwijl dit in voorgaande jaren niet het geval was.

Figuur 36

Verschillen tussen schooladvies en toetsadvies, Nederland en Drenthe, 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Vergeleken met vorig jaar is toetskeuze minder bepalend voor het verschil tussen schooladvies en toetsadvies.

In paragraaf 4.2 zagen we dat het gemiddelde adviesniveau tussen de verschillende eindtoetsen varieerde in schooljaar 2016-2017. Het zou zo kunnen zijn dat bepaalde toetsen, onafhankelijk van leerlingprestaties, hogere of juist lagere adviezen afgeven. Vorig jaar waren hiervoor concrete aanwijzingen en gaf het Ministerie de Expertgroep Toetsen PO de opdracht uit te zoeken waardoor de discrepantie in adviezen (en behaalde referentieniveaus) tussen de eindtoetsen ontstond. De conclusie van dit onderzoek was dat de groepen leerlingen die in Nederland een bepaalde eindtoets maken vergelijkbaar zijn (Emons, Glas & Berding-Oldersma, 2016). Daardoor was het niet mogelijk om adviesverschillen tussen de eindtoetsen (volledig) te verklaren door naar leerling- en schoolkenmerken te kijken. Concreet leverde dit onderzoek dus sterke aanwijzingen dat een deel van de variatie in toetsadvies voortkwam uit verschillen tussen de toetsen.

Ook wanneer we de cijfers voor Drenthe (schooljaar 2016-17) bekijken, zien we dat het toetsadvies niet voor elke eindtoets in dezelfde mate afwijkt van het schooladvies. Het advies van de IEP toets is relatief het vaakst gelijk aan het schooladvies en het advies van ROUTE 8 het minst vaak. Vergeleken met de bevindingen uit de Drentse Onderwijsmonitor 2016, blijken de verschillen tussen de toetsen afgenomen. De observatie dat toetsadviezen in Drenthe vaker boven dan onder de schooladviezen liggen, geldt overigens voor alle toetsen.

Tabel 7 Verschil tussen schooladvies en toetsadvies naar eindtoets, 2016-17

	Toetsadvies minimaal een heel niveau lager dan schooladvies	Toetsadvies een half niveau lager dan schooladvies	Toetsadvies gelijk aan schooladvies	Toetsadvies een half niveau hoger dan schooladvies	Toetsadvies minimaal een heel niveau hoger dan schooladvies
Centrale Eindtoets	12%	16%	35%	21%	17%
ROUTE 8 toets	14%	18%	32%	20%	16%
IEP Eindtoets	14%	13%	38%	14%	22%
Provincie Drenthe	13%	15%	35%	19%	18%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Het maakt voor het verschil tussen schooladvies en toetsadvies uit welke eindtoets een leerling maakt. Eerder dit hoofdstuk zagen we regionale verschillen in welke toetsen worden gemaakt. Al met al genoeg aanleiding om ook schoollocatie te onderzoeken: zijn er tussen vestigingsgemeentes of regio's variaties in de mate waarin toets en schooladvies van elkaar verschillen?

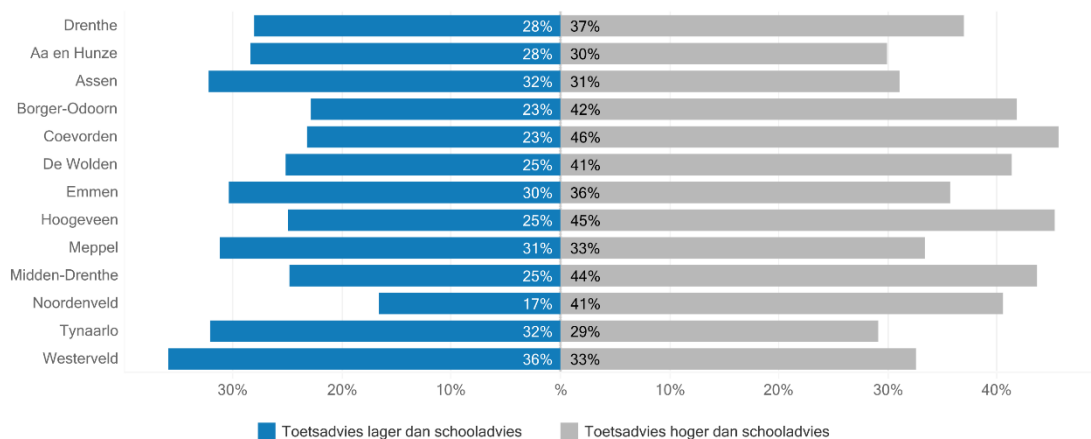
Toetsadvies vaker boven schooladvies in Hoogeveen, Coevorden en Midden-Drenthe en vaker onder schooladvies in Westerveld.

Er is sprake van een samenhang tussen vestigingslocatie van de basisschool en de mate waarin school- en toetsadvies van elkaar verschillen. De variatie tussen de regio's zijn klein, maar significant en ook tussen de gemeenten bestaan verschillen. In de gemeenten Aa en Hunze,

Noordenveld en Tynaarlo komen de school- en toetsadviezen relatief vaak overeen. In Hoogeveen en Coevorden is dit minder vaak het geval. De onderstaande figuur toont de verschillen tussen schooladvies en toetsadvies naar gemeente.

Figuur 37

Verskil schooladvies en toetsadvies naar Drentse gemeente, 2016-17

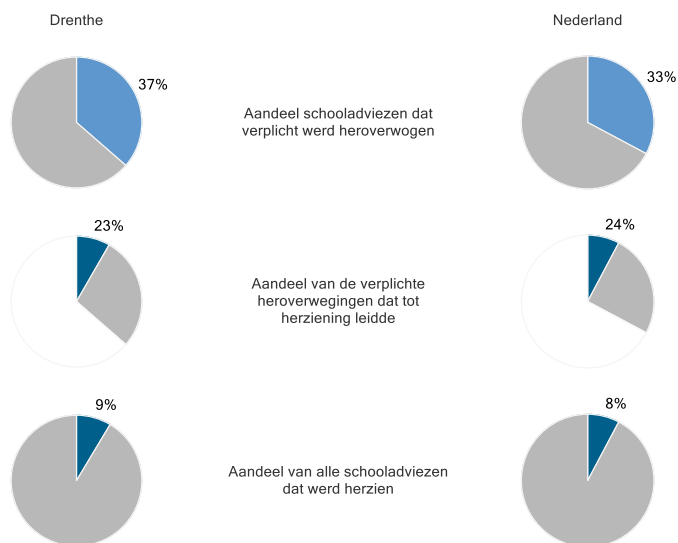
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

4.4 Heroverweging van schooladvies op basis van toetsresultaten

Wanneer het toetsadvies hoger uitvalt dan het schooladvies, is de basisschool verplicht het advies te heroverwegen. In schooljaar 2016-17 werd bijna een kwart van de verplicht heroverwogen adviezen herzien. Dit is een stijging met het voorgaande schooljaar (2015-16), toen nog 18% van de verplichte heroverwegingen tot een herziening leidde. Ook landelijk zien we een stijging in het aandeel herziene heroverwegingen. In 2016-17 leidde landelijk één op de vier verplichte heroverwegingen tot herziening terwijl dat het voorgaande jaar nog één op de zes was (Kamerbrief, 24 november 2017). Het schooladvies werd in Drenthe ook enkele keren (naar boven) herzien voor leerlingen van wie het toetsadvies lager of gelijk was aan het schooladvies. In totaal werd bijna één op de tien schooladviezen aangepast, dit is vergelijkbaar met het landelijke beeld.

Figuur 38

Heroverweging en herziening schooladviezen in Drenthe en Nederland, schooljaar 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Schooladvies naar aanleiding van uitslag ROUTE 8 en Centrale Eindtoets vaker aangepast dan naar aanleiding uitslag IEP toets.

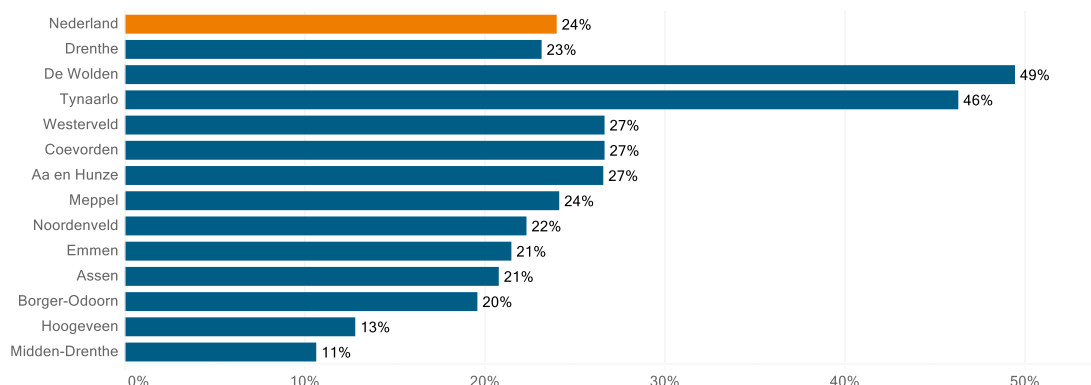
Voor leerlingen die op de eindtoets hoger scoorden dan het schooladvies, werd het advies naar aanleiding van de Centrale Eindtoets en de ROUTE 8 toets in respectievelijk 25% en 26% van de gevallen aangepast. Voor IEP gebeurde dat minder vaak, namelijk in 18% van de gevallen. Dat is een opvallende bevinding, die te maken kan hebben met het feit dat de IEP toets vorig schooljaar relatief vaak een advies gaf dat boven het schooladvies lag (dat was destijds 55%, tegen 39% voor alle toetsen samen genomen). Mogelijk passen scholen die de IEP toets afnamen, het advies nu minder snel aan, om onterechte herziening (namelijk op basis van een vertekend toetsbeeld) te voorkomen.

Mate waarin schooladvies wordt aangepast varieert per gemeente.

Er waren geen eenduidige verschillen tussen de regio's Noord en Midden, Zuidwest en Zuidoost Drenthe in de mate waarin schooladviezen werden herzien. Het aandeel herzieningen na verplichte heroverweging varieerde wel per Drentse gemeente. In sommige gemeenten (Tynaarlo, De Wolden), werd het advies na verplichte heroverweging vaak aangepast, in andere gemeenten (Midden-Drenthe, Hoogeveen) gebeurde dat weinig. Een overzicht van de adviesaanpassingen per gemeente door de jaren heen is te vinden in bijlage 6.

Figuur 39

Aandeel herziene adviezen na verplichte heroverweging, naar gemeente, Drenthe, Nederland, 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

4.5 Definitieve schooladviezen

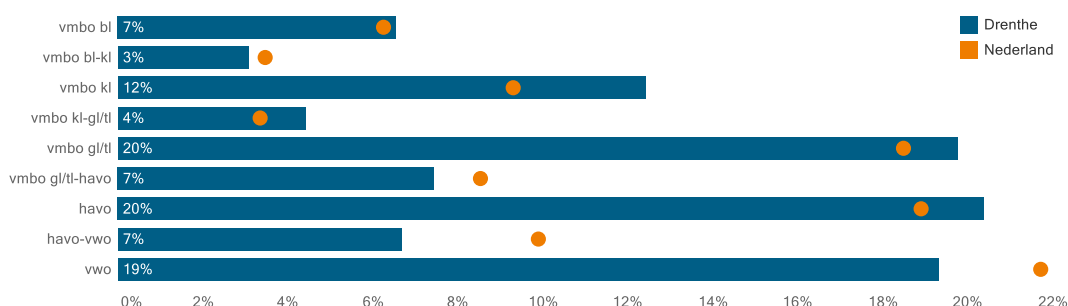
Na een eventuele heroverweging en herziening geeft de school een definitief advies af voor het niveau dat zij voor de leerling passend achten. Dit advies kan hoger of gelijk zijn aan het schooladvies, maar nooit lager.

Ook definitieve schooladviezen vallen in Drenthe lager uit dan landelijk.

Net als voorgaande jaren vallen de definitieve Drentse schooladviezen lager uit dan landelijk. In het schooljaar 2016-2017 gaven Drentse scholen in 54% van de gevallen een advies voor vmbo, tegen 49% van de scholen in Nederland. Van de Drentse leerlingen kreeg 46% een definitief advies op minimaal havo-niveau (vergelijkbaar met vorig schooljaar 2015-16) en landelijk was dit 51%.

Figuur 40

Definitieve schooladviezen voor Drenthe en Nederland, 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Hogere definitieve adviezen in Noord en Midden Drenthe.

Kijken we naar de leerlingen die op de eindtoets minimaal een havo-advies kregen, dan zien we dat in Noord en Midden Drenthe 87% van deze leerlingen dit ook als definitief advies kregen. In

Zuidwest en Zuidoost Drenthe zijn deze percentages respectievelijk 80% en 85%. Over het algemeen wordt er in regio Noord en Midden Drenthe hoger geadviseerd. Zo krijgt een leerling die in deze regio naar school gaat in 50% van de gevallen een definitief advies van minimaal havo, tegen 44% van de leerlingen in Zuidoost en Zuidwest Drenthe.

Tabel 8 Definitieve schooladviezen naar regio, 2016-17

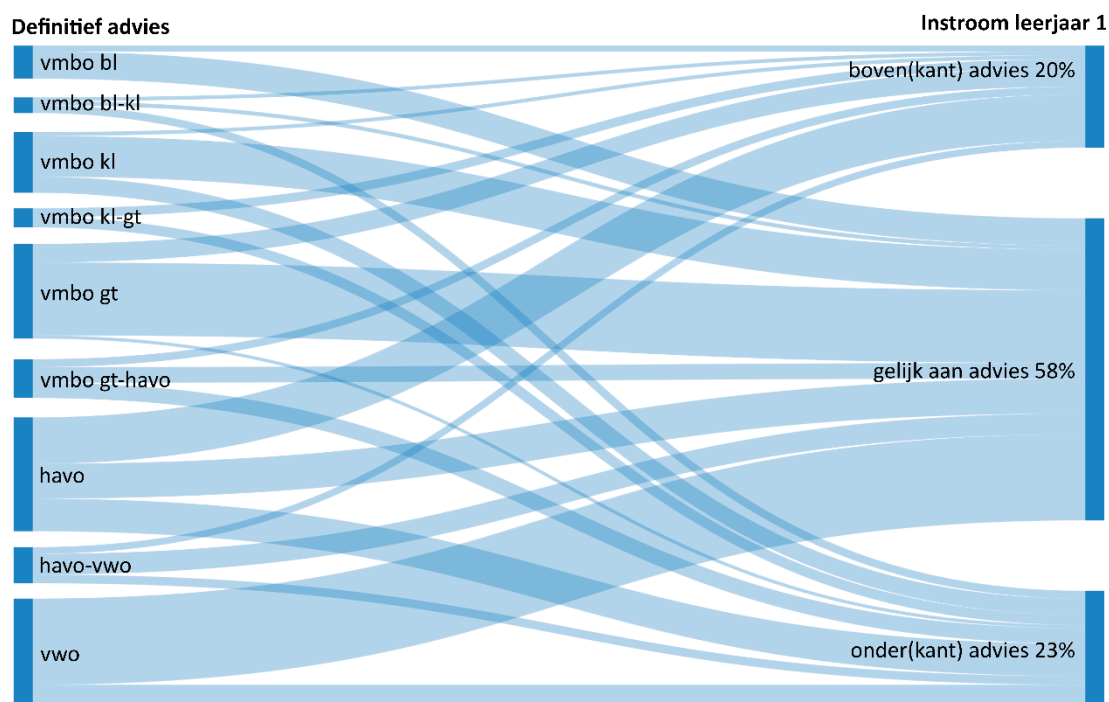
	Noord en Midden Drenthe	Zuidoost Drenthe	Zuidwest Drenthe	Drenthe
vmbo bl	6%	7%	6%	7%
vmbo bl-kl	2%	3%	5%	3%
vmbo kl	12%	14%	12%	12%
vmbo kl-gt	2%	5%	7%	4%
vmbo gt	21%	20%	18%	20%
vmbo gt-havo	7%	7%	9%	7%
havo	21%	20%	19%	20%
havo-vwo	5%	8%	7%	7%
vwo	23%	16%	18%	19%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

4.6 Schooladviezen en de start in het vo

Het definitieve schooladvies is bindend voor de toelating tot het voortgezet onderwijs (Inspectie van het Onderwijs). De vo-school moet de leerling plaatsen op of bóven het niveau dat de basisschool uiteindelijk adviseert. Lager plaatsen mag enkel op verzoek van de ouders. In schooljaar 2017-18 startte 15% van de leerlingen in een brugklas die meer dan twee niveaus omvatte (bijvoorbeeld bl t/m havo). Deze groep is bij de volgende analyses buiten beschouwing gelaten, omdat voor hen niet kan worden bepaald of zij hoger, gelijk of lager zijn gestart in het eerste leerjaar van het vo. De volgende figuur toont voor de verschillende adviesniveaus of leerlingen hoger, gelijk of lager dan het definitieve advies instroomden in het eerste leerjaar van het vo.

Figuur 41 Definitieve adviezen en instroom in het vo

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Bij dubbel adviezen startten Drentse leerlingen vaker op het laagste dan het hoogste niveau van het dubbel advies.

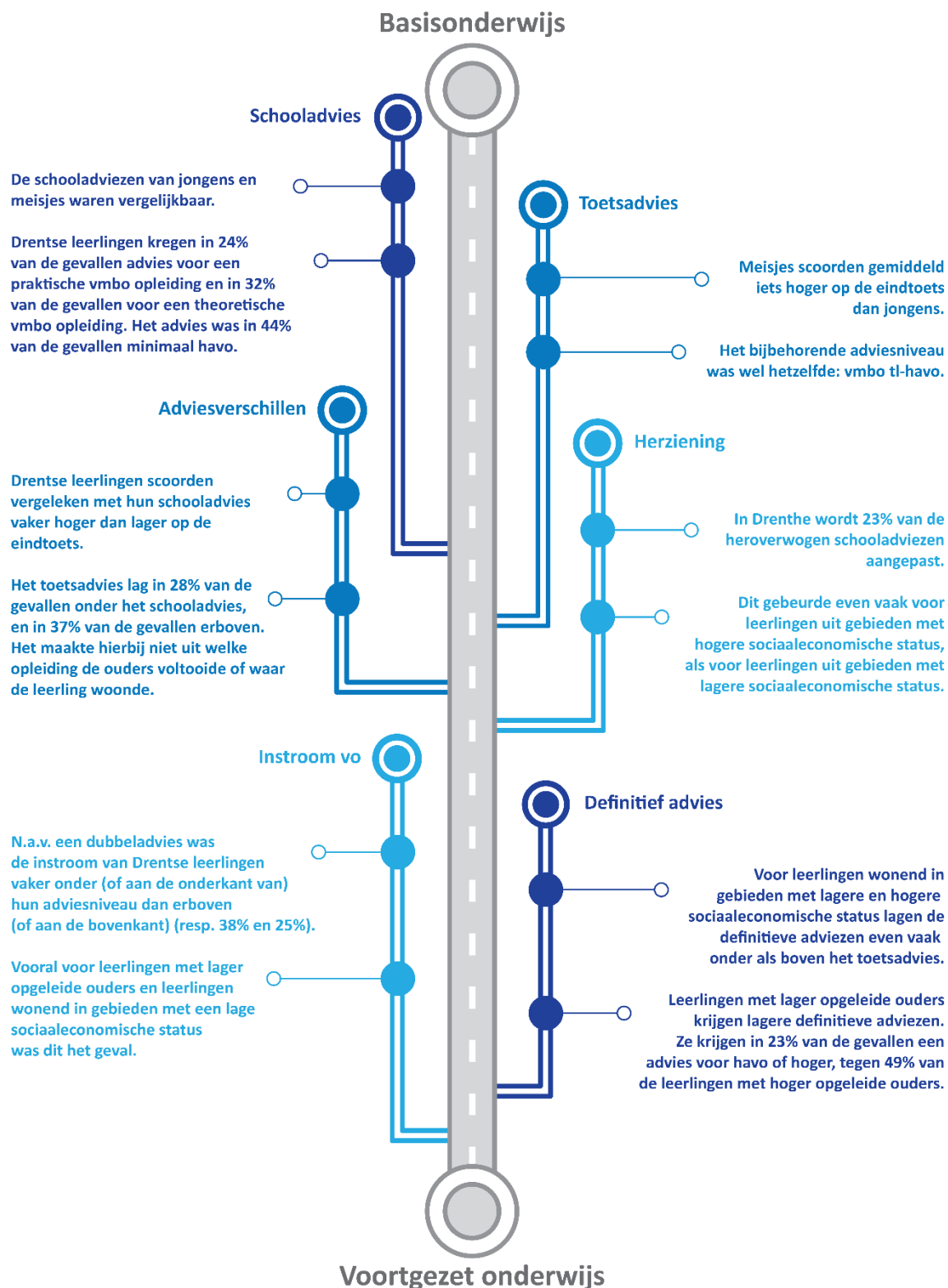
Leerlingen met een enkelvoudig advies begonnen ongeveer even vaak een niveau lager als hoger. Van de leerlingen met een dubbel advies stroomde 37% in op het laagste niveau van het dubbel advies en 25% op het hoogste niveau.

Het niveau waarop leerlingen starten in het vo, heeft invloed op hun verdere schoolloopbaan (Van de Werfhorst, Elffers & Karsten, 2015). De Inspectie van het Onderwijs deed hier onderzoek naar en vond dat instromen op een hoger niveau leidt tot een grotere kans om op een hogere onderwijspositie in het derde leerjaar terecht te komen (Inspectie van het Onderwijs, 2017). Zo is de kans dat leerlingen met een havo-advies zich in hun derde leerjaar op dit niveau bevinden groter als zij zijn gestart in een havo klas, dan in een gt-havo brugklas.

4.7 De weg van bo naar vo

Eerder bespraken we hoe leerlingen de weg van bo naar vo bewandelen. We keken naar het schooladvies, toetsadvies, het verschil tussen de twee adviezen en daarna naar herziening, het definitieve advies en de instroom in het eerste leerjaar van het vo. In deze paragraaf bekijken we de verschillen in de wijze waarop jongens en meisjes, leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders en leerlingen die wonen in gebieden met lage, middel of hoge sociaaleconomische status (zie bijlage 9) dit traject doorlopen.

Figuur 42 De weg van bo naar vo: achtergrondfactoren bij advisering en instroom, Drenthe, 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

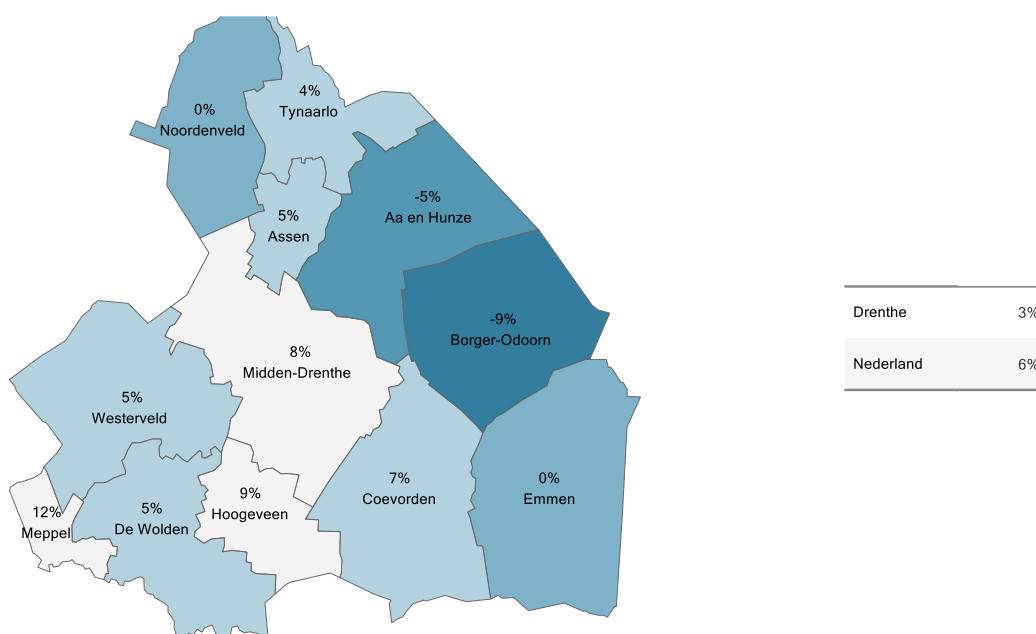
5 HET VOORTGEZET ONDERWIJS IN DRENTHE

5.1 Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs

Het aantal voortgezet onderwijs leerlingen dat in Drenthe woont is, in vergelijking met 2011 met 3% toegenomen (landelijk was er in deze periode een toename van 6%). De provincie Drenthe telt in schooljaar 2016-2017 ruim 31.000 leerlingen die naar het voortgezet onderwijs gaan. We zien in de onderstaande figuur dat vergeleken met 5 jaar geleden in de meeste gemeenten nog een toename is geweest van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs. Aa en Hunze en Borger-Odoorn vormen hierop een uitzondering en hebben respectievelijk 5% en 9% minder leerlingen dan 5 jaar geleden. We zien verderop bij de prognoses dat de toename bij de overige gemeenten waarschijnlijk niet zal doorzetten. De laatste jaren is de afname al steeds meer te zien.

Figuur 43

Ontwikkeling aantal leerlingen voortgezet onderwijs per woongemeente 2016-17 t.o.v. 2011-12

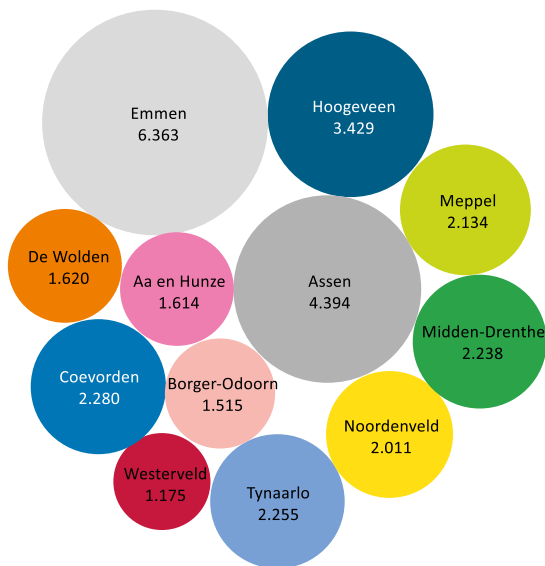

Bron: DUO, 2017, Bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

De volgende figuur laat voor het schooljaar 2016-17 per gemeente zien hoeveel vo-leerlingen er wonen.

Figuur 44

Aantal leerlingen voortgezet onderwijs naar woongemeente, in schooljaar 2016-17

Bron: DUO, 2017, Bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

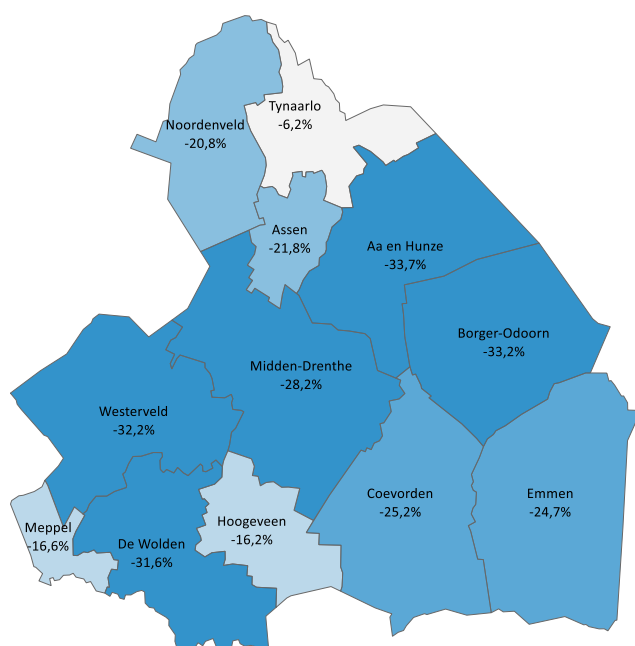
Voor Drenthe forse afname leerlingen in vo-leeftijd verwacht.

Het aantal vo-leerlingen zal de komende jaren verder afnemen doordat er minder kinderen geboren worden. In het primair onderwijs is deze trend al langer zichtbaar.

In de figuur hierna staat per gemeente de verwachte ontwikkeling voor het aantal jongeren in de leeftijd 12 tot en met 17 jaar in 2030 ten opzichte van 2017 (ABF, 2017). De verwachting is dat in 2030 het aantal Drentse jongeren in deze leeftijdsgroep met ruim 20% zal zijn afgenomen. Landelijk is de verwachte afname in dezelfde periode van deze leeftijdsgroep minder fors, namelijk 12%. We zien in de figuur duidelijke verschillen in de prognoses voor de diverse gemeenten. Voor Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Midden-Drenthe, Westerveld en De Wolden worden de grootste afnames verwacht.

Figuur 45

Prognose 12 t/m 17 jarigen 2030 t.o.v. 2017

Bron: ABF Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.2 De Drentse scholen voor voortgezet onderwijs

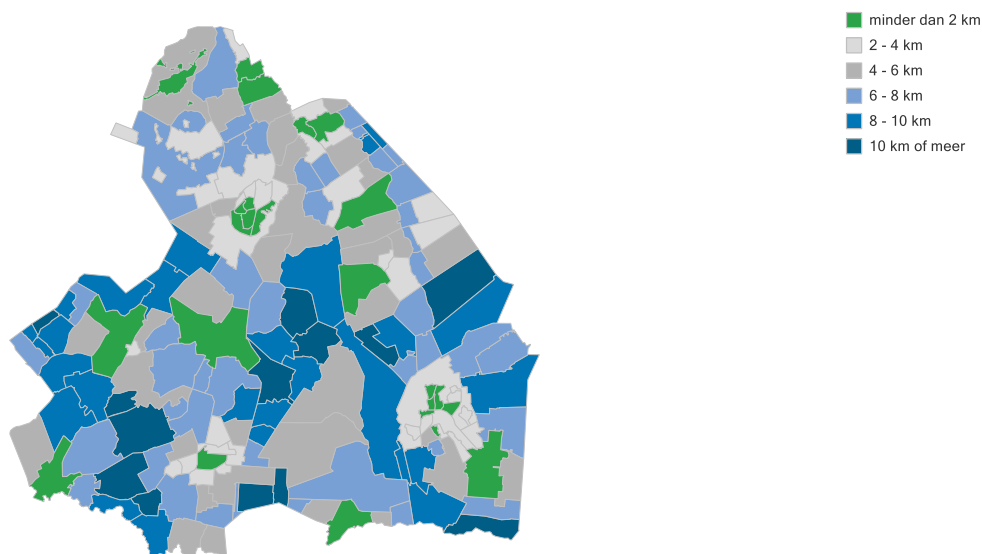
Jongeren uit De Wolden, Westerveld en Midden-Drenthe moeten verst reizen voor vmbo-school.

De afstand tot een middelbare school is voor 4 op de 10 ouders belangrijk bij de schoolkeuze. Tweederde vindt de bereikbaarheid via een veilige fietsverbinding van belang.⁵ Landelijk is de gemiddelde afstand van inwoners tot de dichtstbijzijnde vmbo-school is 2,6 km (berekend over de weg). De volgende figuur laat zien dat de gemiddelde afstand tot een school in veel Drentse wijken groter is. Inwoners van de gemeente De Wolden moeten gemiddeld de grootste afstand afleggen (8,5 km), gevolgd door Westerveld (6,6 km) en Midden-Drenthe (5,5 km). In laatstgenoemde gemeente ligt het dorp Orvelte. De gemiddelde afstand tot een vmbo-school is hier het grootst, namelijk: 12,2 km. In de gemeente Meppel is de gemiddelde afstand tot een vmbo-school het kleinst (1,8 km).

⁵ Ouderpeiling 2016, Van schooladvies naar schoolkeuze, CMO STAMM, januari 2017

Figuur 46

Gemiddelde afstand tot een vmbo school per wijk (km)

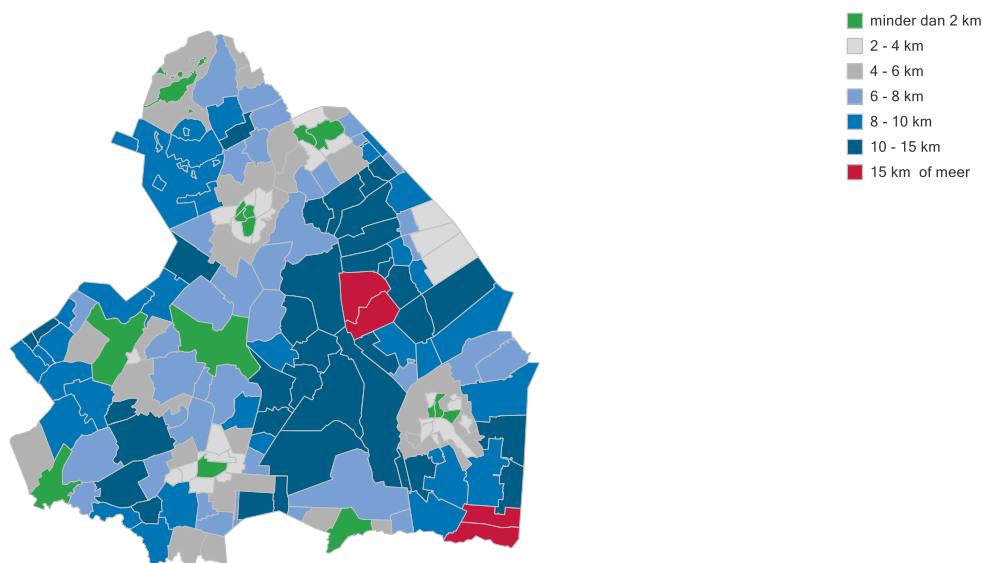
Bron: CBS 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Jongeren uit Borger-Odoorn, Aa en Hunze en De Wolden moeten verst reizen voor havo of vwo.

De gemeente met de grootste afstand tot een havo-vwo-school is Borger-Odoorn (10 km), gevolgd door Aa en Hunze (9,3 km) en De Wolden (8,9 km). Inwoners van Ees en Borger (gemeente Borger-Odoorn) moeten gemiddeld meer dan 15 km afleggen om naar een havo-vwo school te gaan. Datzelfde geldt voor inwoners van Weiteveen en Nieuw-Schoonebeek (gemeente Emmen). Ter vergelijking: de gemiddelde afstand in Nederland tot een havo-vwo school is 3,2 km. Er zijn in Drenthe een aantal vo-scholen die wel de onderbouw van havo en/of vwo aanbieden, maar waar deze opleiding niet kan worden afgemaakt. Kinderen moeten dan bijvoorbeeld na het derde leerjaar naar een andere schoollocatie, vaak verder weg. In de volgende kaart staan ook scholen die alleen havo-vwo in de onderbouw aanbieden. Voor leerlingen die de bovenbouw op een andere school moeten volgen kan de reisafstand dus nog heel anders uitpakken.

Figuur 47

Gemiddelde afstand tot een havo-vwo-school per wijk (km)

Bron: CBS 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

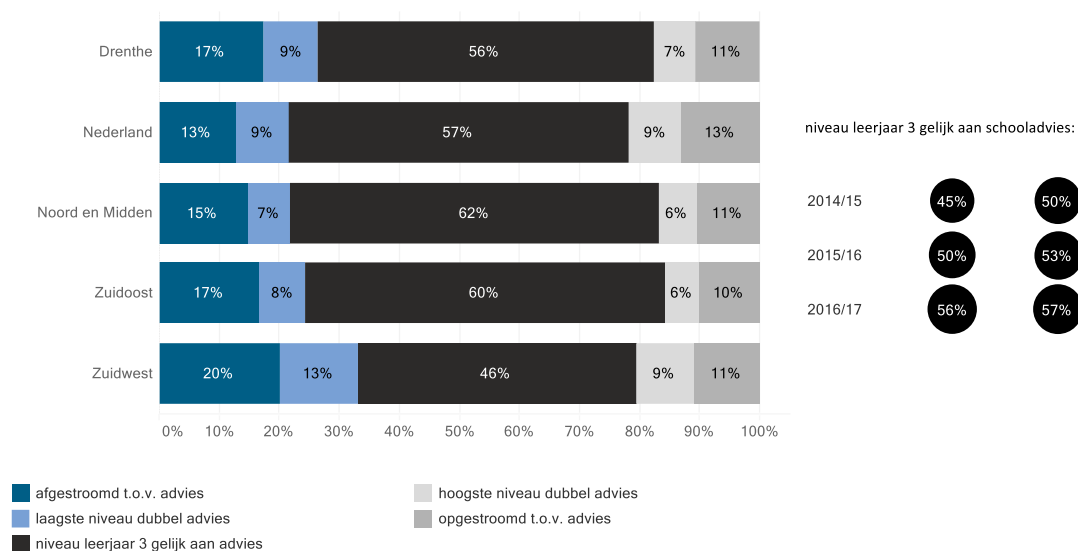
5.3 Het onderwijsniveau in leerjaar 3 vergeleken met het schooladvies

Net als vorig jaar zitten Drentse leerlingen iets vaker dan landelijk in leerjaar 3 op een lager niveau dan het schooladvies.

De laatste jaren komt het steeds vaker voor dat leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs op het door de basisschool geadviseerde niveau onderwijs volgen. In 2014-2015 kwam het Drentse schooladvies in 45% van de gevallen overeen met het niveau in leerjaar 3. In 2015-2016 was dit aandeel 50% en in 2016-2017 56%. Drenthe komt hiermee steeds dichterbij het landelijke percentage van 57%. We zien verder dat (net als vorig jaar) leerlingen op Drentse scholen in het derde leerjaar vaker onder het niveau van hun schooladvies zitten dan landelijk. Regionaal zijn de verschillen hierin behoorlijk. Het komt bij dubbel adviezen in Drenthe ongeveer even vaak voor als landelijk dat leerlingen op het hoogste niveau of het laagste niveau van dit advies zitten.

Figuur 48

Niveau leerjaar 3 en schooladvies vergeleken

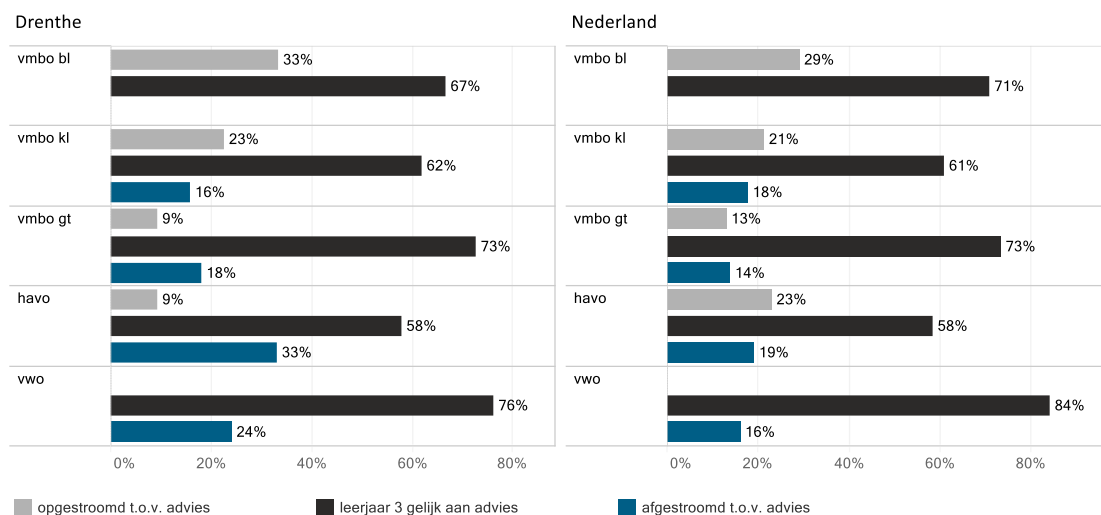
Bron: DUO, 2017, Inspectie v.h. Onderwijs, 2016, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Bij de enkelvoudige adviezen in Drenthe vaker afstroom ten opzichte van het schooladvies dan gemiddeld in Nederland.

Bij de enkelvoudige adviezen komen, zowel in Drenthe als landelijk, de vwo en vmbo-gt en bl adviezen het vaakst overeen met het onderwijsniveau in leerjaar 3. Bij de havo-adviezen is het vaakst een niveau verschil in leerjaar 3. Voor de Drentse leerlingen geldt dat er bij de havo-adviezen vaker afstroom en minder vaak opstroom is ten opzichte van het advies, dan gemiddeld in Nederland. Ook bij de vwo- en vmbo-gt adviezen zien we in Drenthe vaker afstroom.

Figuur 49

Niveau leerjaar 3 vergeleken met enkelvoudig advies

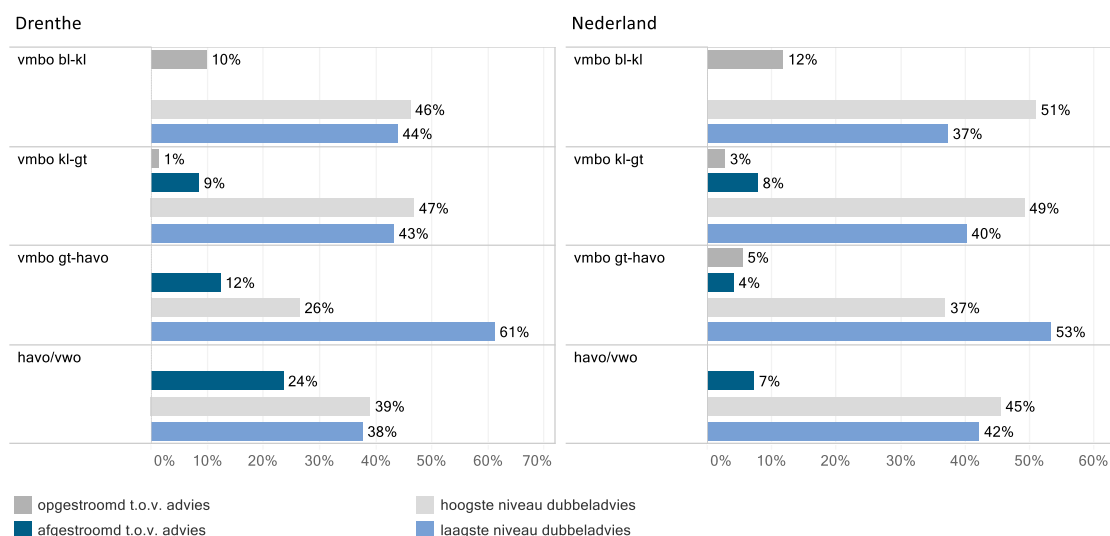
Bron: DUO, 2017, Inspectie v.h. Onderwijs, 2016, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Drentse leerlingen zitten na een dubbel advies in leerjaar 3 vaker dan landelijk op het laagste niveau van het advies.

Bij de dubbel adviezen zien we dat er in Drenthe minder vaak dan landelijk sprake van is dat een leerling in het derde leerjaar op het hoogste niveau van het dubbel advies terecht is gekomen. Dit geldt voor alle dubbel adviezen. Het beeld bij de Drentse vmbo kl-gt adviezen komt het meest overeen met het landelijke. We zien dat er bij de Drentse leerlingen minder vaak sprake is van opstroom ten opzichte van het schooladvies dan landelijk.

Figuur 50

Niveau leerjaar 3 vergeleken met dubbel advies

Bron: DUO, 2017, Inspectie v.h. Onderwijs, 2016, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Vaker afstroom bij leerlingen met lager opgeleide ouders.

Bij leerlingen met hoger opgeleide ouders (gewichtenregeling, zie bijlage 9) komt het vaker voor dat het schooladvies overeenkomt met het niveau in leerjaar 3 dan bij leerlingen met lager opgeleide ouders. We zien bij de laatstgenoemde groep ook wat vaker afstroom ten opzichte van het schooladvies. Ook zien we iets vaker dat bij een dubbel advies de leerling op het lage niveau van dit advies terecht is gekomen. De verschillen zijn overigens niet erg groot.

Bij leerlingen woonachtig in een gebied met een hogere sociaaleconomische status komt het vaker voor dat het schooladvies overeenkomt met het niveau in leerjaar 3, vergeleken met leerlingen afkomstig uit andere gebieden. We zien iets vaker afstroom bij de leerlingen uit een woongebied met lagere sociaaleconomische status.

In de tabel is te zien dat jongens vaker dan meisjes afstromen ten opzichte van hun schooladvies. Bij de dubbel adviezen zijn de verschillen tussen jongens en meisjes niet heel groot.

Leerlingen die met vertraging in leerjaar 3 terecht zijn gekomen, zijn veel vaker afgestroomd ten opzichte van het schooladvies. Ook zijn zij in het geval van een dubbel advies vaker op het lage niveau van het advies terechtgekomen.

Schooladvies blijkt betere voorspeller dan toetsadvies voor niveau van leerlingen in 3e klas vo.

Wanneer het verschil tussen het advies en het niveau van een leerling in leerjaar 3 van het vo (in schooljaar 2017-18) maximaal een half niveau is, zijn deze vergelijkbaar. Zo kan het schooladvies havo-vwo zijn geweest. Als de leerling in het derde leerjaar dan op havo-niveau zit, noemen we dat een vergelijkbaar niveau als geadviseerd.

Drentse derdeklassers zitten in 73% van de gevallen op een vergelijkbaar niveau als hun schooladvies en in 52% van de gevallen op een vergelijkbaar niveau als het toetsadvies. Het advies van de Centrale Eindtoets komt nog het vaakst overeen met het onderwijsniveau van leerlingen die nu in het derde leerjaar zitten (53%). Voor de toetsadviezen van ROUTE 8 en IEP liggen deze percentages iets lager: 44% en 49%.

Het gaat hier om school- en toetsadviezen die in 2014-15 werden gegeven en zegt dus niets over de voorspellende waarde van de school- en toetsadviezen die het afgelopen schooljaar zijn gegeven. Inmiddels zijn normeringen en adviesindelingen aangepast en zijn er eindtoetsen bijgekomen.

Tabel 9 Leerjaar 3 niveau en advies vergeleken naar achtergrondfactoren leerlingen

	In leerjaar 3 afgestroomd t.o.v. schooladvies	In leerjaar 3 laagste niveau dubbel advies	leerjaar3 niveau gelijk aan schooladvies	In leerjaar 3 hoogste niveau dubbel advies	In leerjaar 3 opgestroomd t.o.v. schooladvies
ouders hoger opleidingsniveau	19%	9%	55%	7%	10%
ouders lager opleidingsniveau	24%	11%	48%	7%	10%
lagere soc. economische status	23%	10%	52%	5%	11%
middengroep soc. econ stat	18%	9%	54%	8%	10%
hogere soc. economische status	19%	7%	57%	6%	12%
jongens	24%	10%	53%	6%	8%
meisjes	15%	8%	56%	8%	13%
wel vertraagd	34%	15%	36%	5%	10%
niet vertraagd	18%	9%	56%	7%	10%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

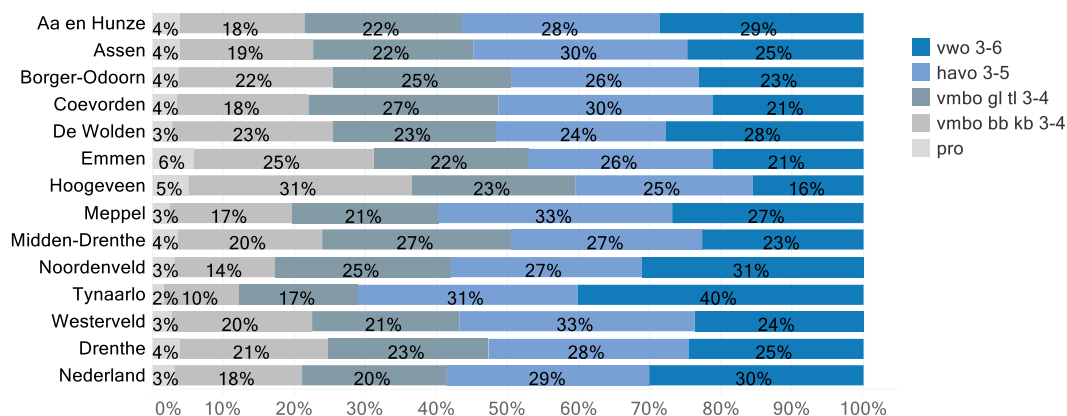
5.4 Het onderwijsniveau vanaf leerjaar 3

In Drenthe vanaf leerjaar 3 relatief meer vmbo en minder vwo leerlingen dan landelijk.

De volgende figuur toont welk onderwijsniveau leerlingen volgen vanaf leerjaar 3 in het voortgezet onderwijs. De meeste leerlingen volgen een vmbo opleiding. Een basis- of kaderberoepsgerichte leerweg wordt door 21% van de Drentse vo-leerlingen gevolgd en gemengde of theoretische leerweg door 23%. In totaal volgt dus 44% van de Drentse vo-leerlingen vanaf leerjaar 3 een vmbo-opleiding. Landelijk gaat het om 38% vmbo leerlingen. Een kwart van de Drentse leerlingen doet een vwo-opleiding. Landelijk is dit 30%. Het aandeel Drentse leerlingen dat minimaal havo niveau volgt is met 53% lager dan het landelijke aandeel van 59%. Met een diploma op minimaal havo niveau voldoen leerlingen aan een startkwalificatie (in het mbo is minimaal niveau 2 vereist). Er zijn grote verschillen tussen de gemeenten wat betreft de diverse onderwijsniveaus in het voortgezet onderwijs.

Figuur 51

Onderwijsniveau vanaf leerjaar 3

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.5 Niveau taal en rekenen in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs

5.5.1 Referentieniveaus taal en rekenen

Voor ieder onderwijsniveau is in het referentiekader⁶ vastgelegd wat een leerling bij het eindexamen moet *kunnen* en *kennen* op het gebied van taal en rekenen. De referentiekaders bestaan voor het totale onderwijs, van de basisschool tot het hoger onderwijs. Het referentiekader is vooral bedoeld om de programma's van de verschillende schooltypen beter op elkaar aan te laten sluiten.

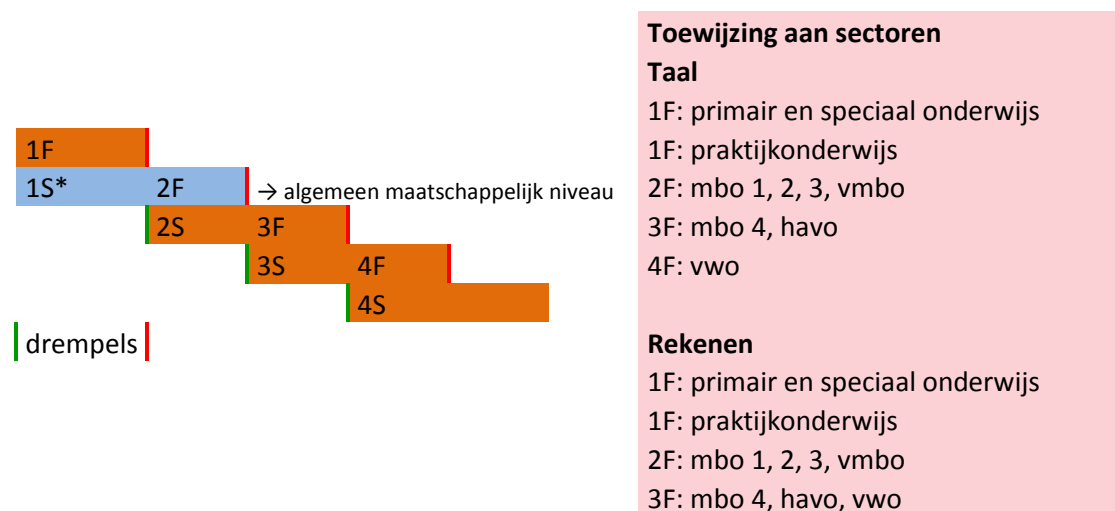
Het referentiekader voor taal en rekenen bestaat uit vier referentieniveaus (zie onderstaand overzicht). Er wordt daarnaast onderscheid gemaakt tussen de fundamentele (F-) niveaus en de streef (S-) niveaus. Tussen de vier niveaus in het referentiekader is er sprake van overgangen, die drempels genoemd worden. Het niveau 2F is het zogenaamde algemeen maatschappelijk niveau. Bijbehorende kennis en vaardigheden zijn (minimaal) vereist om te kunnen participeren in de maatschappij. In de figuur is te zien dat er vier niveaus voor taal worden onderscheiden en drie niveaus voor rekenen/wiskunde.

⁶ Het referentie kader is opgesteld door de Commissie Meijerink en bij wet vastgelegd in wet 'Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen' (augustus 2010).

De examens Nederlands zijn sinds schooljaar 2014-2015 afgestemd op de referentieniveaus. Uiteindelijk moet een leerling bij het eindexamen laten zien of hij/zij het vereiste taal- en rekenniveau is beheerst.

Het volgende schema legt de relatie van de referentieniveaus met de verschillende schoolsoorten.

Figuur 52 Referentieniveaus

*streefniveau (S), een uitdaging voor leerlingen die sneller dan gemiddeld de leerstof beheersen.

5.5.2 Toets 2 Cito Volgsysteem voortgezet onderwijs

Om het taal- en rekenniveau van een leerling te bepalen, kunnen tussentijds, in verschillende leerjaren van de opleiding, toetsen worden afgenomen. In deze paragraaf kijken we naar de resultaten op de toetsen in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs (Toets 2 van het Cito) voor Nederlands (taalverzorging, leesvaardigheid en woordenschat), Engels, wiskunde en rekenen. Hiervoor zijn bij alle Drentse vo-scholen gegevens opgevraagd. We kijken hiermee in hoeverre leerlingen in het tweede jaar op koers liggen om het vereiste eindexamenniveau te halen. We bespreken hierna per niveau van de leerling (het zogenaamde inschattingsniveau) de behaalde scores van leerlingen en indien mogelijk de daarbij behorende referentieniveaus. We maken een vergelijking met bij het Cito opgevraagde landelijke benchmarkgegevens. Het Cito heeft overigens de niveau en score indelingen gewijzigd, zodat de niveaus niet zonder meer kunnen worden vergeleken met scores in eerdere uitgaven van de Drentse onderwijsmonitor.

5.5.3 Resultaten op toetsen taalverzorging

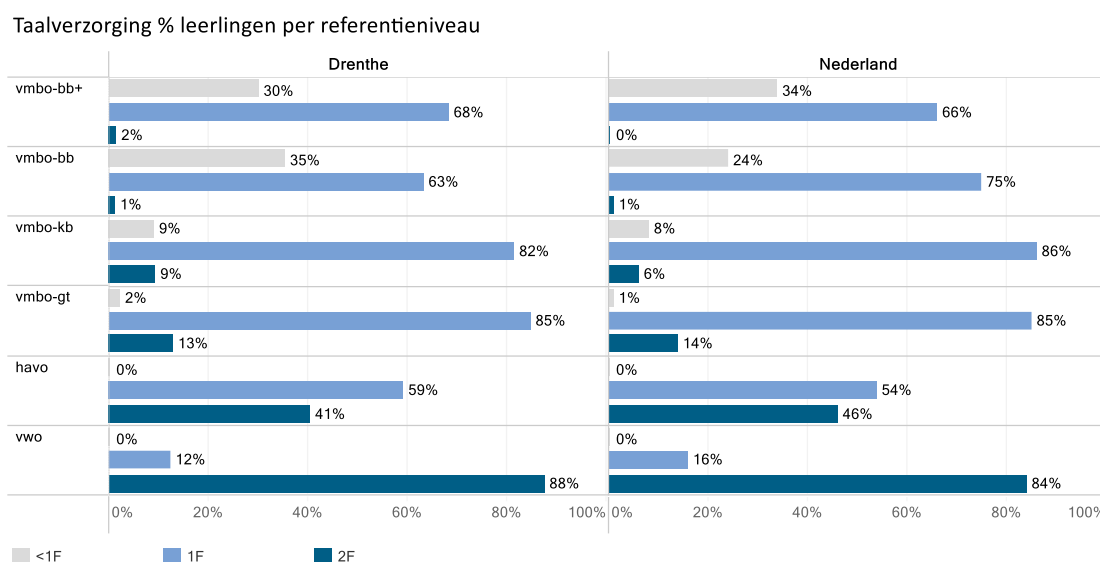
Taalverzorging Drentse leerlingen is vooral op vmbo bb-niveau beneden het landelijk niveau

Bij taalverzorging gaat het om de schriftelijke taalproductie van leerlingen inclusief spelling en grammatica. Aan het eind van vmbo moeten leerlingen minimaal referentieniveau 2F behaald

hebben, voor de havo-leerlingen geldt het eindniveau 3F of hoger en voor de vwo-ers geldt dat niveau 4F bereikt moet zijn.

In de onderstaande figuur staat per onderwijsniveau welk percentage van de leerlingen een bepaald referentieniveau heeft behaald op taalverzorging in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs. De Drentse leerlingen vmbo bb+⁷ laten wat betreft behaalde referentieniveaus eenzelfde beeld zien als landelijk. Een heel klein deel (2%) van de Drentse leerlingen presteert echter in het 2^e leerjaar al op het 2F niveau. Op het vmbo bb-niveau zien we de grootste verschillen tussen de Drentse en de landelijk behaalde niveaus. De Drentse leerlingen zitten veel vaker nog onder niveau 1F dan landelijk. Iets meer dan een tiende deel van de leerlingen op vmbo gt-niveau zit al op het vereiste vmbo eindniveau 2F. Bij de leerlingen op vmbo kb-niveau is dat in Drenthe één op de tien leerlingen en landelijk één op de vijf. Havisten zitten in leerjaar 2 in meer dan de helft van de gevallen nog niet op niveau 1F. De Drentse tweedejaars vwo-ers zitten iets vaker op niveau 2F dan landelijk.

Figuur 53

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

⁷ De vmbo bb+ leerlingen zijn degenen die veelal extra ondersteuning krijgen en onder de gemiddelde bandbreedte van de landelijke vmbo bb-referentiegroep presteren.

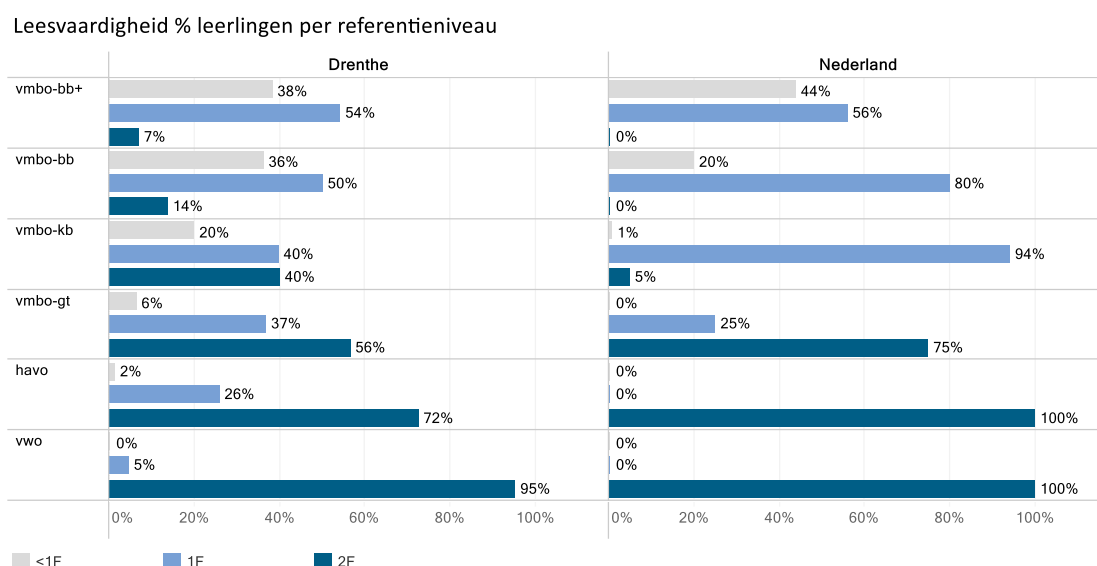
5.5.4 Resultaten op toetsen Nederlandse leesvaardigheid

Bij Nederlands leesvaardigheid gaat het om het lezen en begrijpen van teksten. Dezelfde referentieniveaus gelden als bij taalverzorging (2F voor eind vmbo, 3F voor havo en 4F voor vwo).

Leesvaardigheid vmbo bb en kb vaker dan landelijk op 2F niveau in leerjaar 2.

We zien in de figuur dat er op vrijwel alle onderwijsniveaus grote verschillen zijn tussen de Drentse en landelijke prestaties. Op vmbo bb- en kb-niveau zitten relatief meer Drentse leerlingen in leerjaar 2 al op het vmbo eindniveau dan landelijk. Op het vmbo gt-niveau is dat niet het geval. Ook op havo en vwo wordt er minder vaak dan landelijk op 2F niveau gescoord.

Figuur 54

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.5.5 Resultaten op toetsen Nederlandse woordenschat

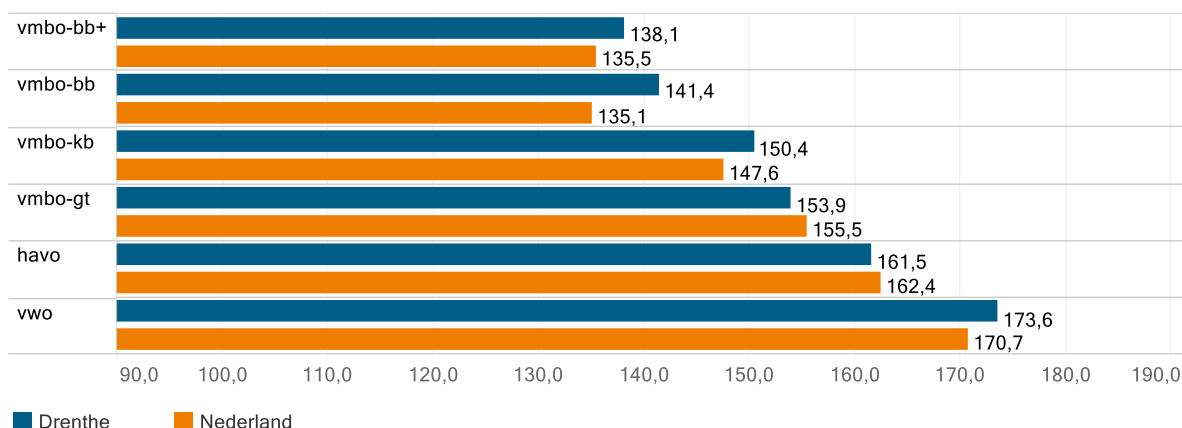
Bij Nederlandse woordenschat gaat het om de mate waarin leerlingen de juiste betekenis van Nederlandse woorden beheersen. Voor woordenschat zijn de behaalde vaardigheidsscores niet vertaald naar een referentieniveau. In deze paragraaf worden de behaalde vaardigheidsscores van Drentse leerlingen vergeleken met de landelijke gemiddelden.

Drentse leerlingen op vmbo bb-, kb- en vwo-niveau scoren in leerjaar 2 op woordenschat beter dan landelijk.

We zien in de hierna volgende figuur dat Drentse leerlingen op onderwijsniveaus vmbo bb, vmbo kb en vwo een hogere vaardigheidsscore hebben dan landelijk. Op vmbo gt en havo is de score iets lager, maar het verschil is minimaal.

Figuur 55

Gemiddelde vaardigheidsscore woordenschat per niveau

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.5.6 Resultaten op toetsen Engels leesvaardigheid

De ERK niveaus
basisgebruiker: A1, A2
onafhankelijk gebruiker: B1, B2
vaardig gebruiker: C1, C2

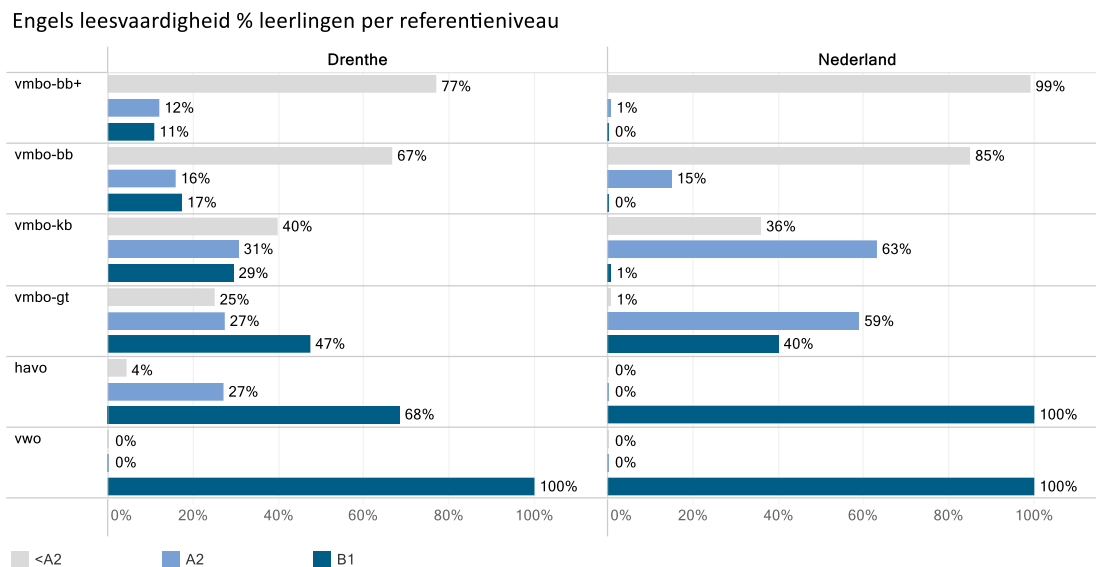
Voor het referentie-niveau van Engels leesvaardigheid bestaat het Europees Referentiekader (ERK). Het ERK beschrijft wat je precies moet kunnen om op een bepaald niveau de taal te beheersen. A1 is het laagste niveau en C2 is het hoogste

niveau van de 'near native speaker' met een academisch denkniveau. De niveaus gelden voor alle talen en betekenen in alle landen hetzelfde.

Drentse vmbo leerlingen eerder op hoger niveau Engelse leesvaardigheid dan landelijk.

In de volgende figuur vergelijken we weer de niveaus van de Drentse leerlingen met de landelijke cijfers. We zien dat Drentse leerlingen op alle vmbo-niveaus vaker B1 niveau behalen dan landelijk. Dit geldt overigens niet voor de Drentse leerlingen op havo niveau. Landelijk hebben alle havo leerlingen in leerjaar 2 het B2 niveau al gehaald, maar voor de Drentse leerlingen geldt dit voor een kleine 70%.

Figuur 56

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

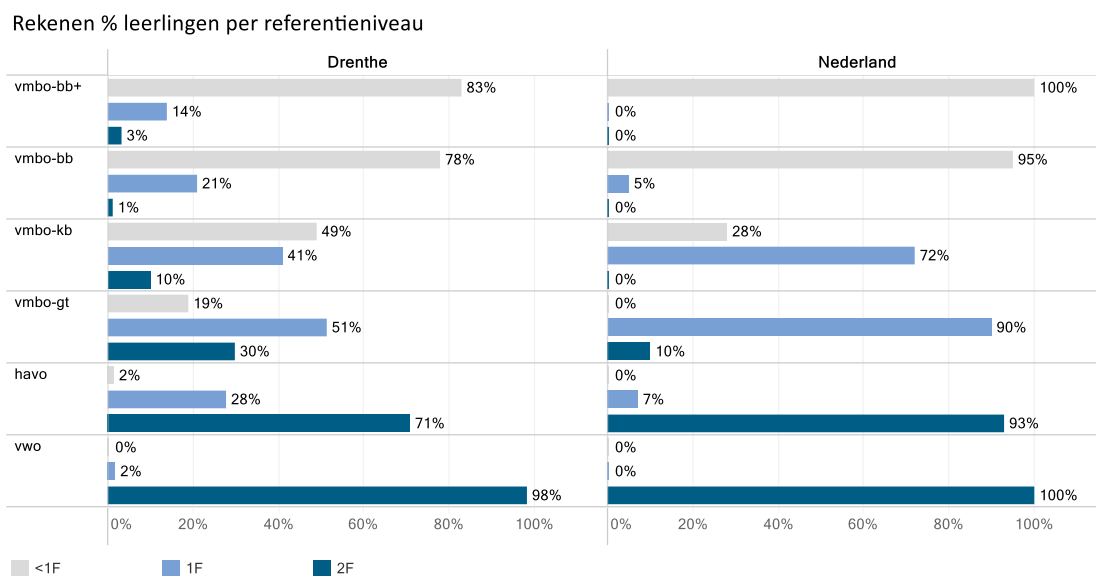
5.5.7 Resultaten op toetsen rekenen

Bij rekenen gaat het om kennis en vaardigheden op het gebied van getallen, verhoudingen, verbanden en meten en meetkunde. Voor havo en vwo geldt dat voor het onderdeel rekenen in de eindexamenklassen een niveau van 3F behaald moet zijn. Vmbo-ers moeten dan minimaal op niveau 2F zitten.

Drentse vmbo-ers in leerjaar 2 vaker en havisten minder vaak op 2F eindniveau rekenen dan landelijk.

We zien voor alle vmbo-niveaus dat Drentse leerlingen in leerjaar 2 vaker het vereiste eindniveau voor vmbo (2F) hebben behaald dan landelijk. Op het vwo is er vergeleken met de landelijke benchmark nog een klein aandeel dat het 2F niveau nog niet heeft behaald in leerjaar 2 (2%, tegen 0% landelijk) maar op havo-niveau is het verschil groter. Landelijk zit 93% van de havo-leerlingen in leerjaar 2 op het 2F niveau, terwijl dit in Drenthe lager is, namelijk 71%.

Figuur 57

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.5.8 Resultaten op toetsen wiskunde

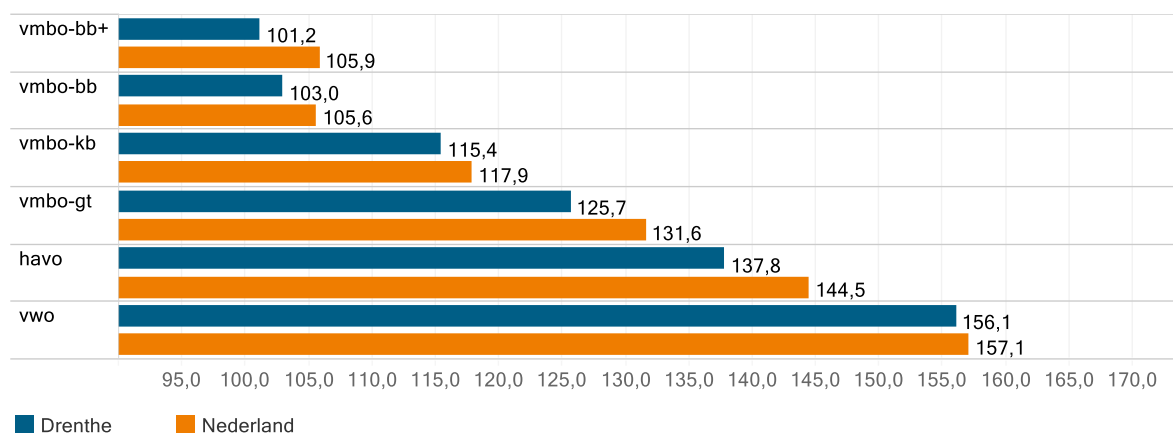
Bij de wiskundetoets gaat het om vaardigheden op het gebied van algebra, formules en grafieken, meetkunde, statistiek en kansrekening. Voor wiskunde zijn geen referentieniveaus gedefinieerd. We vergelijken de behaalde vaardigheidsscores met landelijke gemiddelden.

Drentse leerlingen scoren lager dan landelijk gemiddelde op de toets 2 voor wiskunde.

We zien dat de Drentse leerlingen op alle onderwijsniveaus lagere scores behalen dan het landelijk gemiddelde. Op het vwo is het verschil 1 punt, maar vooral op havo en vmbo gt zijn de verschillen groot.

Figuur 58

Gemiddelde vaardigheidsscore wiskunde per niveau

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.6 Vertraging en op- en afstroom

5.6.1 Doubleren

Vergeleken met vorig jaar meer zittenblijvers in Drenthe, maar relatief iets minder dan landelijk.

In schooljaar 2016-17 waren op de Drentse scholen voor voortgezet onderwijs ruim 1.440 zittenblijvers. Dit is een stijging van 3% ten opzichte van het vorige schooljaar. Er is vooral een toename van het aantal zittenblijvers in leerjaar 1 en 2. Ook landelijk waren er in 2016-2017 meer zittenblijvers dan het vorige schooljaar. Een duidelijke verklaring hiervoor ontbreekt op dit moment. Het Ministerie van Onderwijs oppert als mogelijke verklaring dat het hogere ambitieniveau van leerlingen een oorzaak is. Zo zouden volgens het ministerie leerlingen met een vmbo-havo advies bijvoorbeeld steeds vaker voor havo kiezen. Als dat vervolgens lastig blijkt, blijven ze liever zitten dan dat ze een opleidingsniveau lager gaan volgen.

Samen met de VO-raad heeft het Ministerie van Onderwijs de ambitie uitgesproken om het percentage zittenblijvers terug te brengen tot 3,8% in 2020. Een van de manieren om dit te bereiken is de inzet van lente- en zomerscholen. Uit onderzoek is gebleken dat bijscholingsprogramma's van lente en zomerscholen een positief effect hebben op de ambitie om het aantal zittenblijvers terug te brengen (TIER, 2017). We zien in het volgende overzicht dat de Drentse inzet van schoolvestigingen aan het lente- en/of zomerscholenconcept achterblijft ten opzichte van het gemiddelde landelijke percentage.

Tabel 10 Deelname van schoolvestigingen aan een lente en/of zomerschool in 2016

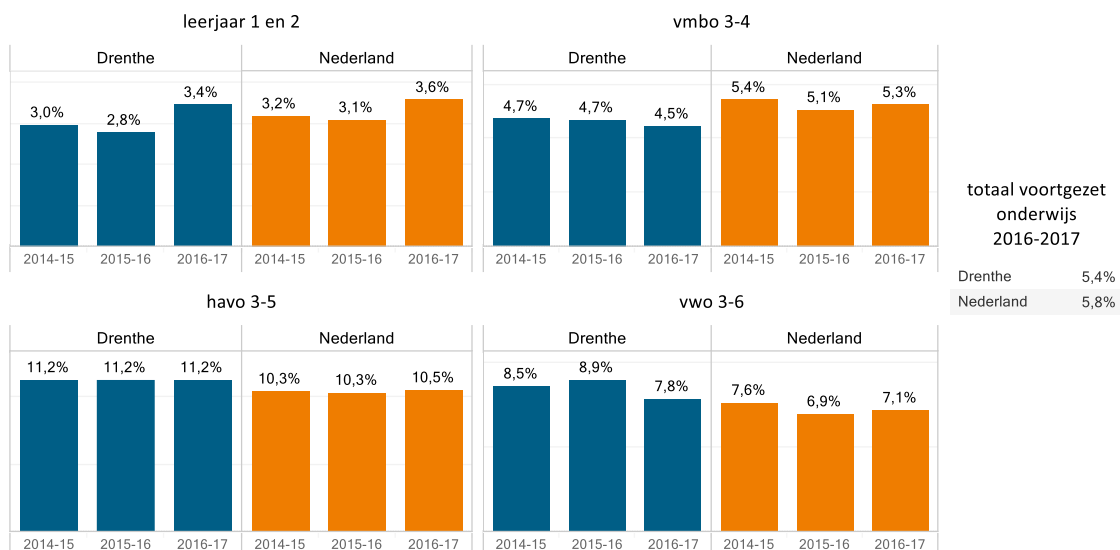
	deelname lenteschool	deelname zomerschool	deelname lente en/ of zomerschool	aantal schoolvestigingen
Drenthe	2,2%	17,4%	19,6%	5 ⁸
Nederland	12,6%	18,1%	25,5%	229

Bron: TIER, 2017

In het volgende overzicht is per onderwijsniveau het percentage zittenblijvers voor Drenthe en Nederland te zien. Op de Drentse scholen zijn er in de bovenbouw havo en vwo relatief meer zittenblijvers dan landelijk. Het percentage is op het havo de laatste jaren onveranderd, terwijl er in het vwo een afname te zien is.

Figuur 59

Percentage zittenblijvers per onderwijstype Drenthe en Nederland

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

5.6.2 Op- en afstroom

In Drenthe minder opstroom en meer afstroom dan landelijk.

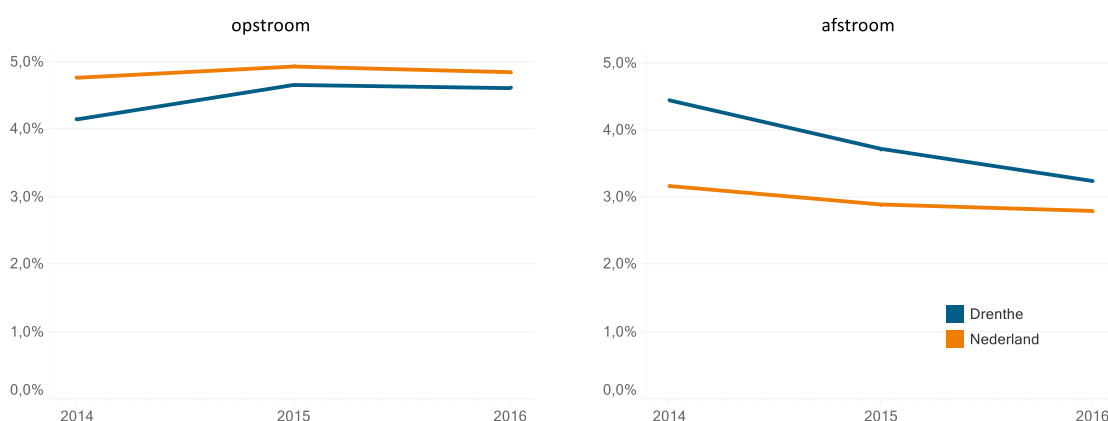
De opstroom is landelijk de laatste jaren redelijk constant. Iets minder dan 5% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs stroomt op enig moment op. In Drenthe is het percentage

⁸ Lentescholen: Nassaucollege, CSG Dingstede, Roelof van Echtencollege. Zomerscholen: CS Vincent van Gogh, SG Esdalcollege.

opstroomers iets lager dan landelijk. Het percentage afstroomers is landelijk iets gedaald tot net onder de 3%. In Drenthe zijn er relatief iets meer afstroomers dan landelijk, maar dit aandeel is de laatste jaren een sterk gedaald.

Figuur 60

Op- en afstroom alle leerjaren en onderwijstypen

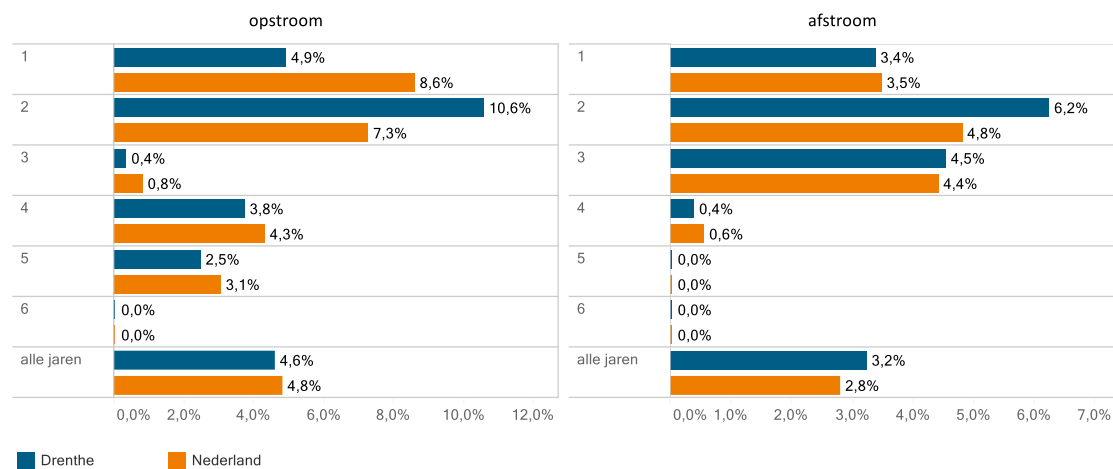

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

De op- en afstroom komt op de Drentse scholen het meest voor in het tweede leerjaar. We zien behoorlijke verschillen tussen landelijke en provinciale cijfers. Landelijk is de afstroom in de leerjaren 2 en 3 rond de 4,5%. Maar in Drenthe is de afstroom in leerjaar 2 veel hoger dan in leerjaar 3. In de figuur is ook te zien dat in leerjaar 5 alleen nog opstroom voorkomt. Het betreft hier de havo leerlingen die hun opleiding voortzetten in het vwo.

Figuur 61

Op- en afstroom alle onderwijstypen per leerjaar in 2016-17

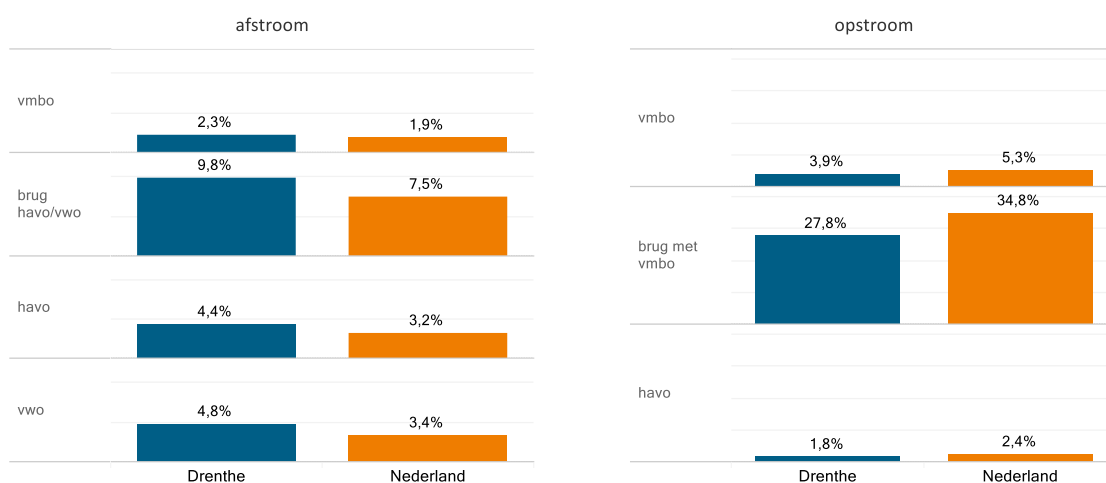

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

In de volgende figuur is te zien dat afstroom voor alle onderwijstypen op Drentse scholen iets vaker voorkomt dan landelijk. Omgekeerd komt de opstroom minder vaak voor op Drentse scholen. Vooral in de brugklassen met vmbo zien we landelijk veel vaker opstroom naar een hoger onderwijstype dan in Drenthe.

Figuur 62

Op en afstroom alle leerjaren Drenthe Nederland 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6 HET EINDEXAMEN EN DE REKENTOETS

6.1 Rekentoetsen in het voortgezet onderwijs

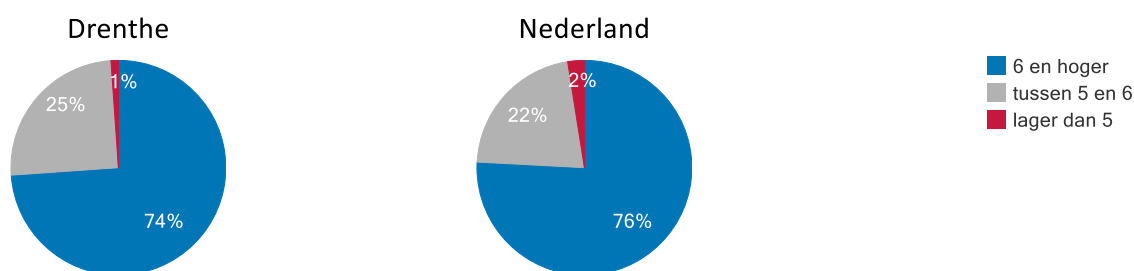
Sinds het schooljaar 2014-2015 is de rekentoets een verplicht onderdeel van het eindexamen. Er is kritiek op de toets dat deze geen goed beeld zou geven van het rekenniveau van de leerling. Voor veel vmbo- en havo-leerlingen is de toets een struikelblok om het eindexamen te halen. De uitslag telt op het vmbo en havo dan ook niet mee voor het behalen van het diploma. Op het vwo telde de toets het afgelopen jaar (vooralsnog) voor het laatst mee.

Drentse scholen scoren relatief iets minder vaak dan landelijk een 6 of hoger.

De Drentse scholen voor voortgezet onderwijs hebben iets vaker een schoolgemiddelde tussen de 5 en 6 dan in gemiddeld in Nederland. Landelijk scoort 76% van de schoolafdelingen een 6 of hoger, in Drenthe is dit 74%. Een gemiddelde onder de 5 komt in Drenthe vrijwel niet voor.

Figuur 63

Gemiddelde eindcijfers rekentoets scholen voortgezet onderwijs 2016-2017

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

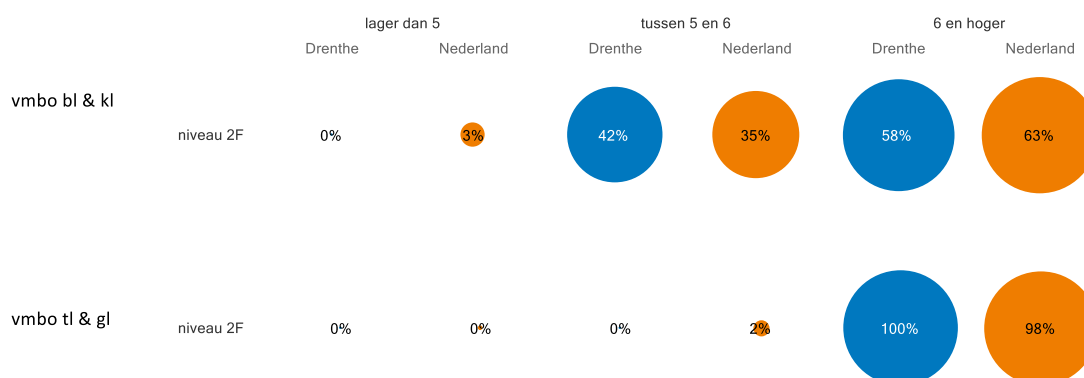
De resultaten op de rekentoetsen per schoolniveau staan in de volgende figuren. Naast een onderscheid in opleidingsniveau, is er ook een onderscheid in de soort toets die er is afgenomen. Voor rekenen moet een havo of vwo examenkandidaat niveau 3F behalen. Een vmbo kandidaat moet minimaal niveau 2F beheersen. Er is van beide toetsniveaus een versie voor leerlingen met ernstige rekenproblemen, zoals bijvoorbeeld dyscalculie (de 'ER-toetsen'). Deze toetsen zijn niet meegeteld in het eindresultaat, vanwege de kleine deelname in Drenthe. Een aantal vmbo-leerlingen heeft de toets op 3F-niveau heeft gemaakt. Aangezien het maar over een klein aantal gaat presenteren we hiervan geen resultaten in dit overzicht.

Eindexamentoets rekenen Drentse vmbo afdelingen allemaal minimaal op gewenst niveau.

Geen enkele Drentse afdeling voor vmbo scoort gemiddeld lager dan een vijf. Alle Drentse vmbo-afdelingen scoren gemiddeld een 6 of hoger op de toets van het vereiste 2F niveau. Bij de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg scoort 42% van de afdelingen tussen de 5 en de 6. Dit is iets meer dan landelijk.

Figuur 64

Resultaten eindexamen rekenen 2017-17 vmbo per niveau

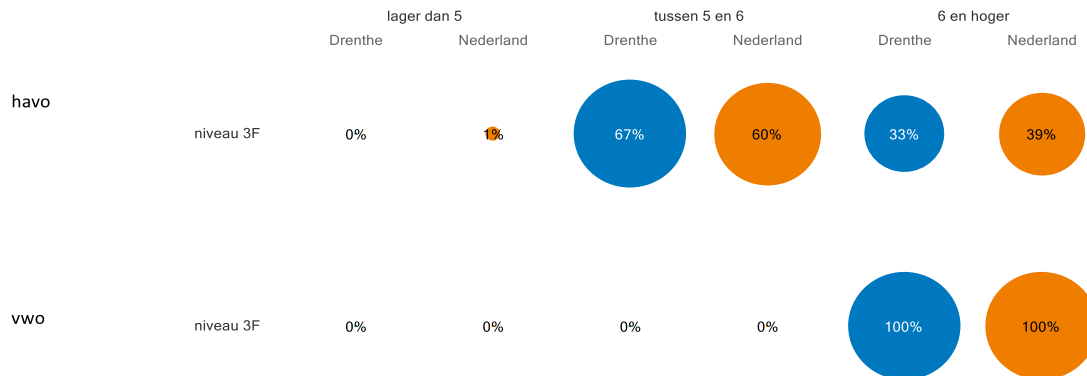
Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Eindexamentoets rekenen Drentse vwo en havo afdelingen allemaal minimaal op gewenst niveau.

Op de havo en vwo afdelingen komen geen schoolgemiddelden beneden de 5 voor. Op alle vwo afdelingen in Drenthe (en in de rest van Nederland) wordt een 6 of hoger gescoord op de toets op 3F niveau. Op Drentse havo afdelingen komt het iets vaker voor dat het gemiddelde tussen 5 en 6 ligt dan landelijk.

Figuur 65

Resultaten eindexamen rekenen 2017-17 vwo en havo per niveau

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6.2 De groep eindexamenkandidaten van 2016

Hoe doen de eindexamenkandidaten het op de Drentse scholen en zijn er verschillen tussen groepen leerlingen? In hoeverre komt het diploma van de eindexamenkandidaten overeen met het eerder afgegeven schooladvies? In de volgende paragrafen zoomen we uitgebreid in op de groep eindexamenkandidaten van 2017.

93% van alle eindexamenkandidaten in 2017 deed voor de eerste keer examen.

In 2017 deden iets meer dan 5.600 leerlingen examen op een school voor voortgezet onderwijs in Drenthe. Voor 93% van deze leerlingen was dit hun eerste examen in het voortgezet onderwijs. Circa 4% is een jaar eerder gezakt en doet examen op hetzelfde niveau. Een klein aandeel (0,3%) heeft een jaar eerder zonder succes examen gedaan en doet nu examen op een *lager* niveau. De overige 3% zijn de zogenaamde stapelaars. Ze hebben al een diploma op zak en doen later examen op een 'hoger' niveau. Het beeld is hetzelfde als het jaar ervoor. De volgende figuur toont de verdeling van examenkandidaten naar 'debutanten', 'eerder gezakten' en 'stapelaars'.

Figuur 66

Eindexamenkandidaten: debutanten, eerder gezakten en stapelaars

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

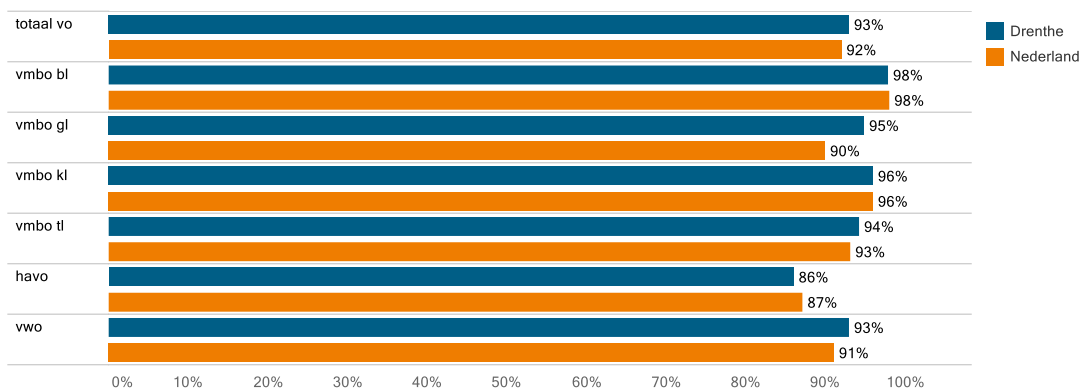
6.3 Eindexamenresultaten naar onderwijsniveau

Slaagpercentages vwo, vmbo gl en vmbo tl iets hoger dan landelijk.

Aan het eind van schooljaar 2016-2017 is 93% van de examenkandidaten in het Drentse voortgezet onderwijs geslaagd (vorig jaar 94%). Dit is een procentpunt hoger dan landelijk. De slaagpercentages op het Drentse vwo en vmbo tl zijn iets hoger dan landelijk. Op het vmbo gl is het Drentse slaagpercentage 5 procentpunten hoger. De slaagpercentages in het havo zijn lager dan bij de andere onderwijstypen. Het Drentse slaagpercentage in het havo is iets lager dan landelijk.

Figuur 67

Slaagpercentages voortgezet onderwijs 2016-2017

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Eindcijfers schoolexamen en centraal examen Drentse vo-scholen net als eerdere jaren vergelijkbaar met rest van Nederland.

De centrale eindexamens (CE) worden aan het eind van het schooljaar afgenomen en vormen samen met de schoolexamens (SE) het eindexamen⁹. In de volgende tabel is te zien dat de Drentse scholieren vergelijkbare gemiddelde eindcijfers hebben op zowel de schoolexamens als de centrale eindexamens. Bij de beroepsgerichte leerweg in het vmbo wordt er op het centraal examen hoger gescoord dan op het schoolexamen. Dit geldt zowel in Drenthe als in de rest van Nederland. Op de eindlijsten scoren de Drentse scholen voor vmbo tl, havo en vwo net als vorig jaar gemiddeld 0,1 punt lager dan landelijk.

Tabel 11 Gemiddeld eindcijfer per onderwijsniveau schoolexamen, centraal examen en eindcijfer, verschil schoolexamen en centraal examen in schooljaar 2016-2017, Drenthe en Nederland.

	gemiddeld eindcijfer schoolexamen		gemiddeld eindcijfer centraal examen		gemiddeld eindcijfer eindlijst		verschil SE-CE (afgerond)	
	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland
vmbo bl	6,4	6,4	6,8	6,8	6,7	6,7	-0,4	-0,4
vmbo kl	6,5	6,5	6,3	6,3	6,5	6,5	0,2	0,1
vmbo gl	6,5	6,5	6,3	6,2	6,6	6,5	0,2	0,3
vmbo tl	6,5	6,5	6,3	6,4	6,5	6,6	0,1	0,1
havo	6,3	6,4	6,3	6,3	6,4	6,5	0,1	0,0
vwo	6,7	6,7	6,5	6,5	6,7	6,8	0,1	0,1

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

⁹ De indicator 'Verschil SE-CE' is onderdeel van de handhaving op de examenlicentie volgens artikel 29, lid 1a van de Wet op het Voortgezet Onderwijs, waarin staat dat een school mogelijk de examenlicentie verliest als het 'Verschil SE-SE' over een periode van drie jaar te groot is. In het verleden (tot 2012) werd de indicator meegenomen bij de beoordeling van de onderwijsresultaten.

6.4 Eindexamenresultaten vo-scholen Drenthe

In de volgende tabel staan de slaagpercentages van de Drentse scholen voor voortgezet onderwijs in schooljaar 2016-2017, per vestiging:

Tabel 12 Slaagpercentages 2016-17, voor vo-scholen in Drenthe

	vmbo bl	vmbo kl	vmbo gt	havo	vwo
AOC Terra ASSEN	99%	100%	99%		
AOC Terra EELDE	100%	97%	100%		
AOC Terra EMMEN	98%	93%	94%		
AOC Terra MEPPPEL	100%	93%	94%		
Carmelcollege EMMEN	100%	97%	82%	89%	92%
Chr SGM Dingstede MEPPPEL			90%	77%	86%
Chr SGM Vincent van Gogh SALLAND	95%	91%	96%		
Chr SGM Vincent van Gogh LARIKS				82%	92%
Chr SGM Vincent van Gogh BEILEN	100%	100%	94%		
Gomarus College ASSEN			100%		
Greijdanus College MEPPPEL	100%	95%	100%	97%	
Hondsrug College EMMEN	95%	99%	96%	82%	95%
Opb SGM Dr Nassau College ASSEN	93%	98%	98%	87%	98%
Opb SGM Dr Nassau College BEILEN			100%		
Opb SGM Dr Nassau College GIETEN			98%		
Opb SGM Dr Nassau College NORGE			93%		
Opb SGM Esdal College BORGER	83%	92%	92%		
Opb SGM Esdal College EMMEN	96%	97%	96%	87%	95%
Opb SGM Esdal College KLAZIENAVEEN	100%	100%	93%		
Opb SGM Esdal College OOSTERHESS.	100%	94%	100%		
Roelof van Echten College HOOGVEEEN	99%	94%	94%	96%	89%
RSG de Borgen RODEN			93%		
RSG Stad en Esch DIEVER			95%	84%	
RSG Stad en Esch MEPPPEL	96%	92%	93%	85%	95%
RSG Wolfsbos HOOGVEEEN	98%	98%	95%	86%	90%
Sgm de Nieuwe Veste COEVORDEN	100%	98%	98%	90%	90%
Zernike College ZUIDLAREN			87%		

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6.5 Eindexamenresultaten naar achtergrond van de leerlingen

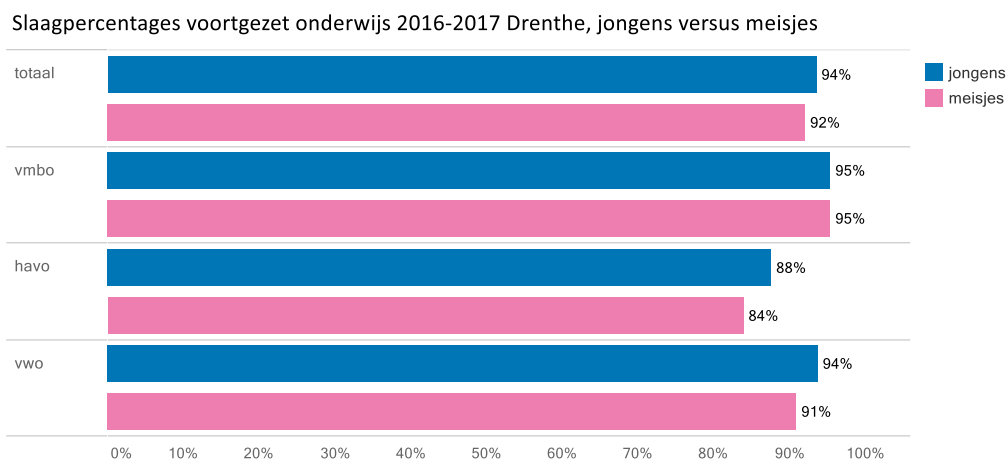
6.5.1 Eindexamenresultaten jongens en meisjes

Jongens slagen iets vaker dan meisjes.

De slaagpercentages voor jongens (94%) zijn iets hoger dan die van meisjes (92%). Met uitzondering van de examenuitslagen in 2015 zien we in voorgaande schooljaren eveneens dat jongens iets vaker slagen.

Op het vmbo halen jongens en meisjes even vaak hun examen. Op havo en vwo zien we dat jongens vaker slagen (hoewel de verschillen voor havo en vwo niet significant zijn).

Figuur 68

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Jongens slagen iets vaker voor het eindexamen dan meisjes. Wat zou hiervan de reden kunnen zijn?

Rolf Albring, directeur CSG Beilen zegt vanuit zijn ervaring in het voortgezet onderwijs het volgende:

‘Het lijkt erop dat een (kleine) groep meisjes erin slaagt het eindexamenjaar te bereiken door keihard te werken en goed te scoren op de meer reproductieve kanten van de toetsing (en op praktische opdrachten). Hiermee compenseren zij voor een deel de wat mindere score op inzichtelijke toetsen. Gezien het feit dat het eindexamen zwaar meetelt en voor het grootste deel inzichtelijk van aard is, scoort deze groep meisjes hier over het algemeen aanzienlijk lager op dan op het schoolexamen. Bovengenoemde redenering geldt in mindere mate voor jongens: als zij de eindexamenklas bereiken hebben, is het examen over het algemeen ook niet meer het grootste struikelblok.’

6.5.2 Examenresultaten van leerlingen met hoger en lager opgeleide ouders

Slaagpercentages voor leerlingen met hoger opgeleide ouders even hoog als voor leerlingen met lager opgeleide ouders.

Leerlingen met lager opgeleide ouders (gewichtleerlingen, zie bijlage 9) slagen even vaak voor hun examen als leerlingen met hoger opgeleide ouders (93%)¹⁰. Een jaar eerder waren de examenuitslagen eveneens in evenwicht voor beide groepen leerlingen.

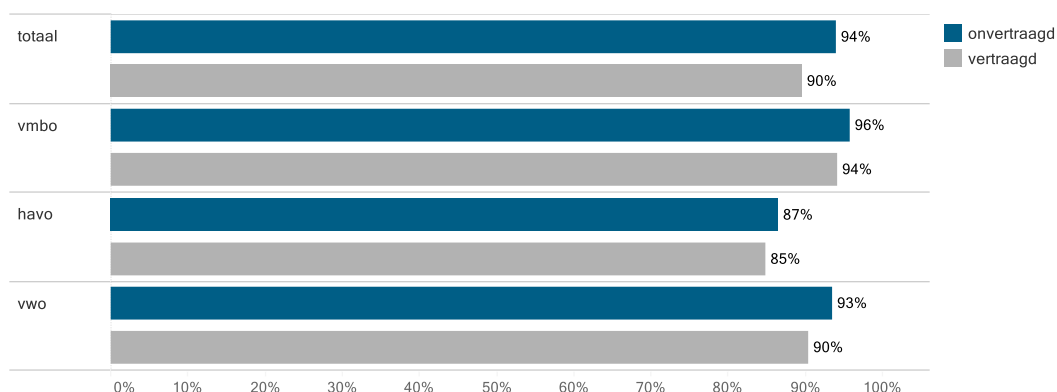
6.5.3 Eindexamenresultaten (on)vertraagde leerlingen

Onvertraagde leerlingen slagen vaker dan leerlingen die vertraging hebben opgelopen.

Leerlingen die in één keer, onvertraagd, hun diploma halen hebben een grotere slagingskans dan leerlingen die vertraging hebben opgelopen. Die vertraging kan bijvoorbeeld veroorzaakt zijn door zitten blijven, opstroom of doordat een leerling eerder is gezakt voor een examen.

Figuur 69

Slaagpercentages voortgezet onderwijs 2016-2017 Drenthe, vertraagde versus onvertraagde leerlingen

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

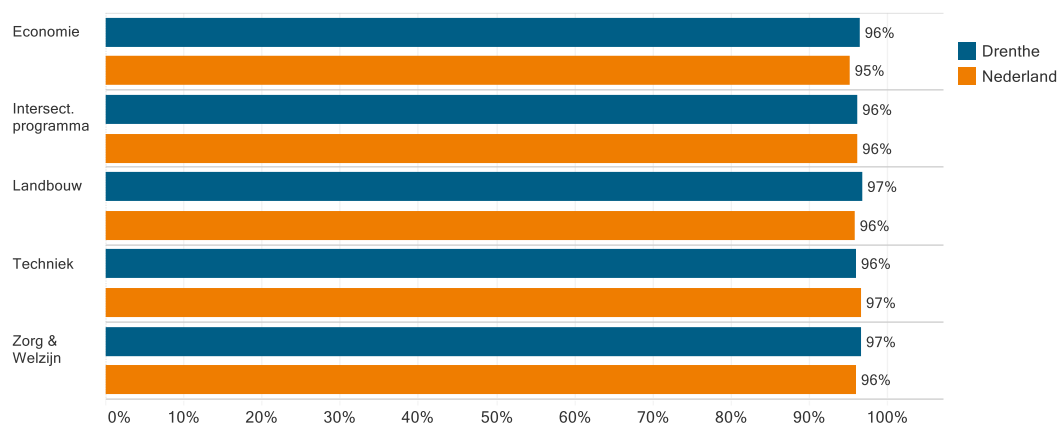
¹⁰ Omdat DUO pas sinds 2011 het leerlinggewicht registreert is van veel vwo-eindexamenkandidaten van 2016 het opleidingsniveau van de ouders niet bekend.

6.6 Eindexamenresultaten en de sector- en profielkeuze

De slaagpercentages voor de verschillende vmbo richtingen (sectoren) zijn vrijwel gelijk. De slaagpercentages schommelen rond de 96%, zowel in Drenthe als Nederland.

Figuur 70

Slaagpercentages voortgezet onderwijs 2016-17, naar sectorkeuze vmbo

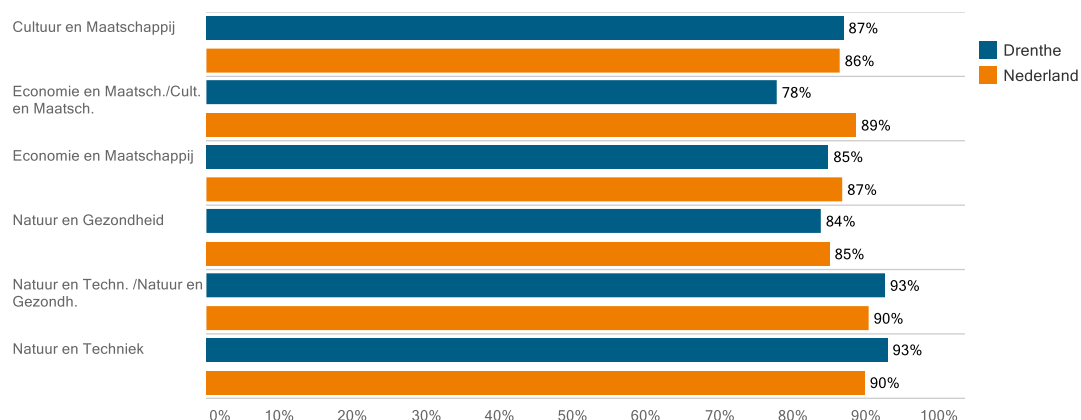

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Havisten met het profiel Natuur en Techniek (evt. met Natuur en Gezondheid) slagen nog het vaakst. De combinatierichting Economie en Maatschappij /Cultuur en Maatschappij blijft evenals vorig jaar lastig. Het gaat hier echter om relatief weinig leerlingen. Toch zien we de afgelopen jaren voor dit profiel dezelfde uitkomst. Er worden minder examens succesvol afgerond in vergelijking met de landelijke cijfers en de andere profielen.

Figuur 71

Slaagpercentages voortgezet onderwijs 2016-17, naar profielkeuze havo

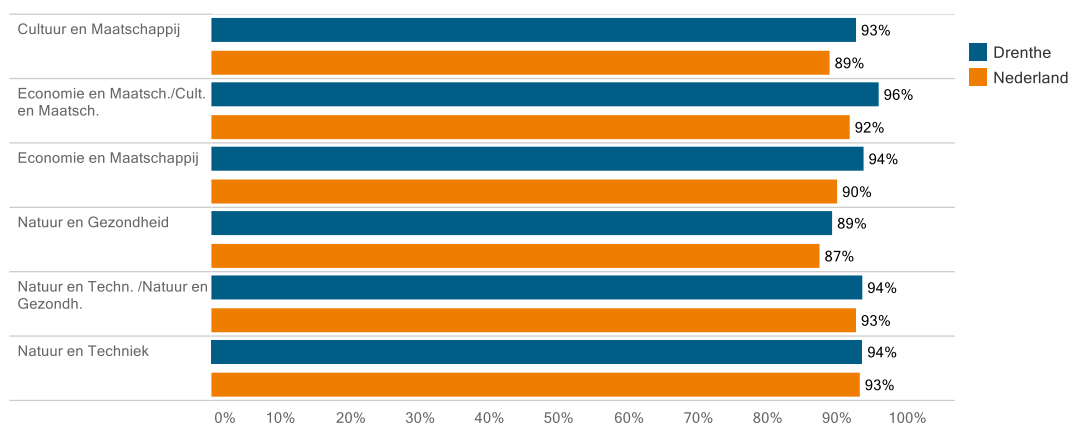

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Er doen in Drenthe relatief weinig vwo-ers examen in de combinatie richting Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij. Daardoor kunnen de slaagpercentages per jaar nogal uiteenlopen. Zo zijn de slaagresultaten in 2017 binnen dit profiel het hoogst en in 2016 het laagst in vergelijking met de andere examenrichtingen. Op de scholen in Drenthe sloten relatief meer vwo-leerlingen het examenjaar met succes af dan landelijk. Dat geldt vooral voor de richtingen Cultuur en Maatschappij en Economie en Maatschappij.

Figuur 72

Slaagpercentages voortgezet onderwijs 2016-17, naar profielkeuze vwo

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6.7 Eindexamenresultaten in relatie tot adviesniveau basisschool

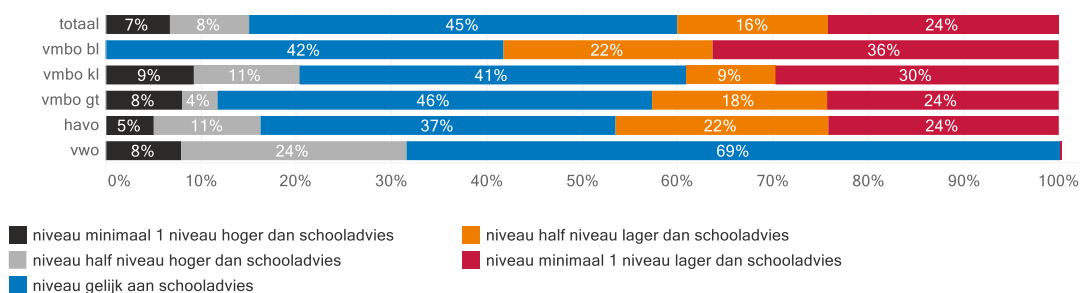
Twee vijfde van alle kandidaten doet onder het adviesniveau van de basisschool eindexamen.

Van alle examenleerlingen doet 45% examen op hetzelfde niveau als geadviseerd werd op de basisschool. Iets minder dan een kwart zit in het examenjaar minimaal 1 niveau lager dan het schooladvies. Circa 7% doet op minimaal 1 niveau hoger examen dan op de basisschool geadviseerd werd.

Van alle vmbo bl-examenleerlingen doet 36% dit minimaal 1 niveau onder het schooladvies. Bijna 10% van de vmbo kl-examenleerlingen doet dit minimaal 1 niveau hoger dan het schooladvies. Verder valt op dat bijna 70% van de vwo-ers examen doet op het geadviseerde niveau.

Figuur 73

Examenniveau vergeleken met schooladvies examenkandidaten 2016-2017

Bron: DUO 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6.7.1 Examen- en adviesniveau, voor jongens en meisjes

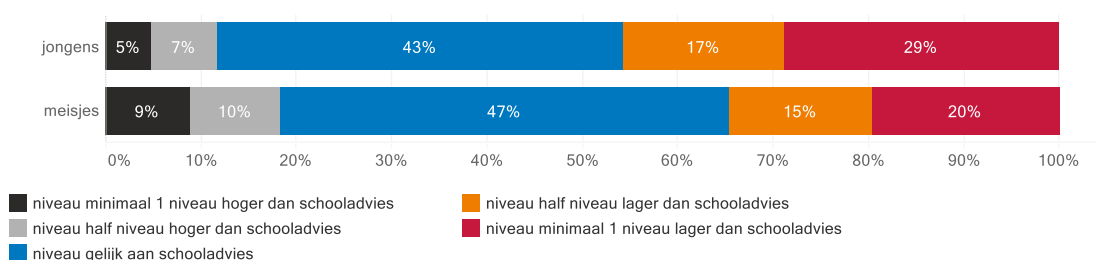
Jongens doen vaker examen onder adviesniveau dan meisjes.

Jongens doen vaker eindexamens onder het adviesniveau van de basisschool dan meisjes. De verschillen zijn significant. Vorig jaar zagen we hetzelfde met 56% voor de jongens en 44% voor de meisjes.

Jongens doen vaker (ruim) onder het adviesniveau examen dan meisjes. Zo doet 29% van de jongens examen op minimaal 1 niveau lager dan geadviseerd. Bij de meisjes is dat bijna 10 procentpunten lager. Meisjes halen vaker dan jongens een diploma op een hoger niveau dan geadviseerd. Bijna 1 op de 10 meisjes doet examen op een onderwijsniveau dat ruim boven het schooladvies ligt. Bij jongens is dit aandeel gehalveerd tot 5%.

Figuur 74

Examenniveau vergeleken met schooladvies: jongens versus meisjes, examenkandidaten 2016-2017

Bron: DUO 2016, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

6.7.2 Examen- en adviesniveau, naar opleidingsniveau ouders

Leerlingen met lager opgeleide ouders doen even vaak examen onder adviesniveau dan leerlingen met hoger opgeleide ouders.

Als we kijken naar het examen- en adviesniveau van leerlingen, dan zien we geen significante verschillen tussen leerlingen met hoger en leerlingen met lager opgeleide ouders.

7 NA HET VOORTGEZET ONDERWIJS

7.1 Leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs

Meer Drentse mbo-leerlingen.

In schooljaar 2016-2017 zijn er 16.780 leerlingen afkomstig uit Drenthe die een mbo-opleiding volgen. Dit zijn er ruim 500 meer dan in het voorgaande schooljaar. Iets meer dan 2.400 van hen zijn ouder dan 23 jaar.

Zorg en welzijn nog steeds eerste keuze Drentse mbo-ers.

Een vijfde deel van de mbo-ers volgt een beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Het aandeel BBL-leerlingen is de laatste jaren onveranderd. Voor 2014 was er een verschuiving van BBL naar beroepsopleidende leerweg (BOL) te zien die niet of nauwelijks lijkt door te zetten.

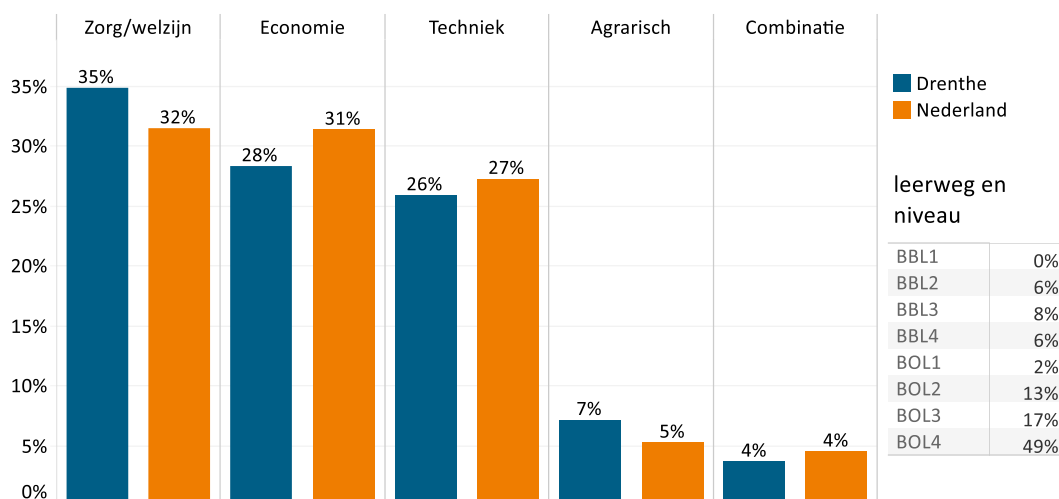
Kengetal meest gevolgde opleiding mbo

2016-17: BOL4: 49%
2015-16: BOL4: 47%
2014-15: BOL4: 46%
2013-14: BOL4: 42%
2012-13: BOL4: 39%
2011-12: BOL4: 40%
2010-11: BOL4: 40%
2009-10: BOL4: 40%
2008-09: BOL4: 44%

Er zijn de laatste jaren nauwelijks verschuivingen in de deelname van de Drentse studenten per sector. Net als landelijk kiezen de meeste studenten voor de sector zorg en welzijn. Voor techniek kiest 26%, dit percentage is al een aantal jaren onveranderd. Het Techniekpact Noord-Nederland (Groningen, Friesland, Drenthe) heeft voor 2020 de ambitie geformuleerd dat de deelname voor een technische beroepsopleiding naar de 30% stijgt.

Figuur 75

Mbo sector 2016, Drenthe en Nederland

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

7.1.1 Wat doen mbo-ers na hun studie?

Wat is de arbeidsmarktpositie in 2016 van mbo-schoolverlaters in schooljaar 2015/16? We bekijken CBS-cijfers van mbo-schoolverlaters en de uitstroom naar werk of een uitkering. In welke mate vergroot een diploma de kansen op werk en is een opleiding op mbo-2-niveau (startkwalificatie) nog voldoende om aan het werk te komen?

Met diploma eerder aan het werk

In schooljaar 2015-16 waren er zo'n 3.800 mbo-schoolverlaters in Drenthe. Zij stonden op 1 oktober 2015 op het bekostigd mbo ingeschreven en volgden op 1 oktober 2016 géén bekostigd onderwijs meer. Van deze schoolverlaters hebben ongeveer 2.750 een diploma gehaald (73%, landelijk 70%). Het aandeel mbo-schoolverlaters mét diploma is in Noord en Midden Drenthe 74%, in Zuidoost Drenthe 71% en in Zuidwest Drenthe 73%.

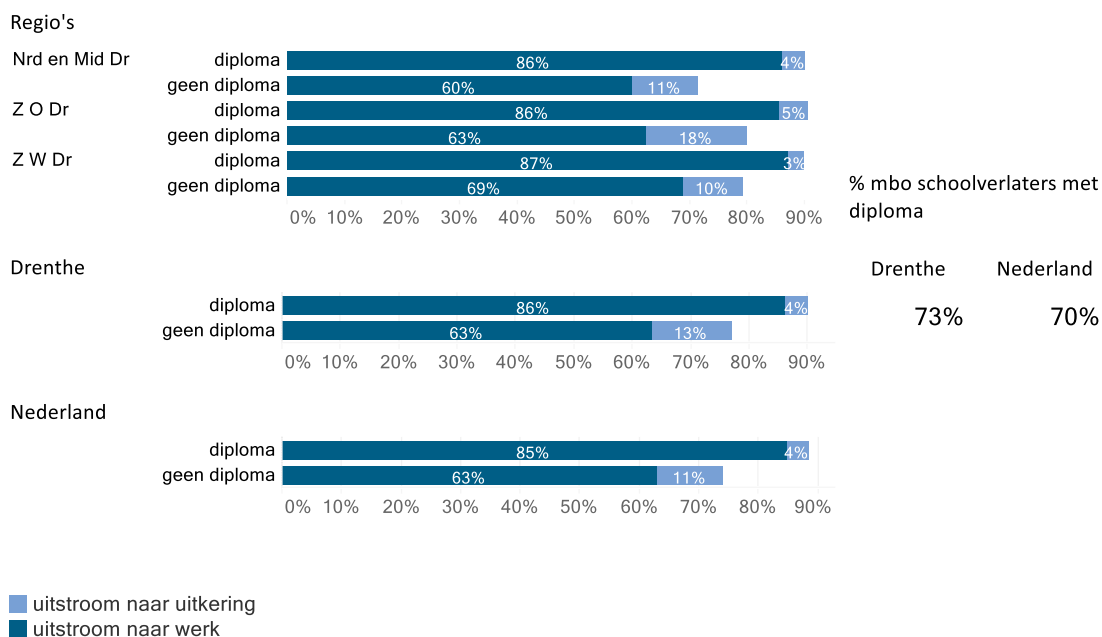
De volgende figuur laat zien welk deel van de mbo-schoolverlaters (met en zonder diploma) werk heeft gevonden en welk deel in oktober 2016 een uitkering¹¹ ontvangt. Zoals te verwachten stromen jongeren met een diploma op zak vaker uit naar werk en ontvangen zij minder vaak een uitkering, dan jongeren zonder diploma.

De uitstroom naar werk van mbo-schoolverlaters (met en zonder diploma) is in Drenthe even groot als in Nederland. De kans op werk is voor een ongediplomeerde mbo-schoolverlater uit Zuidwest Drenthe groter dan in beide andere Drentse regio's. Verder valt op dat het verlaten van een mbo-opleiding zonder diploma in Zuidoost Drenthe het vaakst tot een uitkering leidt.

¹¹ Tot deze groep behoren niet de jongeren die naast hun uitkering ook deels werken. Uitkeringen die deze jongeren ontvangen zijn bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering, een bijstandsuitkering of een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Figuur 76

Uitstroom mbo wel of geen diploma 2015-2016

Bron: CBS, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Over de hogere uitstroom mbo 1 naar uitkering:**Dr. Herman Blom, Lector Onderzoek/Professor of applied Sciences Research en Director Academic Affairs, Stenden Hogeschool:**

‘Die afhankelijkheid van uitkeringen kan vanuit zowel vraagfactoren (kenmerken van de beroepsbevolking) of aanbodfactoren (kenmerken van het aanbod van werk) worden verklaard. In beide groepen factoren kunnen we voor de Drentse samenleving en arbeidsmarkt typische kenmerken terugzien. In Oost en Zuidoost Drenthe hebben we deels te maken met een beroepsbevolking die al sinds generaties vastzit in een soort armoedeval (gezien hun scholing en arbeidsverleden is het amper financieel aantrekkelijk om te gaan werken) of een weinig ambitieus beroepsbeeld aanhangt (ongeschoold werk wordt als normaal gezien, terwijl daarvan steeds minder is). Aan de aanbodkant van de arbeidsmarkt stuit dit gebrek aan scholing en ambities op een slinkende voorraad ‘eenvoudige’ functies. In andere delen van het land voorzien met name de sectoren logistiek, toerisme en vrije tijd nog wel degelijk voor dergelijk ongeschoold werk. Daarbij komt dat voorheen vaste leveranciers van relatief ongeschoold werk met een eigen beroepseer (als postbode, kok en kelner) aan betekenis hebben verloren of niet meer als interessant worden waargenomen. Samengevat: bij de vraag naar arbeid zijn er in de perifere delen van Drenthe tekorten te zien, het aanbod van lager geschoolde functies is in Drenthe vergeleken met de Randstad gering.’

Driekwart van de schoolverlaters op mbo 2 niveau heeft snel een baan.

De meeste mbo-schoolverlaters komen vanuit een mbo 3 of mbo 4 opleiding (respectievelijk 34% en 39%). Een kwart van de mbo-schoolverlaters volgde een opleiding op niveau 2. Een veel kleiner aandeel (ongeveer 3%) heeft een niveau 1-opleiding gedaan.

Een derde van de schoolverlaters met een diploma op mbo 1-niveau belandt in eerste instantie in een uitkeringssituatie. Ook ongeveer een derde deel heeft werk. De mbo 2-schoolverlaters doen het beter: 8% heeft een uitkering, ruim driekwart werkt. Een mbo 2-opleiding wordt gezien als een startkwalificatie, die voldoende perspectief biedt op werk. Schoolverlaters met niveau mbo 2 hebben weliswaar meer kans op werk dan schoolverlaters met niveau mbo 1, maar hun directe arbeidsperspectief is minder gunstig dan voor schoolverlaters met niveau 3 en 4.

Voor Drentse schoolverlaters met een mbo 1-opleiding zijn de kansen op werk minder groot, dan gemiddeld in Nederland. Ruim een derde stroomt vrij snel uit naar werk en eveneens een derde deel ontvangt een uitkering. Landelijk heeft meer dan de helft van de uitstromers op niveau 1 op korte termijn een baan.

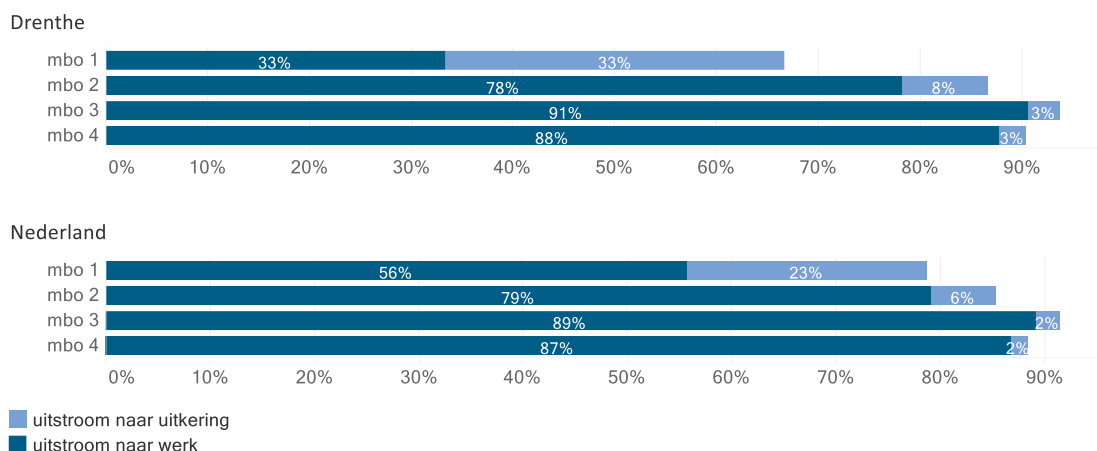
Over de kansen op werk voor mbo-ers met diploma op niveau 1, 2, 3 of 4:**Lambert Zwiers, directeur VNO-NCW MKB Noord:**

‘Werk is constant aan verandering onderhevig. Door robotisering, automatisering en digitalisering verdwijnen banen, maar er komen ook nieuwe banen voor in de plaats. Welke nieuwe banen er in de komende vijf jaar in Drenthe ontstaan, is nu nog niet te voorspellen. Wel zien we een toenemende vraag naar hoger opgeleiden (mbo-4 en hoger). Mensen met een mbo-2 en -3 opleiding zijn in dat opzicht dus kwetsbaarder op de arbeidsmarkt. Des te belangrijker dat er meer aandacht komt voor het blijvend ontwikkelen van deze groep en ervoor te zorgen dat dit talent niet buitenspel komt te staan. Nu de economie weer aantrekt, is hét momentum aangebroken om hier werk van te maken. VNO-NCW MKB Noord maakt zich daar hard voor door in 2018 in te zetten op talent met ons jaarthema ‘(Er)ken je talent.’

Over de kansen op werk voor mbo-ers met diploma op niveau 1, 2, 3 of 4:**Jan Berend van der Wijk, Regiodirecteur Alfa-college Hoogeveen:**

‘Er is onmiskenbaar een grotere vraag naar hoger opgeleide werknemers. Binnen het mbo zijn dat de studenten die afstuderen op niveau 3 en 4. Zij vinden snel een baan. Door de overspannen arbeidsmarkt in bijv. de zorg en de techniek zijn ook nieuwe medewerkers op niveau 2 welkom, met name wanneer zij bereid zijn door te willen leren naar hogere niveaus. Om hun kans op de arbeidsmarkt verder te vergroten, ontwikkelen mbo-scholen brede basisopleidingen op niveau 2. Zo heeft het Alfa-college in Hoogeveen zeven opleidingen op niveau 2 gecombineerd tot 1 opleiding met verschillende uitstroomprofielen. Daarmee doen studenten ervaring op in verschillende werkvelden en zijn zij beter voorbereid op de arbeidsmarkt. We werken met een onderwijsconcept dat uitgaat van het samenwerken met de beroepspraktijk. Dat doen we niet alleen in stages, maar studenten werken gedurende de opleiding aan zoveel mogelijk échte opdrachten, die we krijgen vanuit het werkveld. Op die manier zijn ook deze jongeren goed voorbereid op hun toekomst.’

Figuur 77

Uitstroom per niveau gediplomeerde mbo-ers 2015-2016

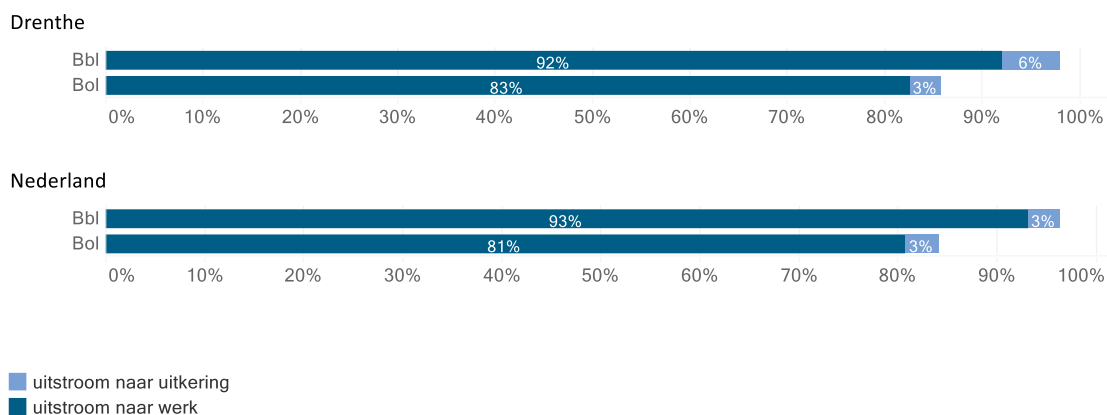
Bron: CBS, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Met BBL-opleiding vaker aan het werk.

Met een beroepsbegeleidende leerweg (BBL) komen jongeren duidelijk sneller aan het werk dan met een beroepsopleidende leerweg (BOL). In Drenthe is de uitstroom naar werk voor beide leerwegen vergelijkbaar met Nederland.

Figuur 78

Uitstroom per leerweg gediplomeerde mbo-ers 2015-2016

Bron: CBS, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe 2017

Grootste uitstroom bij zorg en welzijn met grote kans op werk.

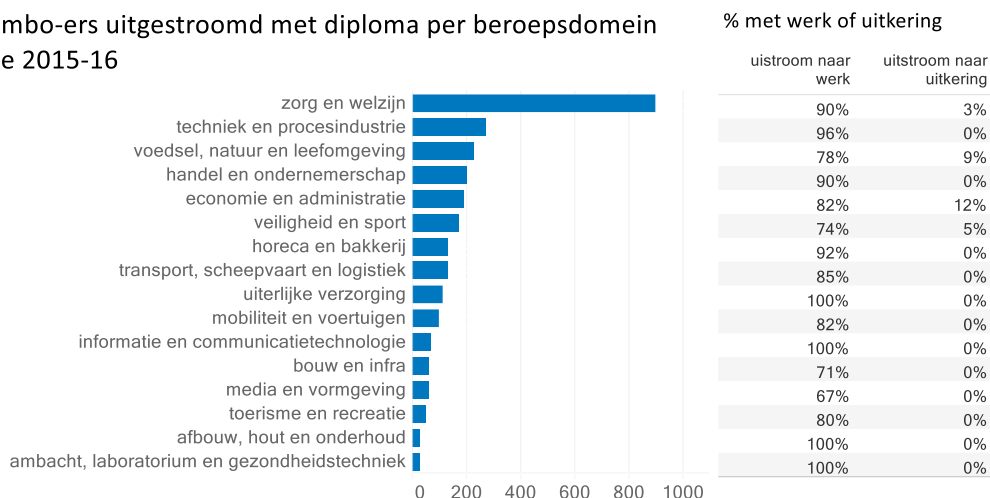
De verschillende mbo-opleidingen zijn geclusterd in 16 domeinen en een entreeopleiding. Een domein bestaat uit verschillende beroepsgroepen en een beroepsgroep bestaat weer uit een aantal verwante beroepen. Een voorbeeld: tot het domein zorg en welzijn horen beroepsgroepen zoals doktersassistent, tandartsassistent, mbo-verpleegkundige en pedagogisch werk. Binnen de beroepsgroep pedagogisch werk zijn weer beroepen gedefinieerd, waaronder onderwijsassistent en pedagogisch medewerker kinderopvang.

In de volgende figuur is weergegeven hoeveel Drentse mbo-schoolverlaters in 2015-2016 met een diploma van school kwamen. Ook is aangegeven welk percentage werk had vlak na het verlaten van de opleiding en welk percentage een uitkering kreeg.

Verreweg de grootste groep schoolverlaters is afkomstig van een opleiding binnen het domein zorg en welzijn. Een groot aandeel (90%) van deze circa 900 gediplomeerde schoolverlaters heeft na het voltooien van de opleiding een baan gevonden (per 1 oktober 2016). De domeinen veiligheid en sport, bouw en infrastructuur en media en vormgeving scoren veel lager wat betreft aandeel werkenden vlak na afronding van de studie, maar het gaat hierbij ook om veel kleinere aantallen.

Figuur 79

Aantal mbo-ers uitgestroomd met diploma per beroepsdomein
Drenthe 2015-16

Bron: CBS, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

7.2 Het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs

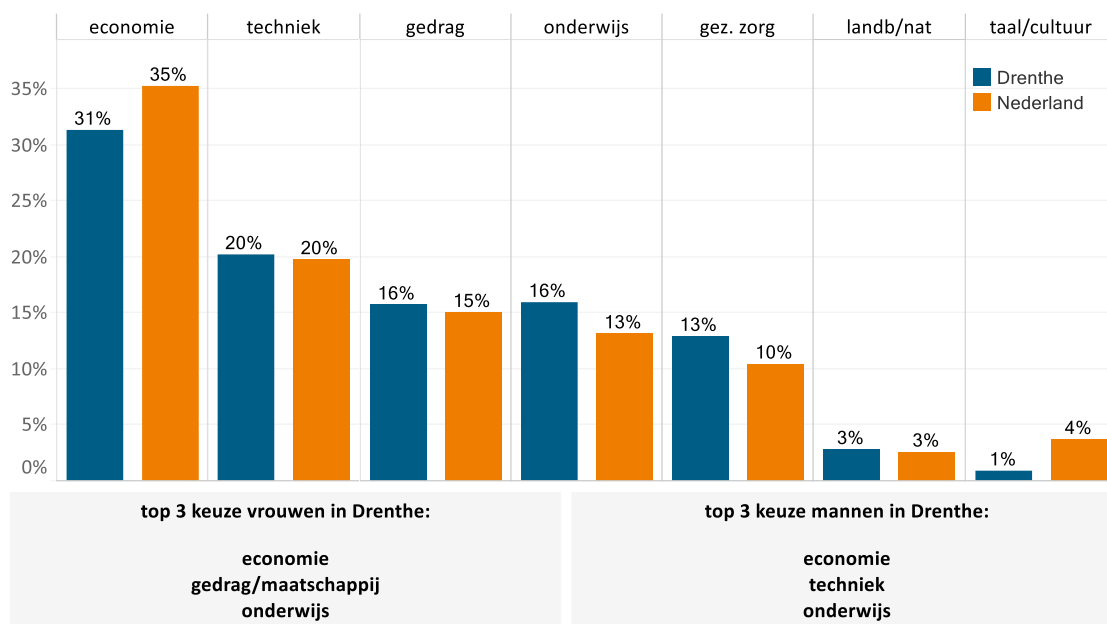
Een vijfde deel van de Drentse hbo-ers doet een techniek opleiding.

Het aantal jongeren dat in Drenthe woont en hoger beroepsonderwijs volgt is bijna 6% hoger dan vorig jaar. Aan het begin van schooljaar 2016-2017 zijn er ruim 8.900 Drentse jongeren op een hbo opleiding ingeschreven. Bijna een derde deel van de hbo-ers doet een economische opleiding. Landelijk is dit aandeel iets hoger. Drentse hbo-ers kiezen iets vaker een opleiding in de sectoren onderwijs en gezondheidszorg dan landelijk. Net als vorig jaar kiest één op de vijf jongeren voor een opleiding in de techniek sector¹². Bij mannelijke studenten staat techniek op de tweede plaats.

¹² In het Techniekpact Noord-Nederland is de ambitie geformuleerd dat in 2020 30% van de hbo-jongeren voor een technische beroepsopleiding kiest.

Figuur 80

Hoger beroepsonderwijs per sector Drenthe Nederland 2016-17

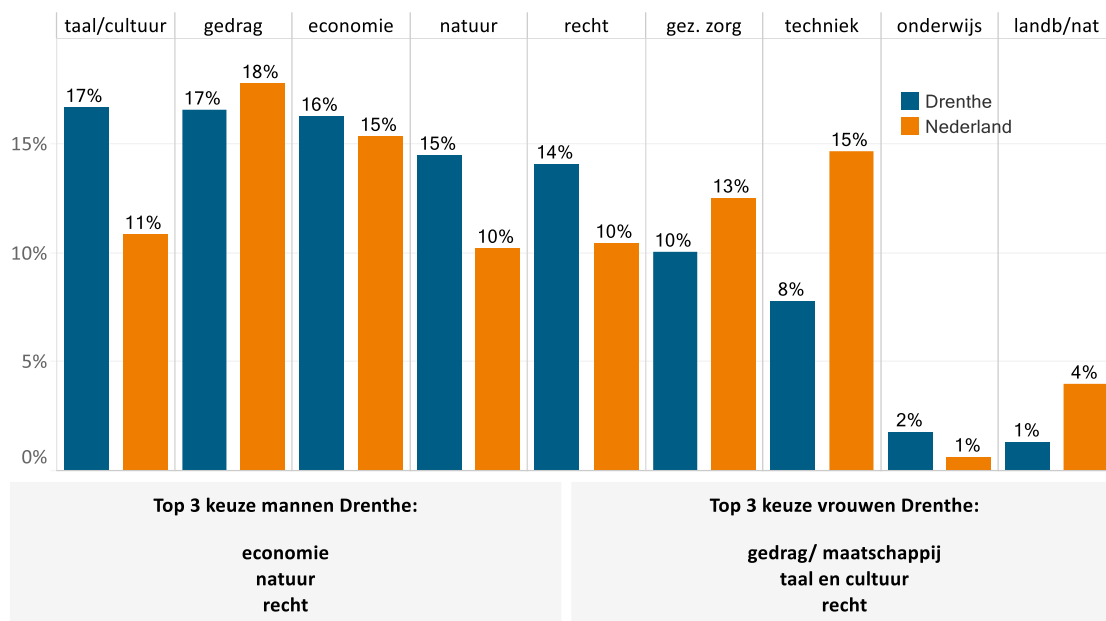
Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Techniek studie aan universiteit bij Drentse studenten minder populair dan landelijk.

Bijna 1.700 in Drenthe wonende jongeren volgen een opleiding aan de universiteit. Dit is bijna 200 meer dan vorig jaar. De meest gekozen opleidingen zijn in de richtingen gedrag, economie, taal en cultuur, natuur en recht. De landelijke keuzes zijn vaker voor de richtingen techniek, gezondheidszorg en landbouw en minder vaak voor taal/ cultuur en natuur. Techniek is onder de Drentse jongeren minder populair dan landelijk. De deelname is nu vrijwel gelijk aan het vorige jaar, maar we zagen de afgelopen jaren wel een lichte toename (in 2013-14 was de deelname nog 5%).

Figuur 81

Wetenschappelijk onderwijs per sector Drenthe Nederland 2016-17

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

8 VERZUIM EN SCHOOLUITVAL

8.1 Verzuim en thuiszitters

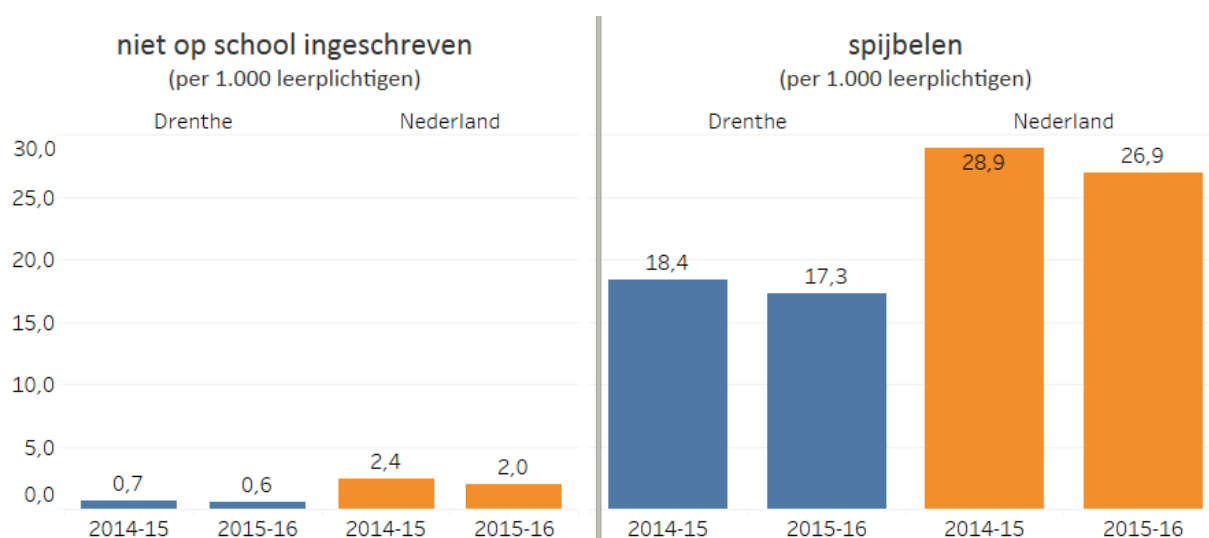
De leerplichtwet stelt dat jongeren naar school moeten vanaf hun 5^e tot en met het schooljaar waarin ze 16 jaar worden. Daarna zijn zij kwalificatieplichtig. Dit houdt in dat ze tot hun 18^e jaar onderwijs moeten volgen, tenzij ze een startkwalificatie hebben (diploma op minimaal havo of mbo-2 niveau).

In Drenthe minder leerplichtige jongeren die niet op een school zijn ingeschreven en minder spijbelaars dan landelijk.

We spreken over absoluut verzuim als leerplichtige jongeren niet op een onderwijsinstelling zijn ingeschreven en ook geen vrijstelling hebben. Het aantal Drentse absoluut verzuimers is in 2015-2016 iets lager dan vorig jaar (het gaat om 44 jongeren). Landelijk zijn er op elke 1.000 leerplichtige jongeren 2,0 absoluut verzuimers. In Drenthe zijn dit 0,6 per 1.000 leerplichtigen.

Van relatief verzuim ('spijbelen') is sprake als ingeschreven jongeren in 4 aaneengesloten weken 16 uur of meer wegblijven van school. Het aantal spijbelaars is in schooljaar 2015-2016, in vergelijking met een jaar eerder, met ruim 20 afgenomen tot 1.316. Per 1.000 leerplichtigen gaat het om 17,3 spijbelaars (landelijk 26,9 per 1.000).

Figuur 82

Bron: Ingrado, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

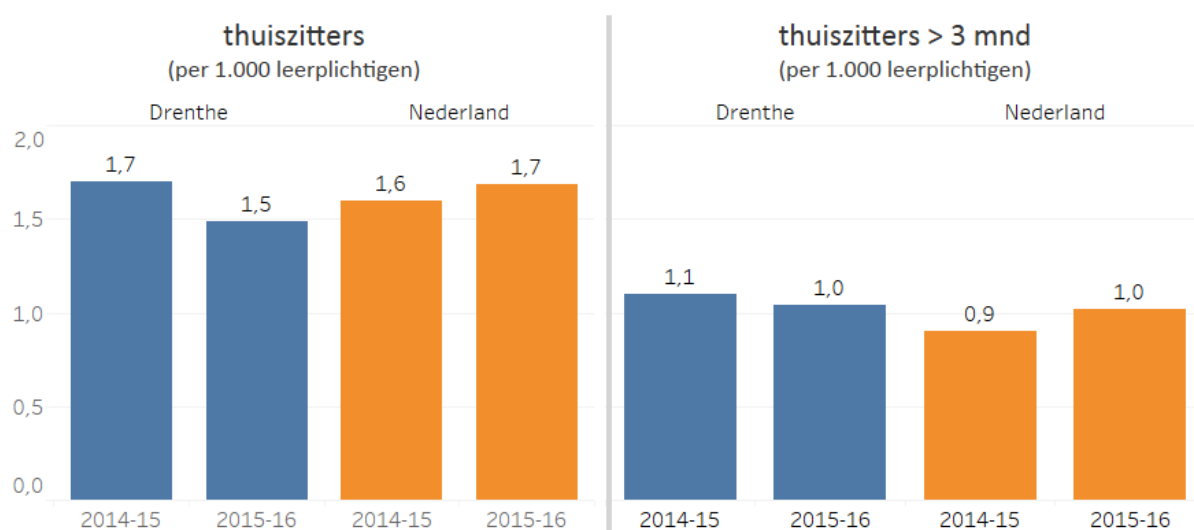
In Drenthe in tegenstelling tot het vorige jaar relatief minder thuiszitters dan landelijk.

Het langdurig relatief verzuim (waarbij leerplichtige en op een school ingeschreven jongeren langer dan 4 weken aaneengesloten thuiszitten) was in 2014-2015 relatief hoger dan landelijk.

In 2015-2016 zijn er 113 'thuiszitters' geteld. Dit zijn 13 minder dan in 2014-2015. Relatief zijn er in Drenthe minder thuiszitters dan landelijk.

Het aantal jongeren dat langer dan 3 maanden aaneengesloten thuis zit, is in de provincie Drenthe iets afgenomen van 83 in schooljaar 2014-2015 tot 79 in schooljaar 2015-2016. Relatief gezien zijn er in Drenthe evenveel langdurig thuiszitters als landelijk (1,0 per 1.000 leerplichtigen).

Figuur 83

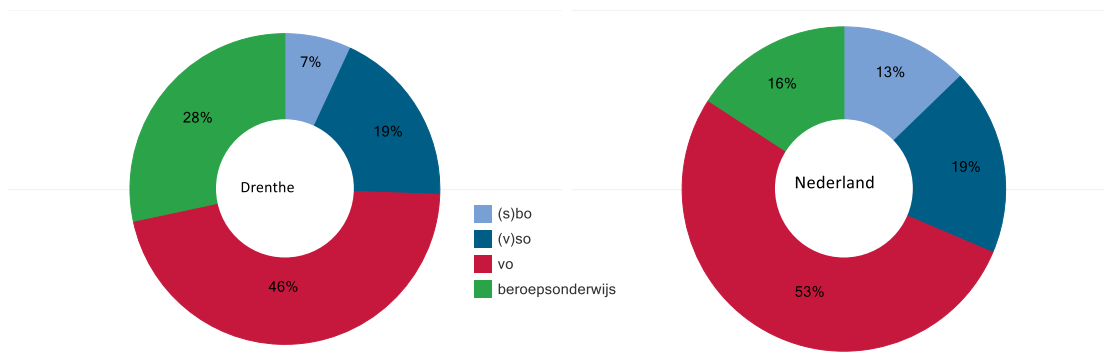
Bron: Ingrado, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Bijna de helft van de thuiszitters zijn voortgezet onderwijsleerlingen.

De meeste thuiszitters komen voor in het voortgezet onderwijs. In Drenthe is 46% van de thuiszitters ingeschreven op het voortgezet onderwijs. Landelijk is dit aandeel iets hoger. In Drenthe komen relatief meer thuiszitters uit het beroepsonderwijs dan landelijk.

Figuur 84

Thuiszitters per onderwijssoort 2015-2016

Bron: Ingrado, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

8.2 Voortijdig schoolverlaters

Jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, worden voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)¹³ genoemd. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo of mbo-niveau 2. Jongeren zonder startkwalificatie hebben het vaak moeilijker op de arbeidsmarkt.

Het Ministerie van OCW heeft voor schooljaar 2017-2018 het landelijke doel op maximaal 22.500 voortijdig schoolverlaters gesteld. In schooljaar 2015-2016 zijn er 22.958 voortijdig schoolverlaters. Dit is een afname ten opzichte van het schooljaar ervoor met bijna 6%. Het gaat om 18.741 voortijdig schoolverlaters in het mbo en 4.307 in het voortgezet onderwijs.

Drentse percentage voortijdig schoolverlaters nog steeds lager dan landelijk.

In Nederland is het percentage voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2015-2016 1,7%. In Drenthe zijn er drie samenwerkingsverbanden die zich bezig houden met het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (de zogenaamde regionale meld- en coördinatiepunten, RMC's): Noord en Midden Drenthe, Zuidoost Drenthe en Zuidwest Drenthe¹⁴.

In alle Drentse regio's is het percentage voortijdig schoolverlaters lager of gelijk aan het landelijke cijfer. In Noord en Midden Drenthe is het 1,1%, in Zuidoost Drenthe 1,7% en in Zuidwest Drenthe 1,5%.

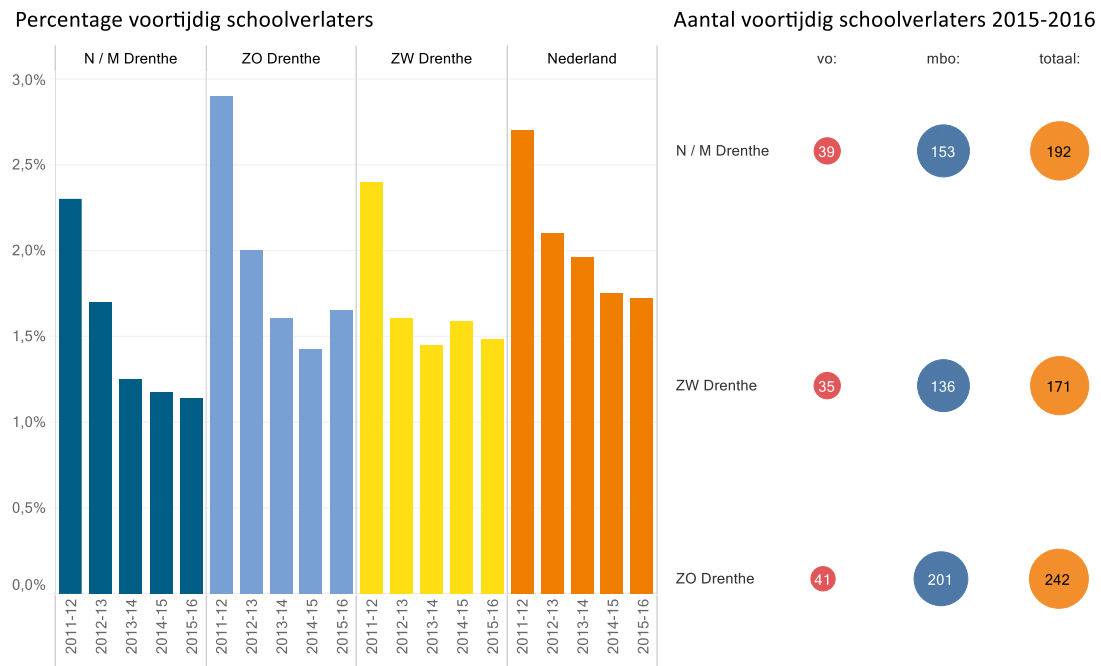
¹³ Het gaat om het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters dat er in een jaar bij komt

¹⁴ **Noord en Midden Drenthe:** Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Tynaarlo en Noordenveld, **Zuidoost Drenthe:** Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, **Zuidwest Drenthe:** De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Westerveld.

Dalende trend vsv-ers niet in Zuidoost Drenthe.

In de figuur is te zien dat er na 2011-2012 een dalende trend inzet wat betreft voortijdig schoolverlaten. In Zuidoost Drenthe is het percentage in 2015-2016 weer iets hoger dan het jaar ervoor. In Zuidwest Drenthe was het vorige schooljaar een lichte stijging te zien, maar deze heeft in 2015-2016 niet doorgezet.

Figuur 85

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

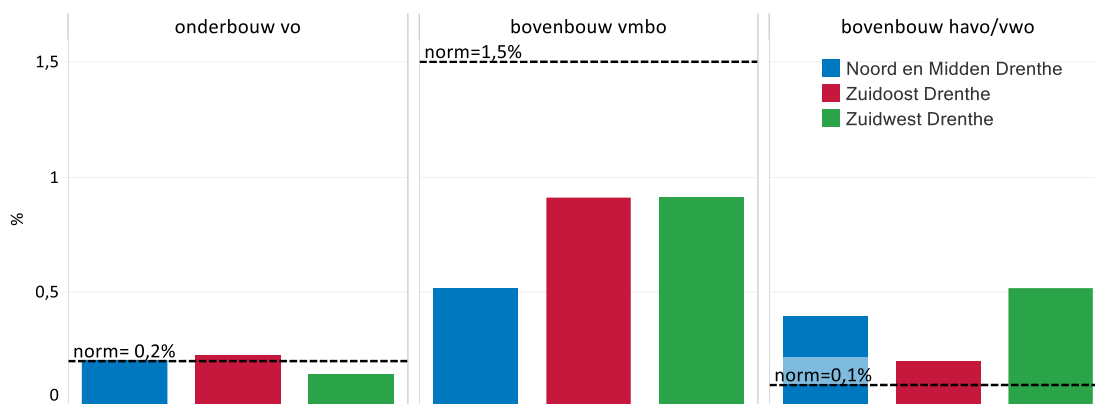
Voortijdig schoolverlaten bovenbouw havo/ vwo net als vorig jaar boven gestelde norm.

Het voortijdig schoolverlaten komt meer voor in het middelbaar beroepsonderwijs dan in het voortgezet onderwijs. Het gaat in 2015-2016 in Drenthe om 115 schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en 490 in het mbo.

In het voortgezet onderwijs komt voortijdig schoolverlaten het meest voor in de bovenbouw van het vmbo. Het landelijk vastgestelde streefpercentage is 1,5% voor de vmbo bovenbouw. De Drentse regio's blijven daar ruim onder. In de onderbouw van het voortgezet onderwijs is de huidige streefnorm 0,2%. Zuidwest zit iets onder de norm. In de bovenbouw havo en vwo zien we, net als vorig jaar, dat de Drentse regio's boven de norm van 0,1% zitten.

Figuur 86

Voortijdig schoolverlaters voortgezet onderwijs (%)

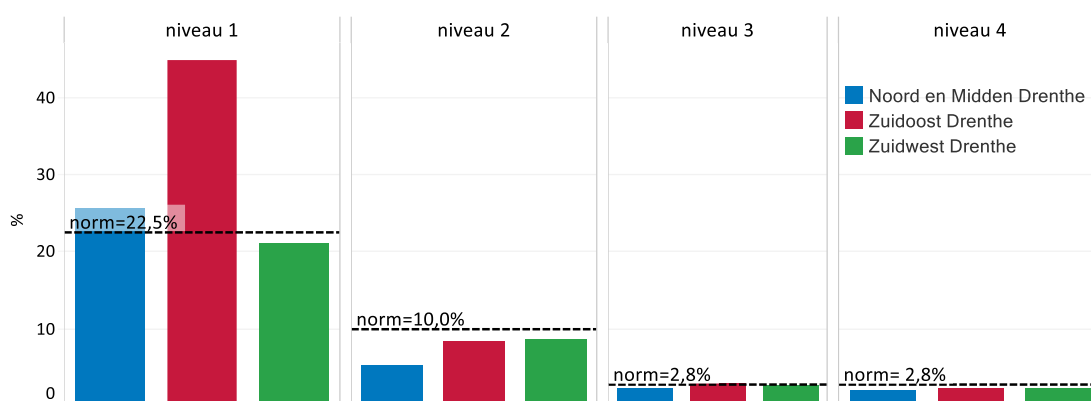
Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Voortijdig schoolverlaten mbo-1 boven de norm.

Het voortijdig schoolverlaten in het mbo komt het meest voor bij de leerlingen die een opleiding op niveau 1 volgen. De norm is 22,5% en alleen Zuidwest Drenthe zit daaronder. Wat betreft het schoolverlaten op niveau 2, 3 en 4 van het mbo blijven de Drentse regio's beneden de streefpercentages. De gemeentelijke cijfers van voortijdig schoolverlaten vindt u in bijlage 7.

Figuur 87

Voortijdig schoolverlaters mbo (%)

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

BIJLAGE 1: BEVOLKINGSPROGNOSES

Volgens de meest recente prognose (ABF, Primos 2017) zal in 2030 het aantal inwoners van Drenthe met 1% zijn afgenomen. Voor Meppel en in mindere mate voor Hoogeveen, Assen en Tynaarlo verwacht men nog een groei. In de overige gemeenten zal het aantal inwoners volgens de prognose afnemen.

In deze bijlage staan de prognoses voor de bevolkingsontwikkeling per gemeente, onderverdeeld naar leeftijdsgroepen die voor het onderwijs relevant zijn.

Prognose totale bevolking

	2017	2025	2030	verschil 2030-2017	% verschil 2030-2017
Aa en Hunze	25.295	24.334	23.901	-1.394	-6%
Assen	67.435	67.828	68.239	804	1%
Borger-Odoorn	25.364	24.991	24.411	-953	-4%
Coevorden	35.301	34.443	34.070	-1.231	-3%
De Wolden	23.752	23.626	23.391	-361	-2%
Emmen	107.562	105.287	103.521	-4.041	-4%
Hoogeveen	55.287	56.353	56.138	851	2%
Meppel	33.037	34.004	34.623	1.586	5%
Midden-Drenthe	33.382	33.509	33.386	4	0%
Noordenveld	31.179	31.334	31.000	-179	-1%
Tynaarlo	33.291	33.848	33.888	597	2%
Westerveld	19.118	18.447	18.251	-867	-5%
Provincie	490.003	488.004	484.819	-5.184	-1%
Nederland	17.081.507	17.607.942	17.837.096	755.589	4%

Bron: ABF, Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017.

Prognose 0 tot en met 3 jarigen

	2017	2025	2030	verschil 2030-2017	% verschil 2030-2017
Aa en Hunze	731	720	737	6	1%
Assen	2.600	2.761	2.833	233	9%
Borger-Odoorn	807	849	850	43	5%
Coevorden	1.184	1.205	1.235	51	4%
De Wolden	787	789	822	35	4%
Emmen	3.677	3.839	3.895	218	6%
Hoogeveen	2.247	2.512	2.555	308	14%
Meppel	1.331	1.381	1.441	110	8%
Midden-Drenthe	1.114	1.215	1.282	168	15%
Noordenveld	1.008	1.015	1.059	51	5%
Tynaarlo	1.289	1.314	1.337	48	4%
Westerveld	600	604	633	33	6%
Provincie	17.375	18.204	18.679	1.304	8%
Nederland	694.861	759.615	786.030	91.169	13%

Bron: ABF, Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017

Prognose 4 tot en met 11 jarigen

	2017	2025	2030	verschil 2030-2017	% verschil 2030-2017
Aa en Hunze	1.912	1.578	1.582	-330	-17%
Assen	6.331	5.270	5.534	-797	-13%
Borger-Odoorn	1.950	1.684	1.737	-213	-11%
Coevorden	2.944	2.567	2.652	-292	-10%
De Wolden	1.896	1.743	1.738	-158	-8%
Emmen	8.832	7.795	7.954	-878	-10%
Hoogeveen	5.222	4.790	5.010	-212	-4%
Meppel	3.134	2.821	2.920	-214	-7%
Midden-Drenthe	2.717	2.450	2.579	-138	-5%
Noordenveld	2.599	2.324	2.348	-251	-10%
Tynaarlo	3.065	2.968	3.021	-44	-1%
Westerveld	1.400	1.287	1.312	-88	-6%
Provincie	42.002	37.277	38.387	-3.615	-9%
Nederland	1485.995	1436.760	1512.839	26.844	2%

Bron: ABF, Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017.

Prognose 12 tot en met 17 jarigen

	2017	2025	2030	verschil 2030-2017	% verschil 2030-2017
Aa en Hunze	1.922	1.434	1.275	-647	-34%
Assen	5.310	4.683	4.155	-1.155	-22%
Borger-Odoorn	1.893	1.487	1.265	-628	-33%
Coevorden	2.752	2.282	2.058	-694	-25%
De Wolden	2.042	1.560	1.396	-646	-32%
Emmen	7.947	6.627	5.981	-1.966	-25%
Hoogeveen	4.247	4.030	3.559	-688	-16%
Meppel	2.634	2.371	2.198	-436	-17%
Midden-Drenthe	2.717	2.099	1.950	-767	-28%
Noordenveld	2.366	2.078	1.874	-492	-21%
Tynaarlo	2.613	2.518	2.452	-161	-6%
Westerveld	1.437	1.021	975	-462	-32%
Provincie	37.880	32.190	29.138	-8.742	-23%
Nederland	1.224.312	1.129.041	1.078.361	-145.951	-12%

Bron: ABF, Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017.

Prognose 18 tot en met 22 jarigen

	2017	2025	2030	verschil 2030-2017	% verschil 2030-2017
Aa en Hunze	1.152	1.020	913	-239	-21%
Assen	3.562	3.653	3.327	-235	-7%
Borger-Odoorn	1.293	1.111	965	-328	-25%
Coevorden	1.674	1.691	1.523	-151	-9%
De Wolden	1.202	1.157	1.021	-181	-15%
Emmen	5.720	5.317	4.845	-875	-15%
Hoogeveen	2.997	3.008	2.941	-56	-2%
Meppel	1.651	1.793	1.688	37	2%
Midden-Drenthe	1.762	1.679	1.399	-363	-21%
Noordenveld	1.381	1.374	1.255	-126	-9%
Tynaarlo	1.472	1.512	1.426	-46	-3%
Westerveld	814	818	656	-158	-19%
Provincie	24.680	24.133	21.959	-2.721	-11%
Nederland	1.045.153	1.040.483	992.928	-52.225	-5%

Bron: ABF, Primos prognoses 2017, bewerking Trendbureau Drenthe, 2017.

BIJLAGE 2: DEELNEMENDE BESTUREN EN SCHOLEN PRIMAIR ONDERWIJS

Deelname door scholen en schoolbesturen in de afgelopen jaren

	2010- 11	2011- 12	2012- 13	2013- 14	2014- 15	2015- 16	2016- 17
besturen met schoolvestigingen in Drenthe	37	37	37	37	36	35	32
besturen die gegevens levering toestemmen	34	34	34	34	34	32	30
aantal schoollocaties dat gegevens levert	262	271	262	265	259	248	246
totaal aantal vestigingen in Drenthe	301	299	291	286	279	270	266
responspercentage	87%	91%	90%	93%	93%	92%	92%

Bron: Trendbureau Drenthe, 2017

Respons gegevenslevering toetsen per schoolvestiging en gemeente

	aantal school- vestigingen	aantal deelnemers 2017	respons- percentage 2017	aantal deelnemers 2016	respons- percentage 2016
Aa en Hunze	14	14	100%	14	93%
Assen	25	22	88%	23	92%
Borger-Odoorn	16	16	100%	16	100%
Coevorden	27	19	70%	19	70%
De Wolden	15	15	100%	15	100%
Emmen	59	56	95%	55	93%
Hoogeveen	32	28	88%	29	91%
Meppel	14	13	93%	12	86%
Midden-Drenthe	18	18	100%	18	100%
Noordenveld	16	15	94%	17	100%
Tynaarlo	18	17	94%	18	90%
Westerveld	12	12	100%	12	100%
Drenthe	266	246	92%	248	92%

Bron: Trendbureau Drenthe, 2017

BIJLAGE 3: TOETSEN IN BASISONDERWIJS VAN HET LEERLINGEN VOLGSYSTEEM

In hoofdstuk 3 worden resultaten besproken van de volgende toetsen:

	naam toets	toets code	afnamemoment	aantal scholen 2017	aantal leerlingen 2017
Kleutertoetsen	LOVS Taal voor kleuters	LTK25	medio groep 2	210	3.689
	LOVS Rekenen kleuters	LRK25	medio groep 2	215	3.750
Technisch lezen	LOVS Drie-minuten-toets	LDM39	eind groep 3	233	5 192
	LOVS Drie-minuten-toets	LDM49	eind groep 4	235	4 927
	LOVS Drie-minuten-toets	LDM59	eind groep 5	235	4 636
Woordenschat	LOVS Woordenschat	LWT39	eind groep 3	128	2.305
	LOVS Woordenschat	LWT59	eind groep 5	124	2.151
Begrijpend lezen	LOVS Begrijpend Lezen	LBL/XBL65	medio groep 6	152	2 568
	LOVS Begrijpend Lezen	LBL85	medio groep 8	234	4 549
Rekenen & Wiskunde	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA39 ¹⁵	eind groep 3	238	5.028
	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA49	eind groep 4	240	5.006
	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA59	eind groep 6	213	3.674

¹⁵ CRA is generatie 3 toets, XRA is toets voor speciale leerlingen met extra onderwijs behoefte

BIJLAGE 4: UITSLAGEN CITO TOETSEN (NIVEAU A T/M E)

niveaus A tot en met E

A	25% hoogst scorende leerlingen
B	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10% laagst scorende leerlingen

Taal voor kleuters medio groep 2 (LTK25)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	48%	47%	47%	45%	25% hoogst scorende leerlingen
B	27%	28%	27%	27%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	16%	16%	16%	17%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	7%	7%	8%	8%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	2%	3%	3%	3%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen voor kleuters medio groep 2 (LRK25)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	39%	40%	40%	40%	25% hoogst scorende leerlingen
B	28%	27%	28%	28%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	20%	19%	18%	18%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	9%	10%	10%	9%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	4%	4%	4%	4%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 3 (LDM39)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	28%	27%	29%	28%	25% hoogst scorende leerlingen
B	24%	24%	24%	22%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	24%	26%	24%	24%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	14%	15%	14%	16%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	9%	9%	10%	11%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 4 (LDM49)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	28%	28%	30%	30%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	23%	20%	21%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	25%	26%	25%	24%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	15%	15%	14%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	9%	9%	11%	10%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 5 (LDM59)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	35%	35%	34%	34%	25% hoogst scorende leerlingen
B	26%	26%	26%	25%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	21%	19%	20%	21%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	13%	13%	12%	13%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	6%	6%	7%	8%	10% laagst scorende leerlingen

Woordenschat eind groep 3 (LWT39)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	42%	44%	42%	40%	25% hoogst scorende leerlingen
B	20%	22%	20%	21%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	16%	15%	15%	16%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	15%	13%	15%	13%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	7%	7%	8%	9%	10% laagst scorende leerlingen

Woordenschat eind groep 5 (LWT59)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	29%	31%	29%	28%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	24%	23%	23%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	25%	23%	23%	26%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	14%	12%	14%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	10%	11%	10%	10% laagst scorende leerlingen

Begrijpend lezen medio groep 6 (LBL/XBL65)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	28%	30%	31%	27%	25% hoogst scorende leerlingen
B	25%	25%	26%	26%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	23%	22%	22%	23%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	14%	13%	12%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	10%	9%	11%	10% laagst scorende leerlingen

Begrijpend lezen medio groep 8 (LBL85)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	28%	32%	31%	32%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	24%	23%	24%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	24%	24%	23%	22%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	15%	13%	14%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	8%	8%	8%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 3 (LRA/CRA/XRA39)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	29%	31%	33%	32%	25% hoogst scorende leerlingen
B	26%	30%	30%	31%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	25%	24%	23%	22%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	12%	10%	10%	9%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	9%	6%	5%	5%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 4 (LRA/CRA/XRA49)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	30%	32%	32%	34%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	26%	29%	27%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	26%	25%	23%	23%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	13%	11%	10%	10%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	7%	7%	7%	6%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 6 (LRA/CRA/XRA69)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	Drenthe 2017	norm
A	24%	27%	27%	27%	25% hoogst scorende leerlingen
B	29%	30%	30%	30%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	25%	23%	24%	25%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	14%	12%	13%	12%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	8%	7%	6%	6%	10% laagst scorende leerlingen

BIJLAGE 5: REFERENTIELEVELS AAN HET EINDE VAN HET BASISONDERWIJS

Referentieniveaus rekenen aan het einde van de basisschool, Drentse gemeenten, 2016-17

	<1F	1F	1S	2F
Aa en Hunze	8%	54%	38%	1%
Assen	9%	52%	17%	22%
Borger-Odoorn	5%	41%	43%	11%
Coevorden	6%	41%	46%	7%
Emmen	9%	49%	40%	2%
Hoogeveen	7%	44%	26%	23%
Meppel	9%	42%	47%	2%
Midden-Drenthe	4%	44%	7%	46%
Noordenveld	5%	41%	25%	29%
Tynaarlo	4%	40%	54%	2%
Westerveld	11%	37%	47%	5%
De Wolden	3%	50%	43%	3%

Referentieniveaus leesvaardigheid aan het einde van de basisschool, Drentse gemeenten, 2016-17

	<1F	1F	2F
Aa en Hunze	2%	35%	63%
Assen	2%	27%	71%
Borger-Odoorn	2%	33%	66%
Coevorden	6%	36%	58%
Emmen	6%	40%	54%
Hoogeveen	2%	29%	69%
Meppel	9%	32%	59%
Midden-Drenthe	2%	17%	81%
Noordenveld	1%	24%	75%
Tynaarlo	2%	28%	70%
Westerveld	11%	37%	52%
De Wolden	3%	33%	64%

Referentieniveaus taalvaardigheid aan het einde van de basisschool, Drentse gemeenten, 2016-17

	<1F	1F	2F
Aa en Hunze	4%	41%	55%
Assen	3%	40%	57%
Borger-Odoorn	3%	39%	57%
Coevorden	4%	43%	53%
Emmen	7%	46%	47%
Hoogeveen	2%	40%	57%
Meppel	5%	44%	50%
Midden-Drenthe	2%	37%	61%
Noordenveld	1%	38%	61%
Tynaarlo	3%	37%	60%
Westerveld	6%	42%	52%
De Wolden	3%	41%	56%

BIJLAGE 6: VAN BASISCHOOL NAAR VOORTGEZET ONDERWIJS

Schooladviezen in Drenthe, 2014-15, 2015-16 en 2016-17

	2014-15	2015-16	2016-17
vmbo bl	8%	8%	7%
vmbo bl-kl	3%	3%	3%
vmbo kl	16%	16%	14%
vmbo kl-gt	3%	3%	5%
vmbo gt	22%	21%	20%
vmbo gt-havo	6%	6%	7%
havo	22%	22%	20%
havo-vwo	4%	4%	6%
vwo	17%	17%	18%
Aandeel dubbel adviezen	15%	16%	21%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe

Schooladviezen naar Drentse regio, 2016-17

	Drenthe	Noord en Midden Drenthe	Zuidoost Drenthe	Zuidwest Drenthe
vmbo bl	7%	7%	8%	7%
vmbo bl-kl	3%	2%	4%	5%
vmbo kl	14%	13%	15%	12%
vmbo kl-gt	5%	3%	5%	8%
vmbo gt	20%	21%	20%	18%
vmbo gt-havo	7%	7%	7%	9%
havo	20%	21%	19%	18%
havo-vwo	6%	5%	7%	7%
vwo	18%	22%	15%	17%
Aandeel dubbel adviezen	21%	17%	23%	29%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe

Toetsadviezen naar Drentse regio, 2016-17

	Drenthe	Noord en Midden Drenthe	Zuidoost Drenthe	Zuidwest Drenthe
vmbo bl	9%	9%	10%	9%
vmbo bl-kl	9%	8%	10%	9%
vmbo kl	5%	5%	6%	5%
vmbo kl-gt	3%	1%	3%	4%
vmbo gt	13%	13%	14%	13%
vmbo gt-havo	14%	14%	14%	13%
havo	13%	15%	11%	14%
havo-vwo	14%	13%	15%	15%
vwo	20%	22%	18%	19%
Aandeel dubbel adviezen	39%	36%	42%	40%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe

Aandeel leerlingen per eindtoets naar Drentse regio en gemeente, 2016-17

	Centrale eindtoets	ROUTE 8	IEP	AMN, CESAN, Dia
Provincie Drenthe	49%	22%	28%	1%
Noord- en Midden Drenthe	52%	3%	45%	.
Aa en Hunze	98%	.	2%	.
Assen	41%	4%	55%	.
Noordenveld	40%	3%	57%	.
Midden-Drenthe	1%	6%	93%	.
Tynaarlo	95%	2%	2%	.
Zuidoost Drenthe	54%	34%	12%	0%
Coevorden	30%	54%	16%	.
Emmen	59%	34%	6%	1%
Borger-Odoorn	71%	.	29%	.
Zuidwest Drenthe	38%	36%	24%	2%
Hoogeveen	41%	1%	55%	3%
Meppel	18%	80%	2%	.
De Wolden	91%	.	5%	4%
Westerveld	14%	85%	.	1%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe

Aandeel verplichte herzieningen dat tot adviesaanpassing leidde, Drenthe, 2014-15 tot en met 2016-17

	2014-15	2015-16	2016-17
Provincie Drenthe	10%	18%	23%
Noord- en Midden Drenthe	13%	18%	24%
Aa en Hunze	30%	27%	27%
Assen	20%	25%	21%
Noordenveld	16%	14%	22%
Midden-Drenthe	5%	12%	11%
Tynaarlo	9%	8%	46%
Zuidoost Drenthe	10%	20%	22%
Coevorden	10%	14%	27%
Emmen	8%	20%	21%
Borger-Odoorn	16%	27%	20%
Zuidwest Drenthe	8%	17%	23%
Hoogeveen	8%	7%	13%
Meppel	3%	47%	24%
De Wolden	12%	31%	49%
Westerveld	3%	8%	27%

Bron: DUO, 2017, bewerking Trendbureau Drenthe

BIJLAGE 7: VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN GEMEENTELIJKE CIJFERS

Percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters, RMC regio /gemeente in Drenthe, in 2014-2015 en 2015-2016

	totaal		voortgezet onderwijs		mbo	
	2014-15	2015-16	2014-15	2015-16	2014-15	2015-16
Noord en Midden Drenthe	1,2%	1,1% ↓	0,3%	0,3% =	3,3%	3,1% ↓
Noordenveld	1,1%	0,9% ↓	0,2%	0,2% =	3,4%	2,8% ↓
Tynaarlo	1,0%	0,9% ↓	0,4%	0,4% =	2,9%	2,7% ↓
Assen	1,4%	1,4% =	0,4%	0,5% ↑	3,8%	3,5% ↓
Aa en Hunze	0,6%	1,1% ↑	0,3%	0,1% ↓	1,6%	3,6% ↑
Midden-Drenthe	1,3%	1,0% ↓	0,1%	0,3% ↑	3,7%	2,6% ↓
Zuidwest Drenthe	1,6%	1,5% ↓	0,4%	0,4% =	4,4%	3,9% ↓
Westerveld	1,6%	1,1% ↓	0,5%	0,6% ↑	4,5%	2,3% ↓
Meppel	2,0%	1,9% ↓	0,4%	0,3% ↓	6,4%	6,2% ↓
De Wolden	0,8%	0,8% =	0,3%	0,3% =	1,8%	1,7% ↓
Hoogeveen	1,8%	1,8% =	0,4%	0,6% ↑	4,6%	4,2% ↓
Zuidoost Drenthe	1,4%	1,7% ↑	0,4%	0,4% =	3,6%	4,1% ↑
Borger-Odoorn	1,1%	1,6% ↑	0,3%	0,1% ↓	2,8%	4,4% ↑
Coevorden	1,0%	1,4% ↑	0,3%	0,6% ↑	2,8%	3,3% ↑
Emmen	1,7%	1,8% ↑	0,5%	0,4% ↓	4,1%	4,3% ↑

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2017

Percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters, naar RMC regio en gemeente in Drenthe, uitsplitsing vo en mbo

	VO onder- bouw	vmbo bovenbouw	havo/ vwo bovenbouw	mbo niveau 1	mbo niveau 2	mbo niveau 3	mbo niveau 4
Nrd en M Drenthe	0,1%	0,5%	0,0%	25,6%	5,3%	2,3%	2,0%
Noordenveld	0,0%	1,2%	0,2%	8,3%	4,3%	1,9%	2,4%
Tynaarlo	0,2%	1,0%	0,3%	18,2%	4,6%	1,9%	2,4%
Assen	0,3%	0,5%	0,7%	29,6%	6,7%	2,6%	1,8%
Aa en Hunze	0,0%	0,3%	0,2%	40,0%	4,3%	2,4%	2,8%
Midden-Drenthe	0,3%	0,4%	0,5%	23,0%	4,5%	1,4%	2,0%
Zuidwest Drenthe	0,1%	0,9%	0,5%	21,1%	8,6%	2,5%	2,3%
Westerveld	0,2%	0,7%	1,3%	0,0%	5,8%	2,5%	0,1%
Meppel	0,1%	0,6%	0,2%	57,1%	15,5%	3,3%	3,0%
De Wolden	0,0%	0,9%	0,3%	0,0%	3,1%	1,1%	1,5%
Hoogeveen	0,2%	1,1%	0,5%	16,0%	8,2%	3,0%	2,6%
Zuidoost Drenthe	0,2%	0,9%	0,9%	44,9%	8,4%	3,0%	2,2%
Borger-Odoorn	0,2%	0,0%	0,0%	40,0%	9,9%	3,2%	2,0%
Coevorden	0,4%	1,5%	0,2%	37,5%	8,1%	1,8%	1,8%
Emmen	0,2%	0,9%	0,3%	48,4%	8,1%	3,2%	2,5%
norm	0,2%	1,5%	0,1%	22,5%	10,0%	2,85%	2,8%

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2017

BIJLAGE 8: SAMENSTELLING KLANKBORDGROEP

Rolf Albring	Directeur locatie Beilen, Vincent van Gogh
Betty Bennink	Leerkracht groep 8 van OBS De Poolster, Nieuw-Roden
Han Brummel	Clusterdirecteur OBS De Brink, OBS De Hesselanden, OBS De Barg, OBS De Esdoorn en Expertise Centrum Anderstaligen, Emmen
Richard Hofman	Leerkracht groep 8 van OBS Kloosterveen, Assen
Jan Kruijer	Senior onderzoeker Trendbureau Drenthe/ CMO STAMM
Imke Oosting	Senior onderzoeker Trendbureau Drenthe/ CMO STAMM
Johan Pekel	Directeur Commissaris Gaarlandtschool, Nijeveen
Hans Pijfers	Directeur AOC Terra Eelde
Carolien Tavenier	Leerkracht groep 8 van CBS Het Krijt, Assen
Mariet Thalens	Coördinator Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit
Henk Veninga	Hoofd Planning en Organisatie en MT-lid Hondsrugcollege, Emmen
Peter Voerman	Senior beleidsadviseur/Programmamanager Provincie Drenthe

BIJLAGE 9: DEFINITIES EN AFKORTINGEN

Drentse regio's

We onderscheiden in dit rapport drie Drentse regio's. Regio Noord en Midden Drenthe omvat de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld, Midden-Drenthe en Tynaarlo. Regio Zuidoost Drenthe wordt gevormd door de gemeenten Coevorden, Emmen en Borger-Odoorn. Regio Zuidwest Drenthe bestaat uit de gemeenten Hoogeveen, Meppel, De Wolden en Westerveld.

Gewichtenregeling basisonderwijs

De gewichtenregeling is bedoeld om basisscholen extra financiële middelen ter beschikking te stellen voor leerlingen die mogelijk extra ondersteuning nodig hebben. Voor het bepalen van de gewichtsfactor van een leerling is het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers/voogden van belang. De regeling kent drie gewichtsfactoren.

- 0,3: toegekend aan leerlingen van wie beide ouders (of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging) maximaal praktijkonderwijs, voorbereidend beroepsonderwijs van de basisberoepsgerichte leerweg of de kaderberoepsgerichte leerweg hebben afgerond.
- 1,2: toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders alleen basisonderwijs heeft afgerond en van wie de andere ouder basisonderwijs, praktijkonderwijs, voorbereidend beroepsonderwijs van de basisberoepsgerichte leerweg of kaderberoepsgerichte leerweg heeft afgerond.
- 0: toegekend aan leerlingen van wie één of beide ouders een opleiding hebben afgerond op een hoger niveau dan praktijkonderwijs, voorbereidend beroepsonderwijs van de basisberoepsgerichte leerweg of kaderberoepsgerichte leerweg.

Leerplicht en kwalificatieplicht

De volledige leerplicht duurt tot en met het schooljaar waarin de jongere 16 jaar wordt (een schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli). Daarna geldt de kwalificatieplicht. De kwalificatieplicht geldt voor jongeren die nog geen 18 jaar zijn en nog geen startkwalificatie (een diploma op minimaal havo- of mbo2-niveau) hebben behaald.

Startkwalificatie

De leerling heeft een startkwalificatie als hij/zij een havo diploma, een vwo diploma of een diploma op minimaal niveau twee van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (MBO) heeft behaald.

Voortijdige schoolverlater

Iedere jongere tot 23 jaar die de school verlaat zonder een startkwalificatie wordt beschouwd als een voortijdig schoolverlater.

Absoluut verzuim

We spreken van absoluut verzuim als leerplichtige jongeren niet op een onderwijsinstelling zijn ingeschreven en ook geen vrijstelling hebben.

Relatief verzuim

We spreken van relatief verzuim als jongeren, die op een school zijn ingeschreven, in 4 aaneengesloten weken 16 uur of meer spijbelen van school.

Thuiszitters

We spreken van thuiszitters als jongeren, die op een school zijn ingeschreven, langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zitten.

Sociaaleconomische status(scores) van een gebied

De sociaaleconomische status (SES) van een gebied hangt samen met het opleidingsniveau en de inkomenspositie van de mensen die er wonen en de positie die zij innemen op de arbeidsmarkt.

Het Sociaal Cultureel Planbureau publiceert periodiek een rangorde van sociaaleconomische statusscores, waarbij alle Nederlandse postcodegebieden worden vergeleken. Hiervoor wordt rekening gehouden met:

- Het aandeel mensen met een laag opleidingsniveau
- Het aandeel mensen met een laag inkomen
- Het gemiddelde inkomen
- Het aandeel mensen zonder (betaald) werk

We verdeelden de gerangschikte Drentse postcodegebieden in drie groepen: laag (de 25% laagste scores), middel (de scores rond het gemiddelde) en hoog (de 25% hoogst scorende gebieden).

Fte's in het onderwijs

Fte (fulltime equivalent) is een manier om arbeidsduur weer te geven. Wie 1,0 fte werkt, heeft een fulltime baan. In het basisonderwijs betekent dit dat een docent acht dagdelen voor de klas staat. Voor docenten in het voortgezet onderwijs betekent fulltime werken dat zij 20 lesuren per week verzorgen.

Samenwerkingsverbanden primair en voorgezet onderwijs

Om ervoor te zorgen dat ieder kind een plek krijgt binnen het onderwijs ('passend onderwijs'), werken reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs samen in regionale samenwerkingsverbanden. Het samenwerkingsverband ontvangt en distribueert financiële middelen zodat scholen lichte en zware ondersteuning kunnen bieden binnen het onderwijs.

De Drentse gemeenten vallen onder 5 samenwerkingsverbanden voor primair onderwijs namelijk:

- PO2201 Assen, Aa en Hunze, Tynaarlo, Midden-Drenthe
- PO2001 Noordenveld
- PO2304 Coevorden
- PO2203 Hoogeveen, Westerveld, De Wolden, Meppel
- PO2202 Borger-Odoorn, Emmen

Voor voorgezet onderwijs vallen de Drentse gemeenten onder 4 samenwerkingsverbanden:

- VO2002 Noordenveld
- VO2201 Assen, Aa en Hunze, Tynaarlo, Midden-Drenthe
- VO2202 Borger-Odoorn, Emmen, Coevorden
- VO2203 Hoogeveen, Westerveld, De Wolden, Meppel.

Leerling en onderwijsvolgsysteem

Het leerling- en onderwijsvolgsysteem (LOVS) is een methodiek van het Cito om de onderwijsresultaten van leerlingen, klassen en scholen te meten. Leerlingen maken toetsen (bijvoorbeeld voor lezen, of rekenen en wiskunde) en de resultaten hiervan worden gebruikt om hun leervorderingen in kaart te brengen en te kijken waarin ze zich nog zouden kunnen ontwikkelen. De prestaties van leerlingen op deze toetsen worden op twee manieren in kaart gebracht (zie onderstaand schema). Scholen mogen zelf kiezen welke indeling zij gebruiken om de prestaties op de toetsen te duiden.

Indeling I-V verdeelt de scores van Nederlandse leerlingen in 5 gelijke groepen. Elke groep omvat dus 20% van de Nederlandse leerlingen. De middelste groep (III) zijn de leerlingen die gemiddeld scoren op de verschillende toetsen. Wanneer deze indeling wordt toegepast op een subgroep van Nederlandse leerlingen (in ons geval: de Drentse) geeft de grootte van de vakjes inzicht in de prestaties ten opzichte van Nederlandse leerlingen. Als het aandeel leerlingen in een categorie hoger of lager is dan 20%, betekent dit dat de prestaties afwijken van Nederland (meer leerlingen in categorie I&II: betere prestaties; meer leerlingen in categorie IV en V: mindere prestaties).

De indeling A-E werkt op dezelfde manier, maar kent een andere indeling. De scores van Nederlandse leerlingen worden in vier gelijke delen verdeeld, waarbij het laatste kwartiel nog eens wordt opgedeeld. De leerling die gemiddeld scoort, valt precies tussen categorieën B en C. Deze indeling biedt iets meer inzicht in de groep leerlingen die (ver) onder het landelijk gemiddelde scoren, omdat er onderscheid wordt gemaakt tussen de groep leerlingen die het laagste scoort (10%), en de leerlingen die ruim onder het landelijk gemiddelde presteren (15%).

De 20% hoogst scorende leerlingen	I 20%	A 25%	De 25% hoogst scorende leerlingen
De 20% leerlingen met een score boven het landelijk gemiddelde	II 20%	B 25%	De 25% leerlingen met een score net boven tot ruim boven het gemiddelde
De 20% leerlingen met een score op het landelijk gemiddelde	III 20%	C 25%	De 25% leerlingen met een score net boven tot ruim onder het gemiddelde
De 20% leerlingen met een score onder het landelijk gemiddelde	IV 20%	D 15%	De 15% leerlingen met score ruim onder het gemiddelde
De 20% laagst scorende leerlingen	V 20%	E 10%	De 10% laagst scores

Referentiekader

In het referentiekader is vastgelegd welke kennis en vaardigheden een leerling moet hebben voor taal en rekenen, op verschillende momenten in zijn/haar onderwijsloopbaan (Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, 2010). Het kader is vooral bedoeld om de programma's van de verschillende schooltypen beter op elkaar aan laten sluiten.

Toezichtarrangementen

De Inspectie van het Onderwijs beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op scholen, en vormt daarover een oordeel. Tot 1 augustus 2017 gebruikten zij hiervoor drie mogelijke oordelen: voldoende, zwak en zeer zwak. Basisscholen met als eindoordeel 'voldoende' kregen basistoezicht en scholen met eindoordeel zwak of zeer zwak aangepast toezicht, waarbij de Inspectie van het onderwijs de (zeer) zwakke school intensiever controleerde. Sinds de invoering van het Onderzoekskader 2017 wordt er geen gebruik meer gemaakt van toezichtarrangementen, maar worden er eindoordelen gegeven. Scholen kunnen nu als eindoordeel goed, voldoende (basiskwaliteit), onvoldoende, en zeer zwak krijgen.

Eindexamen

Leerlingen ronden het voortgezet onderwijs af met een eindexamen. Dit eindexamen wordt gevormd door de schoolexamens (SE, toetsen die in de laatste jaren van het voortgezet onderwijs zijn afgenomen) en de centrale examens (CE, een landelijke toets die door alle examenkandidaten wordt gemaakt).

bao/bo	basisonderwijs
BBL	beroepsbegeleidende leerweg (mbo)
BOL	beroepsopleidende leerweg (mbo)
CET	Centrale Eindtoets, één van de goedgekeurde eindtoetsen (voorheen Cito Eindtoets)
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
IEP	IEP eindtoets, ICE (Interculturele Evaluatie) Eindevaluatie Primair Onderwijs
LBL/XLBL	toets begrijpend lezen (Cito toets LOVS, leerling en onderwijsvolgsysteem)
LDM	technisch lezen 3-minutentoets (Cito toets LOVS, leerling en onderwijsvolgsysteem)
LOVS	leerling en onderwijs volgsysteem
LRA/CRA/XRA	toets rekenen en wiskunde (Cito toets LOVS: leerling- en onderwijsvolgsysteem), CRA generatie 3 toets, XRA versie voor extra onderwijsbehoeften
LRK	rekenen voor kleuters (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LTK	taal voor kleuters (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LWT	woordenschat (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LWOO	leerwegondersteunend onderwijs
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
po	primair onderwijs
REC	regionaal expertisecentrum
RMC	regionaal meld- en coördinatie punt voor voortijdig schoolverlaters
ROUTE 8	Eindtoets ROUTE 8 van A-VISION
sbo/sbao	speciaal basisonderwijs
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
vmbo bb+	leerlingen die onder het niveau vmbo bb presteren en extra ondersteuning krijgen
vmbo bl (bb)	vmbo basisberoepsgerichte leerweg
vmbo kl (kb)	vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
vmbo gl	vmbo gemengde leerweg
vmbo tl	vmbo theoretisch leerweg
vmbo gt	vmbo gemengd theoretische leerweg
vmbo <BB	aanduiding bij Toets 0 t/m 3 van het Cito Volgsysteem voortgezet onderwijs voor leerlingen vmbo bb die extra ondersteuning krijgen
vo	voortgezet onderwijs
(v)so	(voortgezet) speciaal onderwijs
vsv	voortijdig schoolverlaten
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
wo	wetenschappelijk onderwijs

BIJLAGE 10: GEGEVENSBRONNEN EN GERAADPLEEGDE LITERATUUR

ABF Research

- ✓ Primos bevolkingsprognose 2017

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- ✓ DUO open data: bestanden primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs, basisgegevens bekostigd onderwijs (Bbo).
- ✓ DUO Dataset 1 (op verzoek samengesteld): schooladviezen, toetsscores op leerling-niveau (geanonimiseerd) van alle Drentse basisscholen, inclusief aantal achtergrondvariabelen leerling (jaren 2012-2017).
- ✓ DUO Dataset 2 (op verzoek samengesteld): schoolloopbaangegevens van alle leerlingen in leerjaar 3 (op leerling-niveau, geanonimiseerd) van alle Drentse vo-scholen, inclusief een aantal achtergrondvariabelen, waaronder advies en toetsgegevens basisonderwijs (jaren 2012-2017).
- ✓ DUO Dataset 3 (op verzoek samengesteld): gegevens voortgezet onderwijs loopbaan, basisschooladviezen (voor zover aanwezig) en eindexamenresultaten van alle eindexamenkandidaten (aangemelde kandidaten en kandidaten waarvan uitslag is ontvangen, geanonimiseerd) op Drentse vo-scholen (voor de afgelopen 5 jaren).

Drentse scholen voor basisonderwijs m.m.v. CED Toetsservice Rotterdam

- ✓ Toetsresultaten Cito leerlingvolgsysteem taal en rekenen

Drentse scholen voor voortgezet onderwijs

- ✓ Geanonimiseerde gegevens resultaten toets 2 taal en rekenen (Cito toets 2) 2017
- ✓ Geanonimiseerde leerjaar 3 gegevens onderwijsniveau en schooladviezen 2016-17

Ingrado, vereniging met als leden de afdelingen leerplicht van de gemeenten en de RMC-regio's

- ✓ Website Het Verzuim en Schoolverlaters Kompas (VSV Kompas: www.vsvkompas.nl)

Inspectie van het Onderwijs

- ✓ Onderwijsresultaten Voortgezet onderwijs 2017 (v/h Toezichtskaart) (Data Archiving and Networked Services, KNAW)
- ✓ Toezichtarrangementen Drentse scholen primair onderwijs september 2017

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- ✓ Onderwijs in cijfers, VSV Verkenner (www.onderwijsincijfers.nl)

Arbeidsmarktplatform PO (2017). Onderwijsatlas, primair onderwijs 2017.

CMO STAMM (2017). Ouderpeiling 2016, Van schooladvies naar schoolkeuze.

Emons, W.H.M, Glas, C.A.W, Berding-Oldersma, P.K. (2016). Rapportage vergelijkbaarheid eindtoetsen.

Inspectie van het Onderwijs (2017). De Staat van het Onderwijs: Onderwijsverslag 2015-16.

Inspectie van het Onderwijs (2017). Onderwijsresultaten Voortgezet Onderwijs 2017 – technische toelichting.

Inspectie van het Onderwijs (n.d.). Overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. Via www.onderwijsinspectie.nl

Inspectie van het Onderwijs (2017). Onderwijsverslag - De staat van het onderwijs 2015-2016.

Kamerbrief 24 november 2017, Resultaten eindtoets schooljaar 2016-17.

Oberon (2016). Afspraken over de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs, Evaluatie Wet Eindtoets PO.

PO-Raad & VO-Raad (2014). Handreiking schooladvies. Via www.nieuweregelingovergangpo-vo.nl

PO-Raad & VO-Raad (2015). Toelating tot het voortgezet onderwijs. Via www.nieuweregelingovergangpo-vo.nl

PO-Raad en VO-Raad (2016). Handreiking schooladvies. Via www.nieuweregelingovergangpo-vo.nl.

Rijksoverheid (n.d.). Toelating voortgezet onderwijs gebaseerd op schooladvies. Via www.rijksoverheid.nl

Top Institute for Evidence-based Education Research, TIER (2017). Procesevaluatie lentescholen en effectanalyse lente- en zomerscholen 2016. Universiteit Maastricht.

Werfhorst, H. van de, Elffers, L., & Karsten, S. (red.) (2015). Onderwijsstelsels vergeleken: leren, werken en burgerschap. [Den Haag]: Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

